ใต้ร่มบุญ...วัดบพิตรพิมุข

พระสิรินันทเมธี (พิชิตชัย อภิชโย ป.ธ.๗)
รวบรวมและเรียบเรียง

ด้านหน้า ด้านหลัง

พระปิดตา หลวงปู่ไข่ วัดบพิตพิมุข

ใต้ร่มบุญ...

วัดบพิตรพิมุข

พระสิรินันทเมธี (พิชิตชัย อภิชโย ป.ธ.๗)

รวบรวมและเรียบเรียง

ใต้ร่มบุญ...วัดบพิตรพิมุข

รวบรวมและเรียบเรียง : พระสิรินันทเมธี (พิชิตชัย อภิชโย ป.ธ.๗)

พิสูจน์อักษร : คณาจารย์วัดบพิตร

ปก : วี บีพีเค

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2557

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์เดอะบียอนด์

ในเครือ บริษัท บีพีเค พริ้นติ้ง จำกัด

BPK Printing Co.,Ltd

525/20-23 ซอยสุขสวัสดิ์ 16 ถนนสุขสวัสดิ์

แขวงจอมทอง เขตจอมทอง กทม. 10150

โทร. 02-468-2072, 02-468-9483, 02-476-9489-90

โทรสาร. 02-877-3920

E-mail : print@bpkprinting.com

www.bpkprinting.com bpkprinting

สารบัญ

ภาค ๒ เรื่องเล่า..ชาวบพิตร

คำปรารภ

"วัดบพิตรพิมุข" อาจเป็นคำไม่คุ้นหูนัก สังเกตจากการตอนที่ผู้เรียบเรียงเข้ามากรุงเทพใหม่ๆ ยังไม่ค่อยคุ้นเคยกับวัดว่าตั้งอยู่ที่ไหน เมื่อจะต้องบอกทางแก่รถแท็กซี่หรือตุ๊กตุ๊กจึงได้แต่เพียงเอ่ยชื่อวัด โชเฟอร์ตอบรับทันทีก่อนจะพาหลงไป วัดราชบพิตรบ้าง วัดเบญจมบพิตรบ้าง ด้วยชื่อที่คล้ายคลึงกับอีกหลายวัดดังกล่าวมา กว่าจะเข้าใจกันได้ก็ต้องพึ่งพิงทั้งตำรวจและคนแถวนั้นให้ช่วยบอกทาง จึงเริ่มรู้ว่าวัดบพิตรพิมุขนั้นตั้งอยู่ใกล้กับสะพานพุทธหรือแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองโอ่งอ่าง คราวหลังเมื่อจะบอกชื่อวัดจึงต้องพ่วงกับสถานที่เหล่านี้เข้าไป

คนเก่าแก่จดจำชื่อวัดบพิตรพิมุขด้วยชื่อเดิมว่า "วัดเชิงเลน" เพราะเดิมที่ตั้งวัดอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเต็มไปด้วยดินเลน บางคนจดจำชื่อวัดได้จากหลวงปู่ไข่ วัดเชิงเลน เกจิอาจารย์สายวิปัสสนาได้อาศัยวัดเจริญสมาธิภาวนาจนเป็นที่รู้จักของพุทธบริษัทจวบจนกระทั่งปัจจุบัน

อีกทั้งเรื่องเล่ามากมายที่ต่อสายปลายเหตุ มาจากการที่วัดบพิตรพิมุขหรือวัดเชิงเลนแต่เดิมนั้นเล่ากันว่า เป็นที่ทิ้งซากศพเมื่อคราโรคห่าหรืออหิวาตกโรคแพร่ระบาดจนผู้คนล้มตาย ซากศพกองพะเนิน ต้องปล่อยให้เป็นอาหารของฝูงแร้ง และเมื่อมีศพก็มีเรื่องผี เล่ากันแบบปากต่อปากให้ได้อกสั่นขวัญแขวนกันทั่วหน้าว่าผี วัดเชิงเลนนั้นดุ

ทุกเรื่องล้วนกลายเป็นทั้งประวัติและเรื่องเล่าของวัดในแต่ละยุคแต่ละสมัยที่ผู้คนต่างจดจำและเล่าสืบกันไป ผู้รวบรวมได้พยายามเรียบเรียงสิ่งละอันพันละน้อยที่กระจัดกระจายอยู่หลายแห่ง ยิ่งช่วงหนึ่งได้ดูแลอุปัฏฐากหลวงพ่อพระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ. ๖) อดีตเจ้าอาวาสวัดบพิตรพิมุข หลวงพ่อได้เล่าให้ฟังถึงประวัติ

มากมายอันกลายเป็นสมบัติที่หายากยิ่งและเป็นมรดกที่ควรค่าแก่การบันทึกไว้ เพื่อเตือนสติให้ระลึกจดจำว่า กว่าทุกอย่างจะเป็นอย่างที่พบเห็นกันในทุกวันนี้ ต้องผ่านการเสียสละมากี่มากน้อยอย่างไร

ยิ่งทำให้เห็นประโยชน์ของการฟังและการอ่านเรื่องราวเก่าๆ โดยเฉพาะเรื่องที่หาอ่านยากๆ อย่างประวัติศาสตร์ หากคนสนใจก็ง่ายจะหามาศึกษาเรียนรู้ได้ ด้วยตนเอง แต่ใครปราศจากความอดทนเพียรพยายาม ก็คงยากจะค้นหาด้วยเห็นว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องไกลตัว คือ ๑. ไกลทั้งในแง่ความรู้สึกของคนสมัยนี้ ที่วิ่งวุ่นทำงานหาเงินเพื่อมาจุนเจือครอบครัว การรู้จักประวัติวัดคงไม่ได้ทำให้ชีวิตดีขึ้นและ ๒. ไกลทั้งในแง่ความหมายของความเป็นพุทธบริษัท ที่ไม่ได้ต้องการศึกษาประวัติวัดด้วยเหตุว่าไม่สำคัญเท่าศึกษาพระธรรมโดยตรง

แต่ทั้งหมดล้วนเป็นความห่างไกลจากความหมายของความเป็นชาวพุทธที่ดีทั้งสิ้น เพราะหากไม่มีวัดก็คงไม่มีสถานที่อันเป็นสัปปายะให้พุทธศาสนิกชน ทั้งพระภิกษุ สามเณรและฆราวาสได้ศึกษาเล่าเรียน ได้ฝึกฝนปฏิบัติธรรมเป็นหลักแหล่ง และฆราวาสญาติโยมได้บำเพ็ญบุญด้วยการบำรุงพระสงฆ์ด้วยปัจจัย ๔ คือ ผ้าจีวร อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ที่สำคัญการที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ประกาศหลักธรรมคำสอนแก่เหล่าพระสาวก แล้วส่งเหล่าสาวกไปเพื่อประกาศพระศาสนานั้นจำเป็นต้องอาศัยชุมชนเป็นที่เผยแผ่

หากมีวัดเกิดขึ้นที่ใด นั่นคือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้เห็นถึงศรัทธาที่ฝังรากหยั่งลึก สร้างความมั่งคงแก่พระพุทธศาสนา และต่อสายกลายเป็นมรดกให้คนรุ่นหลังได้ระลึกนึกถึงบุญคุณของบูรพาจารย์พระเถรานุเถระ และพุทธศาสนูปถัมภกตั้งแต่พระราชามหากษัตริย์ทุกๆ พระองค์ ที่ช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนยงมาจนถึงปัจจุบัน

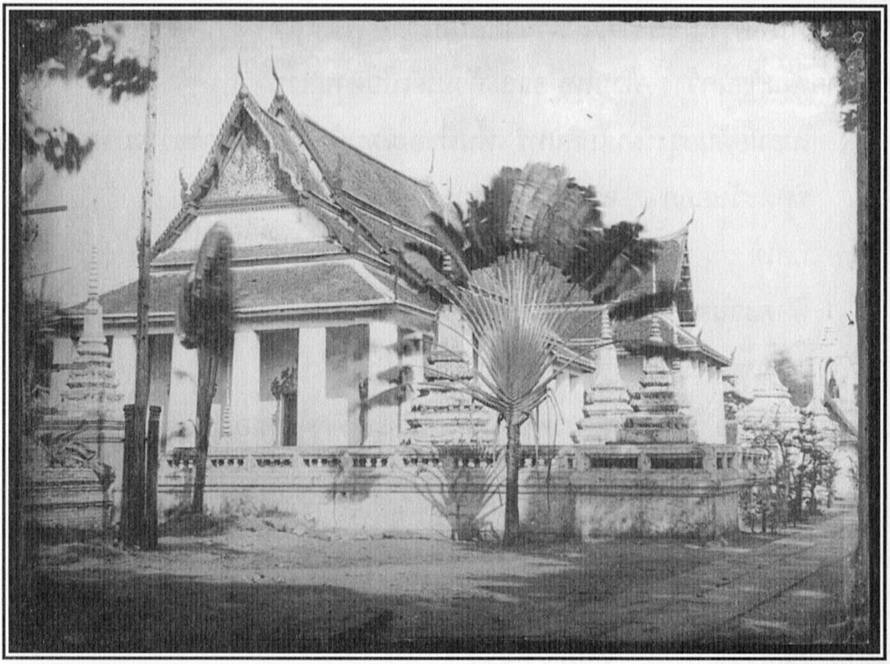
ฉะนั้น เพื่อให้ง่ายต่อการอ่าน ผู้เรียบเรียงจึงตั้งใจจัดไว้เป็น ๒ ภาค ตามเนื้อหาให้ง่ายต่อการอ่าน คือ ภาคแรกจะเป็นเรื่องประวัติวัดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันให้ถูกต้องตามหลักฐานอ้างอิงที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ และภาคสอง เป็นส่วนของประวัติเกจิอาจารย์, มงคลวัตถุมงคล และเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัดในแง่มุมต่างๆ ตามที่ได้อ่าน ได้ยินได้ฟังมา

หากหนังสือเล่มนี้ มีส่วนใดขาดตกบกพร่องอันเนื่องมาจากการไม่ได้ศึกษาให้ถ้วนถี่ก็ต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย และหากมีคุณความดีใดเกิดขึ้นขออุทิศให้แก่บูรพาจารย์ทุกๆ ท่านที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้พระพุทธศาสนาสืบทอดเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

พระสิรินันทเมธี
(พิชิตชัย อภิชโย ป.ธ.๗)
วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร

ภาค ๑

ประวัติวัด

วัดบพิตรพิมุข เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิด วรวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ ๒๖๖ ถนนจักรวรรดิ แขวงจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐ ปากคลองโอ่งอ่างฝั่งตะวันออก ตอนใต้ที่ จะจดแม่น้ำเจ้าพระยา

<u>อาณาเขตและอุปจาร</u>

วัดบพิตรพิมุข	ปัจจุบันมีอาณาเขต ดังนี้
ทิศเหนือ	จดซอยวัดบพิตรพิมุข
ทิศตะวันออก	จดถนนจักรวรรดิ
ทิศใต้	จดถนนอนุวงศ์ และสะพานพระปกเกล้า
ทิศตะวันตก	จดคลองโอ่งอ่าง

พื้นที่ของวัดบพิตรพิมุข เป็นพื้นที่มีลักษณะเรียวสอบ คือ ด้านเหนือซึ่งติดกับซอยวัดบพิตรพิมุขกว้างแล้วเรียวสอบลงไปทางด้านใต้ ด้านตะวันออกและด้านตะวันตกเป็นด้านกว้าง ด้านเหนือและด้านใต้เป็นด้านยาว

ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พื้นที่ของวัดบพิตรพิมุขกว้างขวางมาก กล่าวคือ

ทิศตะวันออก	จดเขตวัดจักรวรรดิราชาวาส
ทิศใต้	จดแม่น้ำเจ้าพระยา
ทิศตะวันตก	จดเขตวัดราชบุรณะ (เลียบ)

แนวเขตจำพรรษาวัดบพิตรพิมุข ปัจจุบันมีดังนี้

ทิศเหนือ	มีแนวพระวิหารคตตั้งแต่ทิศตะวันออก จดซอยวัดบพิตรพิมุข
ทิศตะวันออก	จดถนนจักรวรรดิ
ทิศใต้	จดถนนอนุวงศ์ และสะพานพระปกเกล้า
ทิศตะวันตก	จดคลองโอ่งอ่าง

รัฐบาลได้ขอตัดพื้นที่ของวัดบพิตรพิมุขไป เพื่อสร้างถนนบ้าง สร้างสะพานบ้าง จึงมีพื้นที่เหลืออยู่ประมาณ ๑๕ ไร่ ๓ งาน ๖๔ ตารางวา ตามโฉนด ดังต่อไปนี้

๑. แปลงที่ ๑ โฉนดที่ดินเลขที่ ๑๕๕๑๒ เล่มที่ ๑๕๖ หน้าที่ ๑๒ อำเภอสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๑๒ ไร่ ๒ งาน ๑๖/๖๐ ตารางวา

๒. แปลงที่ ๒ โฉนดที่ติดเลขที่ ๒๘๑๐ เล่มที่ ๒๙ หน้าที่ ๑๐ อำเภอสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๑ งาน ๔๔/๑๐ ตารางวา

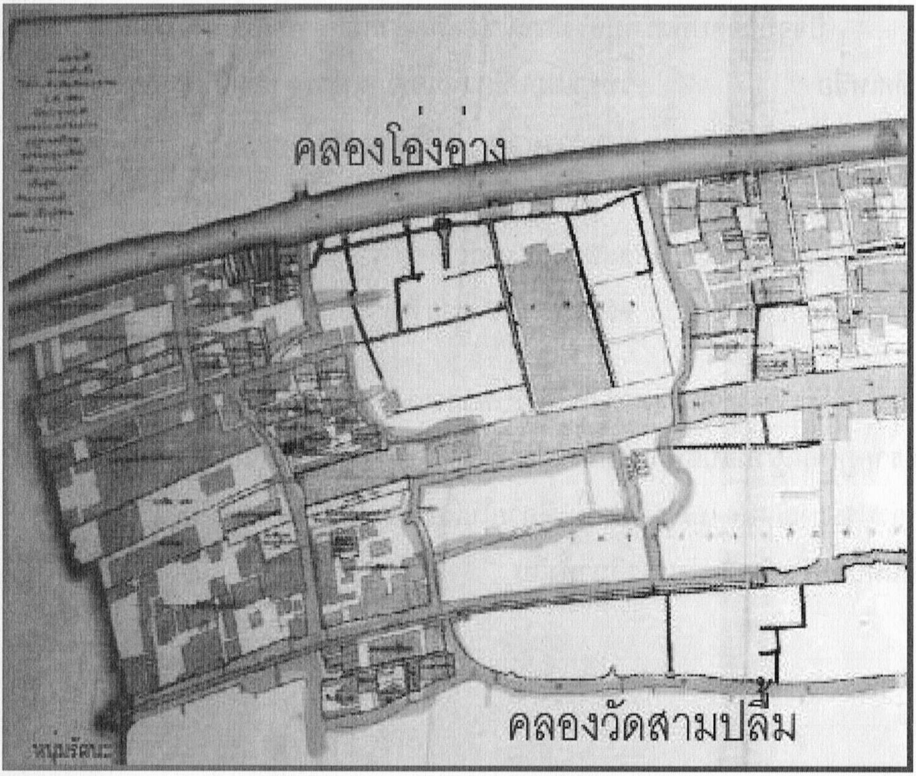
๓. แปลงที่ ๓ โฉนดที่ดินเลขที่ ๒๘๑๐ เล่มที่ ๒๙ หน้าที่ ๑๐ อำเภอสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๒ งาน ๓๑ ตารางวา

๔. แปลงที่ ๔ โฉนดที่ดินเลขที่ ๒๘๑๒ เล่มที่ ๒๙ หน้าที่ ๑๒ อำเภอสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๒ งาน ๔๑ ตารางวา

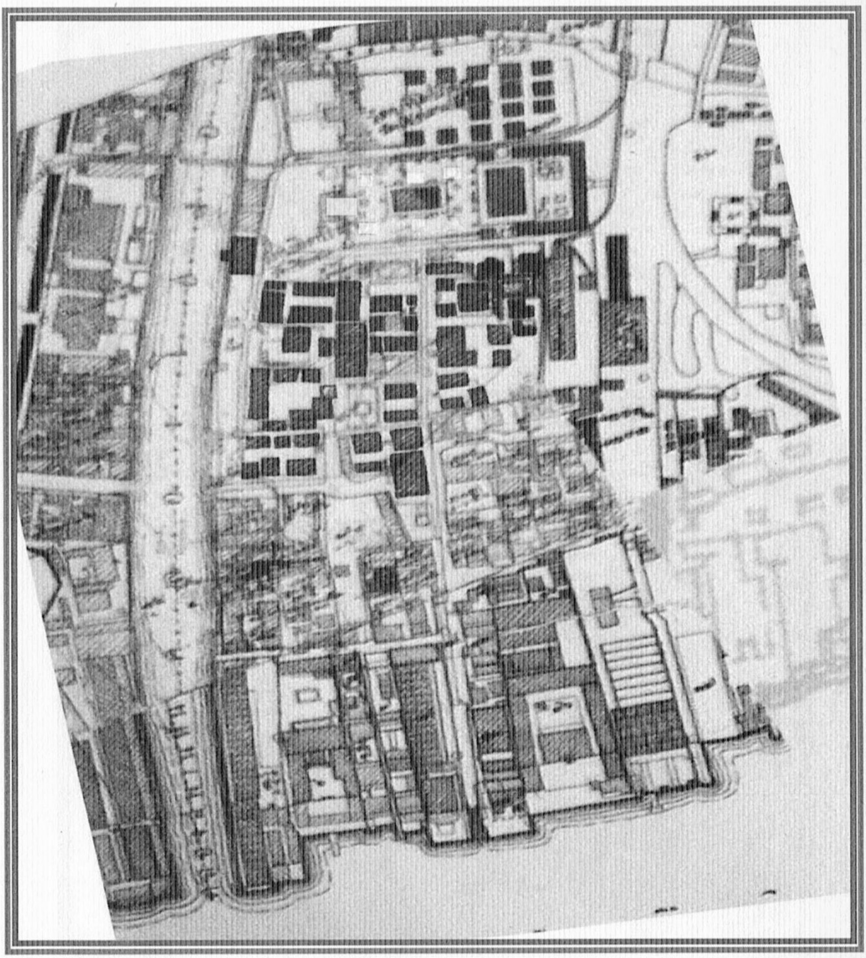
ปัจจุบันวัดบพิตรพิมุข มีอาณาเขตติดต่อกับสถานที่ใกล้เคียงต่อไปนี้

ทิศเหนือ	วิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ, ซอยบพิตรพิมุข, ย่านการค้าสะพานหัน สำเพ็ง และเยาวราช
ทิศตะวันออก	วัดจักรวรรดิราชาวาส สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ
ทิศตะวันตกเฉียงใต้	สะพานพระปกเกล้า
ทิศตะวันตก	คลองโอ่งอ่าง ศาลรัฐธรรมนูญ การไฟฟ้านครหลวง

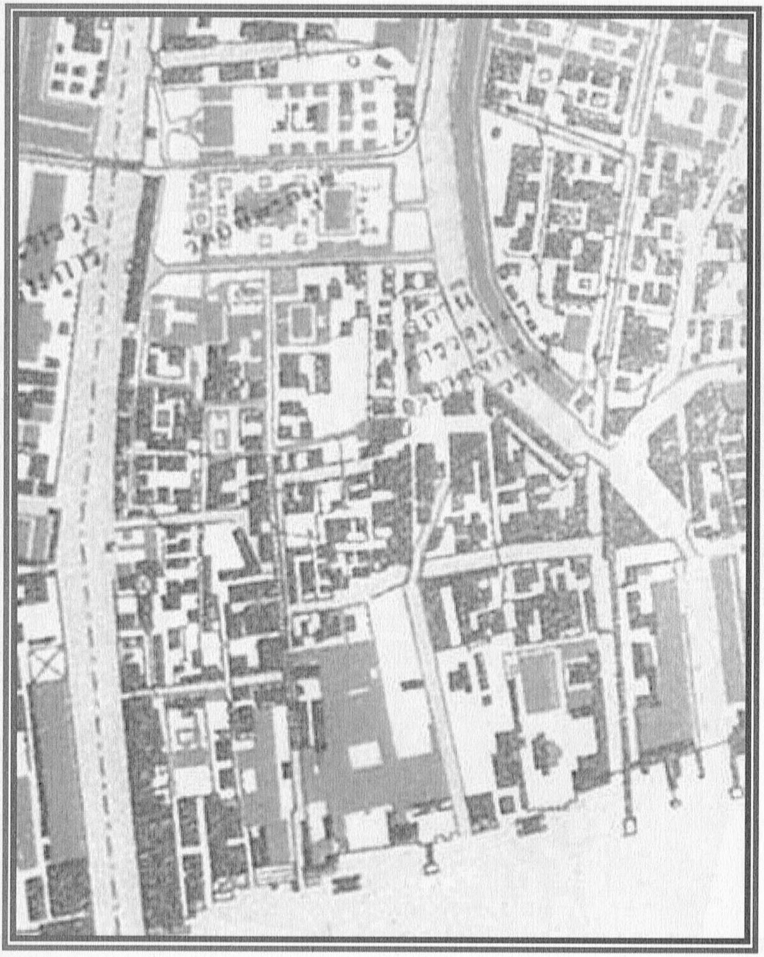
พื้นที่ของวัดบพิตรพิมุข ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมากว้างยาวเท่าไร ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่คณะสงฆ์ได้ผูกเป็นพัทธสีมาไว้มีขนาด กว้าง ๑๕ เมตร ยาวประมาณ ๒๗ เมตร เป็นพื้นที่ภายในสีมาประมาณ ๓๗๘ เมตร (๙๔ ตารางวา) พื้นที่นอกนั้นจัดเป็นอุปจารสีมาทั้งสิ้น

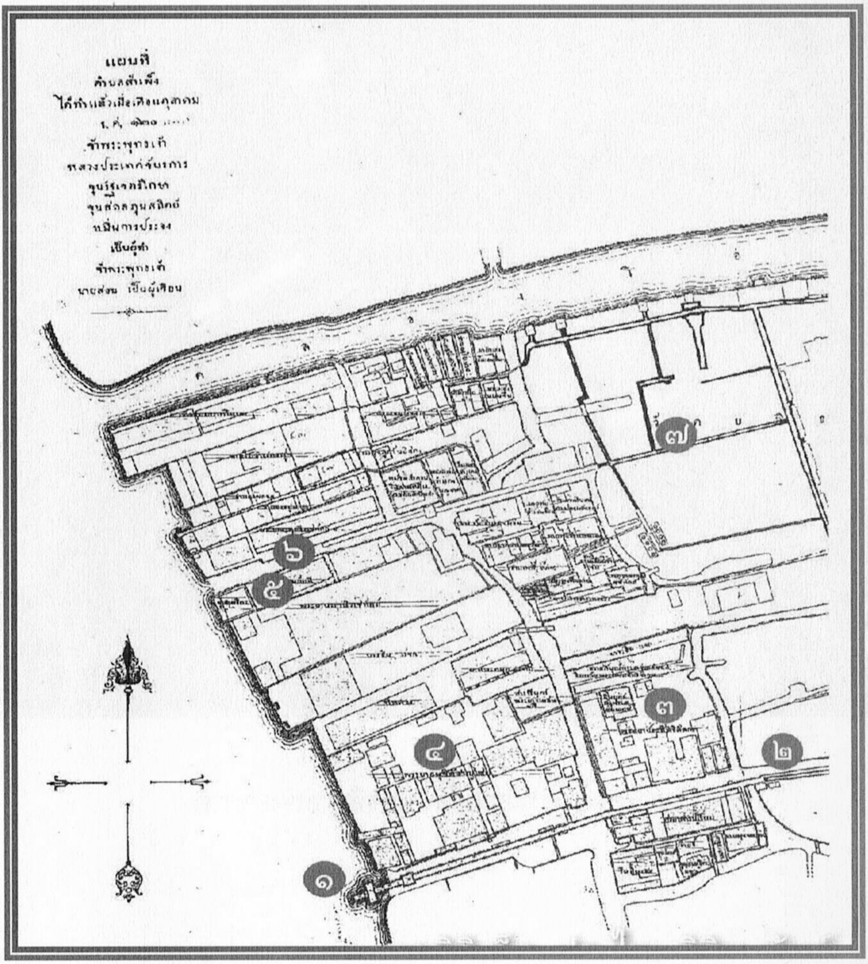
ภาพที่ ๑ แผนที่วัดบพิตรพิมุข บริเวณคลองโอ่งอ่าง

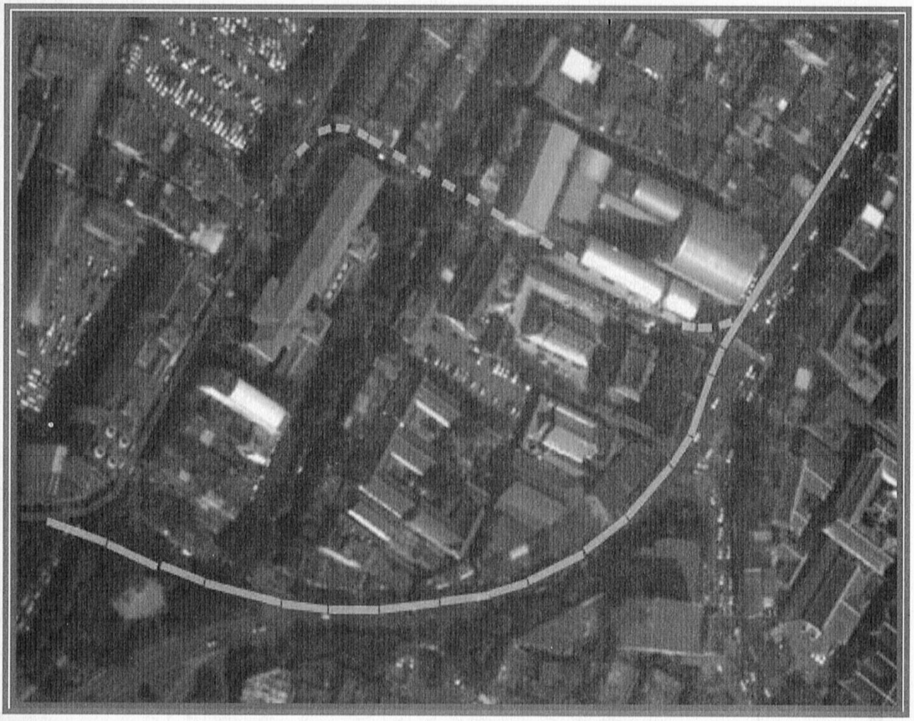
ภาพที่ ๒ แผนที่วัดบพิตรพิมุข และบริเวณตลาดสำเพ็ง

ภาพที่ ๓ ภาพถ่ายแผนที่วัดบพิตรพิมุขทางอากาศ

ภาพที่ ๔ ภาพแผนที่วัดบพิตรพิมุข และบริเวณสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ

ภาพที่ ๕ ภาพถ่ายวัดบพิตรพิมุขทางอากาศ

ชื่อของวัด

วัดบพิตรพิมุข มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า ***วัดเชิงเลน*** หรือ ***วัดตีนเลน***

สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษ์เทเวศร์ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข (วังหลัง) ทรงสถาปนาใหม่หมดทั้งพระอาราม และน้อมเกล้า ฯ ถวายเป็นพระอารามหลวง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ รับไว้เป็นพระอารามหลวง และพระราชทานนามว่า ***"วัดบพิตรพิมุข"*** เพื่อเฉลิมพระเกียรติกรมพระราชวังบวรสถานพิมุขพระองค์นั้น และในปีพุทธศักราช ๒๓๒๘ วัดบพิตรพิมุขได้รับการสมโภชพร้อมกับการสมโภชพระมหานคร สมโภชวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และสมโภชพระอารามอื่น ๆ รวม ๓ วัน ๓ คืน

ชื่อของวัดบพิตรพิมุขนั้น มักมีผู้เขียนสับสนหลายชื่อ เช่น

บพิตรภิมุข

บพิธพิมุข

มงคลภิมุข[๑]

บพิตรพิมุข เป็นต้น

---

๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. จดหมายความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวีและพระราชวิจารณ์. (พระนคร : ท่าพระจันทร์, ๒๕๐๑.) น. ๒๕, ๒๙๓.

ปัจจุบันเรียกเป็น ๒ อย่าง คือ

๑. **วัดเชิงเลน** หรือ**วัดตีนเลน** เป็นชื่อที่เรียกกันมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และเลิกใช้เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ พระราชทานนามวัดใหม่ว่า "วัดบพิตรพิมุข"

๒. **วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร** เป็นนามที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ เมื่อราว พ.ศ. ๒๓๒๘ ในคราวสมโภชพระนคร และสมโภชวัดพระแก้ว (วัดพระศรีรัตนศาสดาราม)

สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษ์เทเวศร์
กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข (วังหลัง)

ส่วนชื่อวัดที่ถูกต้องและใช้อยู่เป็นทางการ คือ"วัดบพิตรพิมุข" เพราะถือยุติตามพระมติของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ที่ทรงแสดงเหตุผลไว้ดังสำเนามหาสมณศาสน์ว่า

ที่ ๕/๘๑ ตำหนักจันทร์

วัดบวรนิเวศวิหาร

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๔๖๑

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงธรรมการ

ด้วยได้อ่านหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งออกเมื่อวันจันทร์ที่ ๒๒ เดือนนี้ ตอนศัพท์สันนิษฐานของนักเรียนเก่า ปรารภบท พิมุข และภิมุข ขึ้นตั้งพูดท้าวความมาถึงวัดบพิตรพิมุขด้วย เห็นเกี่ยวเข้ามาในหน้าที่ อ่านแล้วไม่ควรนิ่งดูจเรื่องอื่น จึงขอให้บันทึกไว้ดังต่อไปนี้

อุปสรรค คือ วิ นำหน้าศัพท์ คือ มุข เข้ากันเป็น วิมุข แสดงความตรงกันข้ามต่อมุข ฯ มุข แปลว่า หน้า วิมุข แปลว่า หลัง อาเทศ ว เป็น พ จึงเป็นพิมุข มีตัวอย่างเทียบ ราค แปลว่า กำหนัด หรือย้อม วิราค แปลว่า สิ้นกำหนัด หรือ ฟอก กาล แปลว่า เวลา วิกาลแปลว่าผิดเวลา สัญญี แปลว่า ผู้รู้สึก วิสัญญี แปลว่า ผู้สลบ สม แปลว่า ที่ราบ วิสม แปลว่าที่ลุ่มๆ ดอนๆ ตัวอย่างหาได้อีก ชักมาเท่านั้นเป็นพอแล้ว

กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข หมายเอากรมพระราชวงหลัง ไม่ได้หมายเอากรมพระราชวังบวรสถานมงคลที่สามัญชนเรียกว่า วังหน้า

สมควรเขียนว่า กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข ถ้าเขียนเป็นกรมพระราชวังบวรสถานภิมุข ไม่ถูก ปรับว่าใช้อักษรผิดจักระบุว่าเป็น วังน่า

วัดบพิตรพิมุขนั้น ปรากฏว่าเป็นวัดที่กรมพระราชวังหลังทรงบูรณะจึงได้ชื่ออย่างนั้น แปลว่าวัดของเจ้าฝ่ายหลัง จึงสมควรเขียนว่า วัดบพิตรพิมุข ฯ

ส่วนอุปสรรค คือ อภิ อย่างหนึ่ง หมายความว่า เฉพาะคือ เจาะจงนำน่าศัพท์ คือมุข เข้ากันเป็นอภิมุข แปลว่าเฉพาะน่า คือตรงน่า เอามาใช้ในความว่า หัวหน้า ไม่ถูกในภาษามคธและสันสกฤตที่เป็น ปมุข และประมุข โดยลำดับฯ อภิเษก แปลว่า เจาะจง รดน้ำ อภิบาล อภิรักษ์ อภิวัฒน์ เจริญยิ่ง อภิรม ยินดียิ่งฯ เบียพธาตุก็มี เช่น วาท แปลว่า กล่าวว่าถ้อยคำ อภิวาท แปลว่ากราบหรือไหว้ ลำพัง ภิ ในภาษามคธและสันสกฤตไม่มี มีแต่เข้าสนธิกับบทอื่น ๆ อ หายไป เช่น เทศาภิบาล สุขาภิบาล มีผู้เอามาใช้ในภาษาไทยเฉพาะ ภิ เช่น ชื่อข้าราชการในกรมสนมพลเรือนฝ่ายพระราชวงบวรว่า ขุนภิบาลอนงค์ เดิมชื่อ อภิบาลอนงค์ เรียกตัดกระแสสั้นตัวหน้า อย่างชาวตะวันตก จึงกลายเป็นภิบาล ก็ได้ ชื่อข้าราชการว่าพระภิรมโกศา ก็เหมือนกัน หรือผู้คิดไม่รู้ภาษามคธหรือสันสกฤต เห็น ภิที่เข้าคำสนธิ ลงสันนิษฐานว่า ภิ เฉยๆก็ได้ หรือเข้าใจเพียงภาษามคธแต่ไม่สันทัด สำคัญว่า เมื่อเข้าสนธิกับสระด้วยกัน ลบเสียก็ได้ เช่น ชื่อผู้ช่วยเมืองสงขลาว่า พระยาสมบัติภิรมฯ

โดยอธิบายมานี้ สั่งบันทึกไว้ว่า ในราชการแผนกกรมธรรม การจงเขียนชื่อวัดเชิงเลนที่กรมพระราชวังหลังทรงบูรณะนั้นว่า วัดบพิตรพิมุข ตามชื่อทะเบียนที่ได้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษานั้น

(ลงพระนาม) กรม-วชิรญาณวโรรส

ที่มา : กรมธรรมการ. แถลงการณ์คณะสงฆ์ (๖ : ๒๔๖๑)

ความเป็นมาของวัด

วัดบพิตรพิมุข เดิมเป็นวัดราษฎร์นามว่า "วัดเชิงเลน" เป็นวัดโบราณ สันนิษฐานว่า มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ไม่ปรากฏนามผู้สร้าง ดังความปรากฏในตำนานพระอารามว่า *วัดบพิตรพิมุข อยู่ในคลองโอ่งอ่างฝั่งใต้ เดิมชื่อวัดตีนเลนฤาวัดเชิงเลน เป็นวัดโบราณ กรมพระราชวังหลัง ทรงสถาปนาใหม่ในรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิสังขรณ์ รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงปฏิสังขรณ์ด้วย*

ตามหลักฐานตำนานพระอารามข้างต้น แสดงว่าวัดนี้สร้างขึ้นก่อนตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ แต่จะสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ใด และใครเป็นผู้สร้างนั้นไม่ปรากฏ เพราะตำนานของวัดนี้ค่อนข้างจะหายากและโบราณวัตถุสถานที่จะแสดงถึงอายุการสร้างวัดก็ไม่ปรากฏ เมื่อไม่มีหลักฐานอย่างอื่นมาลบล้างก็ต้องถือเอาตามตำนานพระอารามนี้ไปก่อน มีผู้ตั้งข้อสันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. ๒๒๓๑ – ๒๓๒๕ โดยมีเหตุผลประกอบการพิจารณาดังนี้

ในแผนที่ป้อมเมืองธนบุรี (พิมพ์ที่กรมแผนที่ทหาร พ.ศ. ๒๔๗๗) ที่เมอซิเออร์ วอลสันต์ เดสเวอร์เกนส์ นายทหารช่างฝรั่งผู้รักษาป้อมนั้นได้เขียนไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๑ (ต้นแผ่นดินสมเด็จพระเทพราชา) ได้แสดงที่ตั้งป้อมวิชเยนทร์ (ป้อมแก้ว ได้รื้อเสียเมื่อรัชการที่ ๑) ซึ่งอยู่บริเวณที่เป็นโรงเรียนราชินีล่างในปัจจุบันนี้ ป้อมวิไชยประสิทธิ์ (ป้อมทับทิม) ซึ่งตั้งอยู่ปากคลองบางหลวงฝั่งเหนือ วัดแจ้ง (เปลี่ยนชื่อเป็นวัดอรุณราชวรารามในรัชกาลที่ ๒) และวัดเลียบ (เปลี่ยนชื่อเป็นวัดราชบูรณะ ในรัชกาลที่ ๑) ไว้อย่างชัดเจน แต่ใกล้ๆ กับวัดเลียบไม่มีร่องรอยใดๆ ให้เห็นว่าจะมีวัดที่จะกลายมาเป็นวัดบพิตรพิมุขในขณะนี้ได้เลย แต่ก็จะกำหนดได้บ้างว่าวัดบพิตรพิมุขนี้คงจะสร้างขึ้นหลังจากแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

(พ.ศ. ๒๒๓๑) จะหลังจากนั้นเมื่อไรนั้นยังไม่พบหลักฐาน เพราะเรื่องราวเกี่ยวกับวัดนี้เพิ่งได้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนเป็นครั้งแรกในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑

ความเป็นมาของวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร จึงกำหนดได้ตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ตามพงศาวดารดังกล่าว ดังนี้

รัชกาลที่ ๑

สมเด็จพระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษ์เทเวศร์ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข หรือเรียกสั้น ๆ ว่า "กรมพระราชวังหลัง" ได้ทรงปฏิสังขรณ์วัดเชิงเลนในตำนานพระอารามหลวงกล่าวไว้ว่า "วัดตีนเลนหรือวัดเชิงเลน เป็นวัดโบราณกรมพระราชวังหลัง ทรงสถาปนาใหม่ในรัชกาลที่ ๑"[๒] จึงพอสันนิษฐานได้ว่าวัดบพิตรพิมุขวรวิหารสร้างขึ้นในระหว่าง พ.ศ. ๒๒๓๑ ถึง ๒๓๒๕ ตามหลักฐานพงศาวดาร ปรากฏว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงรับเชิญจากราชการและประชาชนให้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติในกรุงธนบุรีแล้ว พระองค์มีพระราชดำริว่า พื้นที่ฝั่งตะวันออกของเมืองธนบุรีเป็นชัยภูมิดีกว่าฝั่งตะวันตกจึงโปรดให้เตรียมสร้างพระนครใหม่ขึ้นบนฝั่งตะวันออก ในชั้นแรกทรงสร้างพระราชนิเวศน์มนเทียรสถานด้วยไม้ล้อมด้วยไม้และล้อมด้วยรั้วระเนียดไม้ไว้อีกชั้นหนึ่งเมื่อเสร็จแล้วได้เสด็จพระราชดำเนินข้ามฟากมาประทับพระราชมนเทียรใหม่ และ

---

[๒] วัดบพิตรพิมุข ตำนานวัดบพิตรพิมุข. (กรุงเทพ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๒๔) น.๑๑-๑๔.

ทรงกระทำพระราชพิธีปราบดาภิเษกสถาปนาแผ่นดินฝั่งซ้ายของเมืองธนบุรีขึ้นเป็นกรุงเทพมหานครในต้นปี พ.ศ. ๒๓๒๕

แต่พระราชพิธีปราบดาภิเษกที่ได้ทำในปี พ.ศ.๒๓๒๕ แล้วนั้น เป็นเพียงแต่พิธีสังเขป ยังไม่สมบูรณ์ต้องตามตำรา จำต้องมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษก อันเป็นพระราชพิธีเสด็จเสวยราชสมบัติของพระเจ้าแผ่นดินเต็มตามแบบแผนราชประเพณี จะได้เป็นพระเกียรติยศ และเป็นสวัสดิมงคลแก่บ้านเมืองภายหน้าอีกด้วย เนื่องจากงานก่อสร้างพระนครอันเป็นงานใหญ่ต้องใช้แรงคนและวัสดุก่อสร้างมาก เพื่อต้องการให้การสร้างสำเร็จลงได้โดยความเรียบร้อยและรวดเร็วทันสถานการณ์ จึงโปรดให้เกณฑ์คนมาจากประเทศราชต่างๆ เข้ามาเป็นแรงงานและทรงแบ่งหน้าที่ก่อสร้างต่างๆ ให้พระบรมวงศานุวงศ์และขุนนางผู้ใหญ่เป็นแม่กองรับเอางานไปควบคุม และเร่งรัดการก่อสร้างให้สำเร็จลุล่วงไปตามพระราชประสงค์ เรื่องเหล่านี้ จึงปรากฏในพระราชพงศาวดารว่า ในปี พ.ศ. ๒๓๒๖ โปรดให้รื้อป้อมวิชเยนทร์ และกำแพงเมืองธนบุรีข้างตะวันออกเสียแล้วขยายพระนครให้กว้างไปกว่าเดิม เกณฑ์เขมร ๑๐,๐๐๐ คนเข้ามาขุดคลองคู พระนครด้านตะวันออก ตั้งแต่บางลำภู ตลอดมาจนออกแม่น้ำข้างใต้วัดสามปลื้ม ยาว ๘๕ เส้น ๑๓ วา กว้าง ๑๐ ศอก ลึก ๕ ศอก พระราชทานชื่อว่า “คลองรอบกรุง”

ด้านแม่น้ำตั้งแต่ปากคลองรอบกรุงข้างใต้ไปจนปากคลองข้างเหนือ ยาว ๙๑ เส้น ๑๖ วา รวมทางน้ำรอบพระนคร ๑๗๗ เส้น ๙ วา

งานด้านอื่นๆ เช่น การจัดสร้างกำแพง ป้อมพระราชวัง วัดพระแก้วและการปฏิสังขรณ์วัดต่าง ๆในบริเวณพระนครก็ได้ลงมือเร่งทำไปพร้อมๆ กัน การขุดคลองรอบกรุงเฉพาะในบริเวณที่เป็นปากคลองรอบกรุงด้านใต้ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเลนตลอดริมแม่น้ำเจ้าพระยานั้น มีพระราชวงศ์ผู้ใหญ่ทรงรับหน้าที่บูรณะวัดต่างๆ พร้อมกันอยู่ ๒-๓ วัด คือ

วัดเลียบ สมเด็จพระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์ทรงบูรณะโดยมีพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงอุปการะด้วยเป็น วัดใหญ่อยู่ในกำแพงพระนคร เสร็จแล้วพระราชทานนามว่า “วัดราชบูรณะ”

วัดตีนเลนหรือวัดเชิงเลน สมเด็จพระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์ (*ภายหลังได้ทรงพระกรุณาโปรด ฯ เลื่อนขึ้นเป็น “กรมพระอนุรักษ์เทเวศร์” เมื่อรบพม่าในภาคเหนือชนะ ปลายปีพ.ศ.๒๓๒๘*) ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์ และได้รับพระราชทานนามว่า “**วัดบพิตรพิมุข**” เพื่อเป็นพระเกียรติแก่กรมพระราชวังหลังพระองค์นั้น

อย่างไรก็ตาม การปฏิสังขรณ์วัดบพิตรพิมุขวรวิหารในรัชกาลที่ ๑ โดยสมเด็จพระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์นั้น แม้จะไม่มีรายละเอียดให้ทราบว่าได้บูรณปฏิสังขรณ์อะไรบ้าง แต่ก็พอสันนิษฐานได้ว่า คงจะทรงกระทำอะไรที่ใหญ่โตไม่ได้มากนักคงจะเพียงแต่สร้างการเปรียญ กุฏิและเสนาสนะอื่นๆ ด้วยเครื่องไม้ ส่วนพระอุโบสถและพระวิหารอาจทรงบูรณะของเก่าไว้ทีหนึ่งก่อน ถ้าจะสร้างขึ้นใหม่ด้วยอิฐหรือปูนทั้งหมดคงจะไม่ทันการณ์ในขณะนั้น เพราะอิฐและปูนหายากเนื่องจากต้องนำมาใช้ในการสร้างพระนคร และพระราชวังที่สำคัญกว่าก็ยังไม่เพียงพออยู่แล้ว ถึงกับต้องรื้อกำแพงรอบกรุงเก่านำอิฐมาใช้ ฉะนั้น จึงปรากฏว่าถาวรวัตถุที่ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งนั้นอยู่ได้ไม่นานต้องรื้อแก้ไขและสร้างใหม่ทั้งหมดในรัชกาลที่ ๓

รัชการที่ ๒

ในรัชกาลนี้ วัดบพิตรพิมุขวรวิหารมีการก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์ไม่มากนักทั้งมีเหตุการณ์ที่น่าเศร้ามาพัวพันกับวัดบพิตรพิมุขวรวิหารอยู่เรื่องหนึ่ง คือ เนื่องจากเป็นวัดที่ตั้งอยู่นอกกำแพงพระนครอย่างเดียวกับวัดสระเกศ บริเวณวัดบิตรพิมุขวรวิหารส่วนหนึ่งจึงกลายเป็นสถานที่ฌาปนกิจศพของชาวพระนคร ตามบันทึกใน

พระราชพงศาวดารรัชการที่ ๒ กล่าวไว้ว่า ในคราวเกิดอหิวาตกโรคระบาดไปทั่วพระนคร ในปีมะโรง พ.ศ. ๒๓๖๒ นั้น มีคนล้มตายเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งเผาและฝังไม่ทัน วัดบพิตรพิมุขวรวิหารนี้เป็นวัดหนึ่งที่ชาวบ้านหามศพมากองสุมกันเป็นจำนวนมากตามป่าช้าและศาลาดินราวกับกองฟืนเพื่อรอการเผาน่าสังเวชใจยิ่งนัก[๓]

รัชกาลที่ ๓

ในรัชกาลนี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อเสนาสนะและถาวรวัตถุที่เป็นเครื่องไม้ และสร้างใหม่ด้วยก่ออิฐถือปูนทั้งหมด เพราะของเก่าชำรุดทรุดโทรมลงเป็นส่วนมากเนื่องจากสร้างไว้ด้วยไม้ การก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์มีรายการดังนี้

๑. พระอุโบสถ ยกพื้นสูง หลังคาทรงไทยซ้อน ๒ ชั้น เสาอยู่ข้างนอก มีพาไลเดินได้โดยรอบ
๒. พระพุทธปฏิมาประธานในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น ลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย หน้าตก ๒.๓๕ เมตร สูง ๓.๓๓ เมตร หันพระพักตร์สู่ทิศตะวันออก
๓. พระวิหาร ตั้งขวางพระอุโบสถด้านตะวันออก ยกพื้นสูง ๒ ชั้น สูงกว่าพระอุโบสถ หลังคาทรงไทยซ้อน ๒ ชั้น เสาอยู่ด้านนอก เจาะประตูด้านข้างทั้ง ๒ ข้าง ตรงกับหน้าพระอุโบสถ ซุ้มประตู หน้าต่างประดับด้วยลายปูนปั้น ผนังด้านในทาฝุ่นแดง เขียนภาพดอกไม้ล่วง มีพระพุทธรูปขนาดย่อมประดิษฐานอยู่ ๒ ข้างทางเดินด้านละ ๓ องค์ และมีพระพุทธรูปศิลาปาง

---

[๓] สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๒ (พระนคร: บุญส่งการพิมพ์ ๒๕๑๑) น. ๒๓๖ – ๒๓๘.

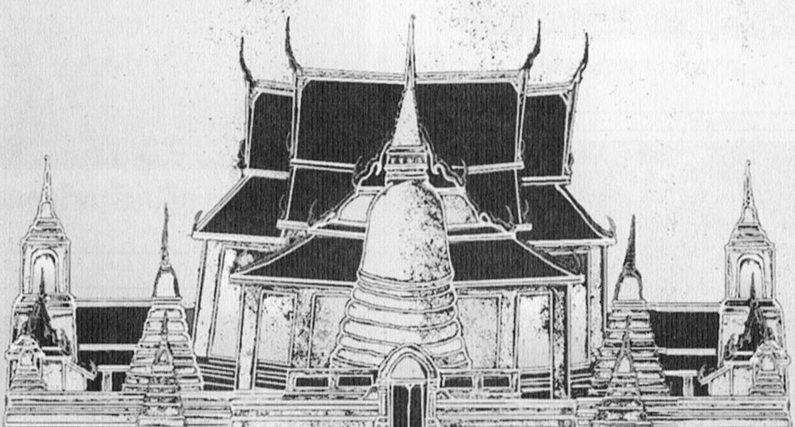
สมาธิสมัยทราวดี ๑ องค์ ซึ่งมีพุทธลักษณะที่คล้ายกับพระพุทธรูปที่พบในภาคตะวันออกเฉียง เหนือ

๔. พระเจดีย์ ตั้งอยู่หลังพระอุโบสถ สูง ๑๔ เมตร บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

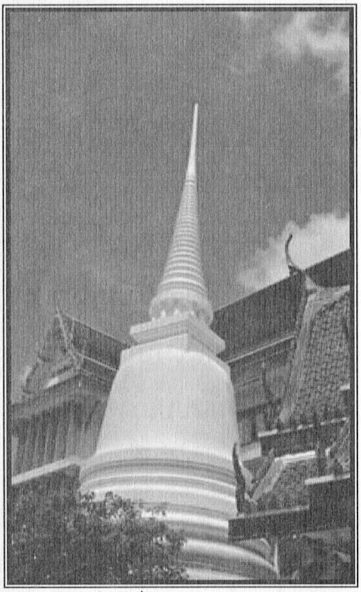
๕. หอระฆัง ๒ หลัง ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือและทิศใต้พระวิหาร

๖. พระระเบียงคต ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออกและทิศใต้พระวิหาร

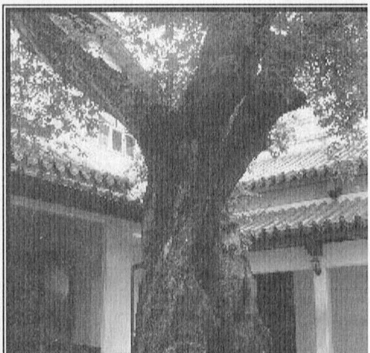
๗. กุฏิเก๋งจีน ชุด ๗ หลัง (คณะ ๑) พระยาโชฏิกราชเศรษฐี (ทองจีน เจ้ากรมท่าซ้าย สร้างถวาย เดิมเป็นศิลปะจีนทั้งหมด ต่อมาได้ซ่อมแซมปนศิลปะไทยเข้าไปบ้าง โดยเฉพาะเครื่องบนเปลือยให้เห็นการเข้าไม้ตามแบบเก่าของจีน

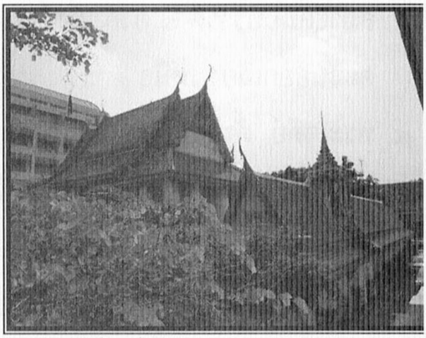
ภาพที่ ๖ ภาพพระอุโบสถวัดบพิตรพิมุขในอดีต

ภาพที่ ๗ พระเจดีย์

ภาพที่ ๘ ต้นจันทน์เก๋งจีน

ภาพที่ ๙ พระวิหารและหอระฆัง

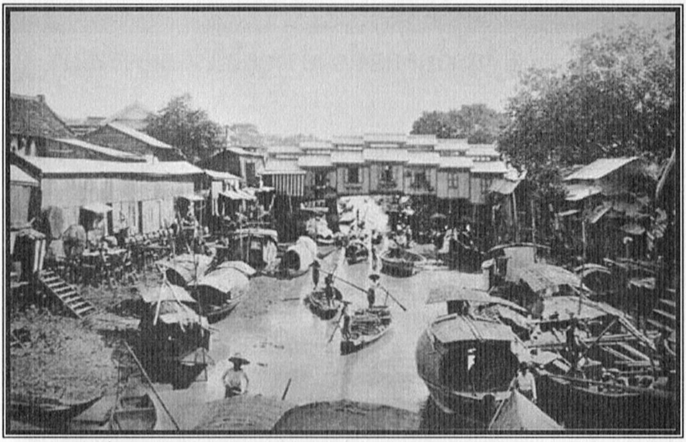
ภาพที่ ๑๐ กุฏิเก๋งจีนหรือคณะ๑

ภาพที่ ๑๑ พระอุโบสถ

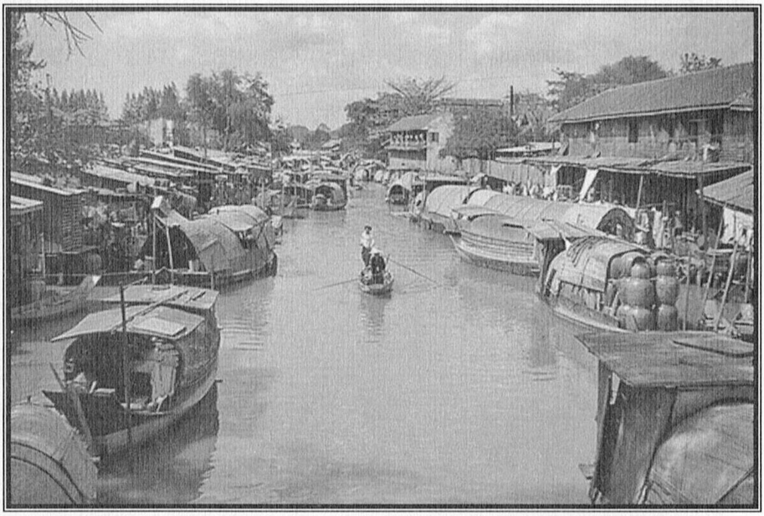
อีกอย่างหนึ่ง เรื่องในรัชกาลที่ ๓ กับที่ ๔ ติดต่อกันบริเวณคลองหลังวัดบพิตรพิมุขวรวิหารยังเป็นตลอดขายสรรพสินค้าทั้งสดและแห้ง ภายในคลองเต็มไปด้วยเรือขนถ่ายสินค้าขึ้นลงดังคำที่สุนทรภู่ได้พรรณนาไว้ในนิราศสุพรรณเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๔ ว่า

เชิงเลน เป็นตลาดสล้าง หลักเรือ
โอ่งอ่างบ้างอิฐเกลือ เกลื่อนกลุ้ม
หลีกร่องช่องเล็กเหลือ ลำบาก ยากแฮ
ออกแม่น้ำย่ำถุ้ม สี่ฆ้องสองยาม[๔]

ภาพที่ ๑๒.๑ สภาพคลองโอ่งอ่างยุคใช้เรือสัญจรไปมา

[๔] สุนทรภู่ นิราศสุพรรณ. (กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๐๙) น. ๒๖.

ภาพที่ ๑๒.๒ สภาพคลองโอ่งอ่างยุคใช้เรือสัญจรไปมา

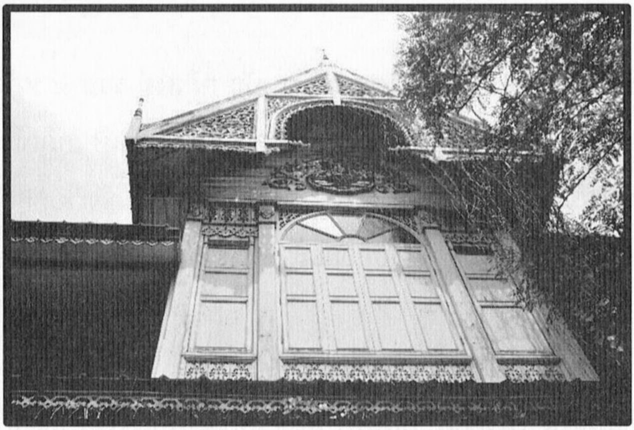
ภาพที่ ๑๒.๓ สภาพคลองโอ่งอ่างยุคใช้เรือสัญจรไปมา

รัชการที่ ๔

ในรัชกาลนี้ มีการสร้างหอไตร กุฏิตำหนัก กุฏิสงฆ์ รวม ๔ หลัง เป็นทรงไทยก่ออิฐฉาบปูนมุงกระเบื้องดินเผา สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเพื่อเป็นกุฏิเจ้าอาวาสในสมัยหม่อมเจ้าพระญาณวราภรณ์ (รอง) ทรงครองวัด ด้วยเหตุนี้จึงเรียกกุฏิหมู่นี้ว่า "กุฏิตำหนัก" (ปัจจุบันผุพังมาก วัดจึงรื้อออกแล้วสร้างคณะ ๒ ขึ้นแทน)

รัชกาลที่ ๕

ในรัชกาลนี้ ได้ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่อีกครั้งหนึ่ง แต่ไม่ได้กล่าวรายละเอียดว่าได้ปฏิสังขรณ์อะไรบ้าง สันนิษฐานว่า คงเป็นการบูรณะของเก่าที่ได้สร้างและปฏิสังขรณ์ไว้ในรัชกาลที่ ๓ ซึ่งชำรุดทรุดโทรมลงไปให้ดีขึ้นเหมือนเดิม ในคราวเดียวกันนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดฯ ให้สร้างพลับพลาเครื่องไม้สักขึ้นไว้บริเวณวัดริมคลองโอ่งอ่างด้านหลังวัดหนึ่งหลังที่หน้าบรรณด้านริมคลองโอ่งอ่างประดิษฐานพระราชลัญจกร "ตราอาร์ม" แกะสลักด้วยไม้สสักหน้าบรรณด้านทิศเหนือและทิศใต้แกะสลักเป็นรูปพระราชลัญจกรพระมหาพิชัยมงกุฎอยู่บนพาน มีราชสีห์ถวายพุ่มกระหนาบอยู่สองข้าง สันนิษฐานว่าพลับพลาฯ นี้ทรงโปรดให้สร้าง ขึ้นเพื่อเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร จากหลักฐานปรากฏว่าเสด็จฯ ถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอารามแห่งนี้ติดต่อกันหลายปี และเนื่องจากพระอารามนี้ตั้งอยู่ริมคลองโอ่งอ่างซึ่งเดิมเป็นเลนอยู่ส่วนมาก จึงทรงโปรดให้สร้างขึ้นเพื่อรับเสด็จ ฯ จากหลักฐานภาพถ่ายเดิมปรากฏว่ามีถนนคอนกรีตทอดยาวจากพลับพลารับเสด็จ มาถึงทางเข้าเขตพุทธาวาส พลับพลารับเสด็จฯ จึงแสดงถึงความสำคัญของพระอารามนี้ในครั้งนั้น

ภาพที่ ๑๓ พลับพลารับเสด็จ

รัชกาลที่ ๙

ภาพที่ ๑๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ ทรงถวายผ้าพระกฐิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินมาทรงถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม พุทธศักราช

๒๕๑๒ เวลา ๑๖.๐๐ น. โดยมีพระสิรินันทมุนี (สนั่น ถาวโร ป.ธ.๖, น.ธ.เอก) เป็นเจ้าอาวาส

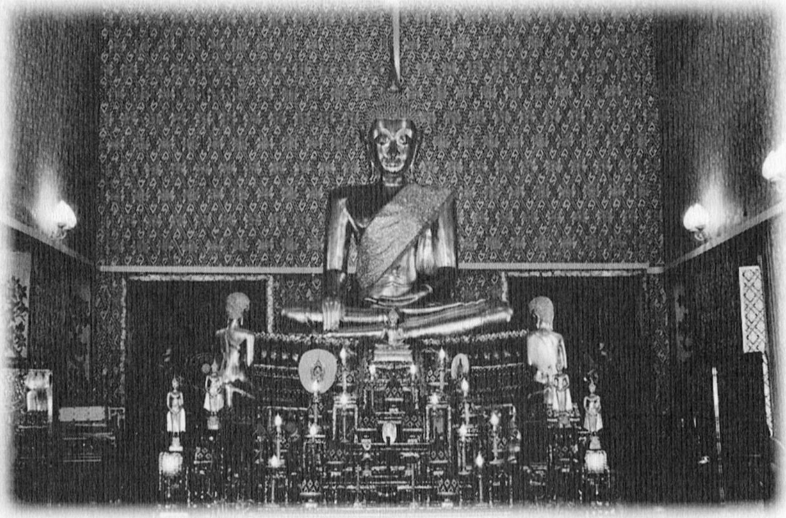
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงยกช่อฟ้าพระอุโบสถวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร เมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๕ เวลา ๑๖.๐๐ น. โดยมีพระปริยัติธีรคุณ (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ.๖, น.ธ.เอก ต่อมาได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็น พระเทพมุนี) เป็นเจ้าอาวาส

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ พระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ.๖,น.ธ.เอก) อดีตเจ้าอาวาสวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาราชอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๓๗ เวลา ๑๗.๐๐ น.

ภาพที่ ๑๕ ภาพถ่ายมุมสูง บริเวณวัดบพิตรพิมุข ประมาณสมัยรัชการที่ ๖ – ๗
หลังจากตัดถนนอนุวงศ์เชื่อมกับถนนจักรวรรดิ์แล้ว

ปูชนียวัตถุ

๑ หลวงพ่อวัดบพิตร พระประธานในพระอุโบสถ

พระประธานในพระอุโบสถวัดบพิตรพิมุข เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย ไม่ปรากฏพระนาม หน้าตัก ๒.๓๕ เมตร สูงตลอดพระรัศมี ๓.๓๓ เมตร ประดิษฐานบนฐานที่ตั้งอยู่บนชุกชีเดียวกันกับพระอัครสาวก (พระโมคคัลลานะและพระสารีบุตร) ๒ องค์ สูง ๑.๐๕ เมตร นั่งคุกเข่าประนมมือหันเข้าหาพระพุทธรูป สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นพร้อมพระอุโบสถ พุทธลักษณะงดงามอย่างศิลปอยุธยา บางท่านเรียกว่า "อยุธยาหน้าหนุ่ม" หรือ "อยุธยาหน้านาง"

๒. พระพุทธศิลาอู่ทอง

พระพุทธรูปประจำพระวิหารวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร มี ๖ องค์ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย ศิลปะรัตนโกสินทร์ขนาดหน้าตัก ๑ เมตรเศษ สูงตลอดพระรัศมี ๑.๕๐ เมตร ประดิษฐานบนแท่นชุกชีเดียวกัน ด้านทิศใต้ภายในพระวิหารสันนิษฐานว่า คงจะสร้างในเวลาต่างกัน เพราะพระพักตร์แต่ละองค์ นั่งแตกต่างกัน บางองค์พระพักตร์ยิ้ม บางองค์พระพักตร์บึ้ง เดิมประดิษฐานอยู่ภายในพระวิหารด้านทิศเหนือ ๓ องค์ และด้านทิศใต้ ๓ องค์ แต่ได้ย้ายมารวมไว้ด้านเดียวเพื่อประโยชน์ใช้พื้นที่

๓. พระพุทธศิลาอู่ทอง

เป็นพระพุทธรูปหินทรายแกะสลักทั้งองค์ เดิมได้พอกปูนทับไว้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เมื่อครั้งบูรณะเพื่อปิดทองพบรอยแตกหลุดลงจึงกระเทาะปูนที่ฉาบทับอยู่ออก ปรากฏพุทธลักษณะที่เป็นหินทรายงดงามดังที่ปรากฏปัจจุบัน

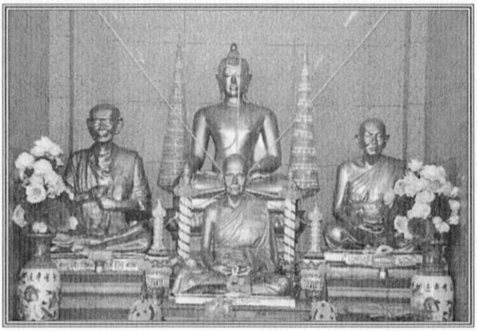
๔. หลวงพ่อพระยิ้ม

เป็นพระพุทธรูปศิลาปางสมาธิสมัยทวาราวดี แกะสลักจากศิลาทรายขนาดหน้าตัก ๔๒ เซนติเมตร สูงตลอดพระรัศมี ๑.๐๕ เมตร มาประดิษฐาน ณ พระวิหารวัดบพิตรพิมุข แต่เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน จากหลักฐานภาพถ่ายเมื่อราว พ.ศ.๒๕๐๒ ได้มาประดิษฐาน ณ หน้าแท่นพระประธานในพระวิหารอยู่ก่อนแล้ว

๔. พระพุทธรูประเบียงพระวิหารคด

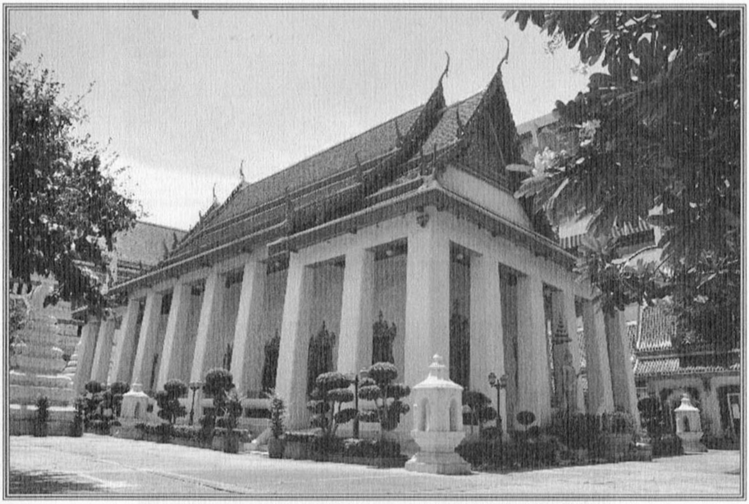
พระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตัก ๑ เมตร สูงตลอดพระรัศมี ๑.๕๐ เมตร จำนวน ๔๘ องค์ ประดิษฐานบนแทนชุกชีภายในระเบียงพระวิหารคต

๕. หลวงพ่อแสนพระสัมพุทธบพิตรฯ

พระพุทธรูปหล่อโลหะลงรักปิดทอง ศิลปะสมัยเชียงแสนสิงห์หนึ่ง หน้าตัก ๘๒ เซนติเมตรสูงตลอดพระรัศมี ๑.๑๓ เมตร ประดิษฐานภายในพระวิหารเล็กด้านทิศตะวันตก พร้อมด้วยรูปเหมือนสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) หลวงปู่ไข่ อินฺทสโร และพระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร)

สถานที่สำคัญภายในวัด

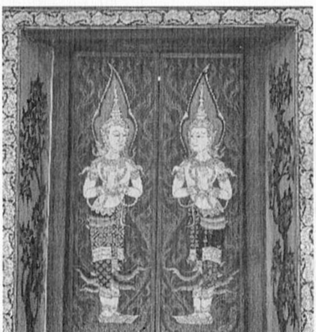

๑. พระอุโบสถ

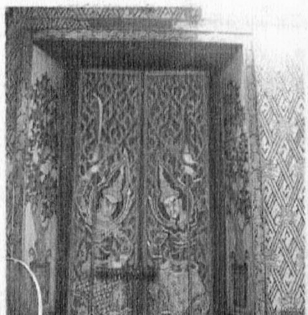
สถาปัตยกรรม ลักษณะเป็นอาคารทรงไทยชั้นเดียวก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูง มีเสาภายนอกโดยรอบระหว่างเสาและผนังมีระเบียงเดินได้รอบ หลังคาทรงไทยซ้อนสองชั้นมุงกระเบื้องเคลือบดินเผา ช่อฟ้าใบระกาประดับกระจกสีทอง ซุ้มประตูหน้าต่างเป็นลวดลายปูนปั้นรูปดอกเบญจมาศปิดทองประดับกระจกสี ผนังระหว่างซุ้มประตูด้านทิศตะวันออกเดิมมีรูปพระพุทธฉาย ปัจจุบัน สร้างพระพุทธรูปปางลีลาประดิษฐานบนแท่นแทน บานประตูและหน้าต่างเขียนลายรดน้ำ ผนังภายในทั้งสี่ด้านเขียนลายประแจจีนประดับดอกไม้ล่วงบนพื้นสีเหลืองทอง ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปพระประธาน พร้อมด้วยพระอัครสาวก นอกจากนี้มีภาพเขียนอันทรงคุณค่า คือ

ภาพพระภิกษุพิจารณากรรมฐานต่อหน้าซากศพ (อสุภกรรมฐาน) เขียนลงบนแผ่นไม้สัก เข้ากรอบรูปไข่จำนวน ๑๐ ภาพ แขวนอยู่ที่ผนังระหว่างช่องหน้าต่างแต่ละช่อง

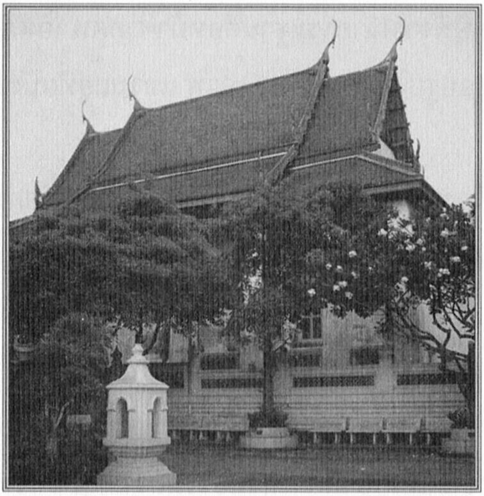
ภาพเขียนเรื่องพุทธประวัติเขียนลงบนแผ่นไม้สักเข้ากรอบไม้สลักลวดลายงดงามกรอบเป็นชุดๆ ละ๓ ภาพ จำนวน ๑๔ ชุด อยู่เหนือกรอบประตูหน้าต่างทุกช่อง ใบเสมาตั้งอยู่ภายในซุ้มปูนปั้นศิลปะแบบราชนิยมสมัยรัชการที่ ๓ ตั้งอยู่รอบพระอุโบสถจำนวน ๘ ซุ้ม ปัจจุบันพระอุโบสถวัดบพิตรพิมุขวรวิหารเป็นสถานที่ทำวัตรเช้า – เย็นประจำวัน ทำสังฆกรรม เช่น อุโบสถกรรม อุปสมบทกรรม เป็นที่ประชุมฟังธรรมของอุบาสกอุบาสิกาในวันธรรมสวนะและประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา

ภาพจิตรกรรมหน้าต่างพระอุโบสถ

ภาพจิตรกรรมประตูพระอุโบสถ

๒. พระวิหาร

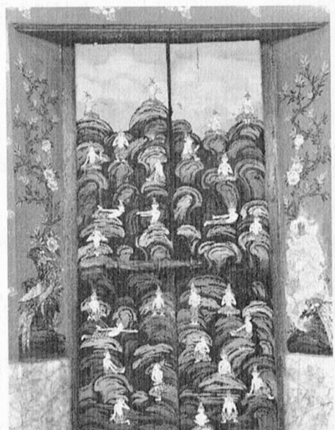
พระวิหาร ตั้งขวางพระอุโบสถด้านตะวันออก ยกพื้นสูง ๒ ชั้น สูงกว่าพระอุโบสถ หลังคาทรงไทยซ้อนสองชั้น เสาอยู่ข้างนอกเหมือนพระอุโบสถ มีประตูด้านข้างสองช่องคือด้านทิศตะวันออก และด้านทิศตะวันตก ตรงกับหน้าพระอุโบสถ ซุ้มประตูหน้าต่างเป็นปูนปั้นรูปดอกเบญจมาศเช่นเดียวกับพระอุโบสถผนังด้านในทาด้วยฝุ่นแดงเขียนลายดอกไม้ร่วง ภายในมีพระพุทธรูปปูนปั้น จำนวน ๖ องค์ ประดิษฐานอยู่บนแท่นชุกชี (เดิมประดิษฐานอยู่ด้านเหนือ ๓ องค์ และด้านใต้ ๓ องค์ ปัจจุบันทางวัดได้ย้ายมาประดิษฐานรวมกันไว้ด้านทิศใต้เพื่อใช้พื้นที่ได้มากขึ้น) กับมีพระพุทธรูปศิลาปางสมาธิสมัยทวาราวดีขนาดย่อมประดิษฐานอยู่ด้วย (ปัจจุบันได้ย้ายไปประดิษฐานไว้ในที่ปลอดภัย) พระพุทธรูปแบบนี้เคยพบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายแห่ง

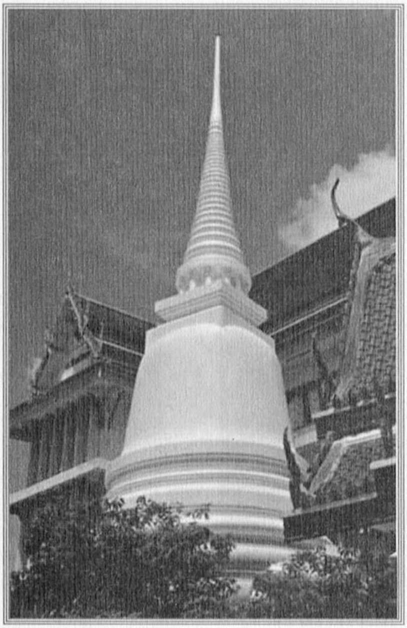
ภาพจิตรกรรมหน้าต่างพระวิหาร

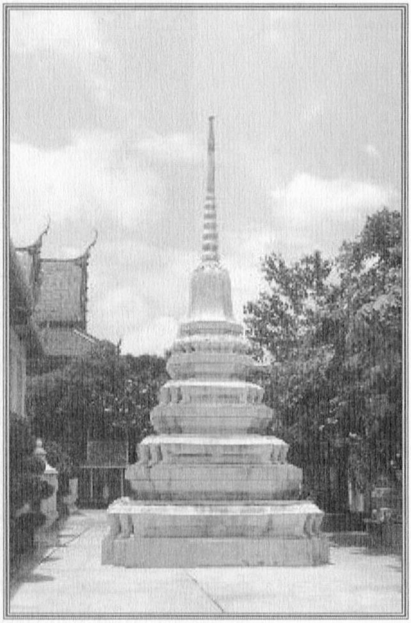

ภาพจิตรกรรมฝาผนังพระวิหาร

ภาพฤาษีดัดตนประตูพระวิหาร

๓. พระเจดีย์ทรงลังกา

ลักษณะเป็นเจดีย์ทรงกลม สูง ๑๔ เมตรตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกหลัง พระอุโบสถกล่าวกันว่าภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

จะทำอะไรกันอย่างไรก็ทำไปเถิด... ถ้าคิดว่าสิ่งนั้นเกิดประโยชน์ต่อสังคม แต่อย่าทำเพื่อผลประโยชน์ของตน "ทำเพื่อตน...อยู่แค่ตาย
ทำเพื่อสังคม...อยู่ได้ตลอดกาล"
กรรมดีหรือชั่วก็ตามที่เราทำในวันนี้...มีผลแก่เราและบุตรหลานแน่นอน จงเลือกที่จะทำแต่กรรมดี ละเว้นกรรมชั่วเถิด...บัณฑิตทั้งหลาย

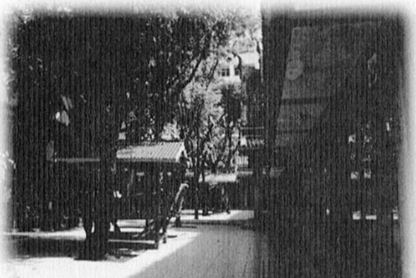
ขรัวตาโต

๔. พระวิหารคด

ลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียวยาวรูปตัวยู กว้าง ๕ เมตร ทิศตะวันออกมีจตุรมุขเป็นต้นประตูทางเข้าออกด้านถนนจักรวรรดิ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะสมัยสุโขทัย จำนวน ๔๘ องค์

ปัจจุบันระเบียงพระวิหารคต เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์ บพิตรพิมุข จักรวรรดิ และพุทธศาสนิกชนทั่วไป

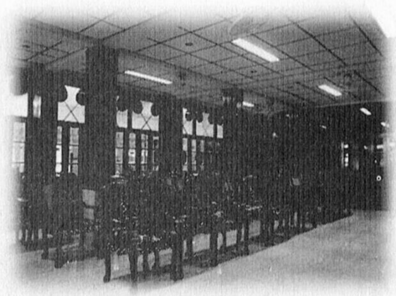

๕. ศาลาการเปรียญ

ลักษณะเป็นอาคารทรงไทย ๒ ชั้น หลังคามุขลดสองขั้นมุงด้วยกระเบื้องเคลือบประดับช่อฟ้าใบระกาหางหงษ์มีชานเดินโดยรอบ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ งบประมาณการสร้าง ๖๐๐,๐๐๐ บาท

ปัจจุบันศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของพุทธศาสนิกชนทั่วไป และเป็นสถานที่ถวายภัตตาหารเพลพระภิกษุสามเณรประจำทุกวัน

๖. โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ลักษณะเป็นอาคารทรงไทย ๓ ชั้น หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบประดับใบระกา กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๓๐ เมตร สร้างโดยบุตรธิดาของคุณแม่อิ่มจิตต์ ถาวรธนสาร และครอบครัวถาวรธนสาร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒

ปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีของพระภิกษุสามเณรทั่วไปในวัดบพิตรพิมุข และวัดอื่น ๆ เป็นสถานที่สอบบาลีสนามหลวงชั้น ประโยค ๔ ฝั่งธนบุรี นอกจากนี้ยังเป็นคงเป็นสถานที่อบรมเยาวชนในบางโอกาส

๗. พลับพลารับเสด็จ ฯ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่๕)

ลักษณะเป็นอาคาร ๓ ชั้น หลังคามุงกระเบื้องสี ชั้นบนเป็นไม้ทั้งหมด ชั้นสองเป็นคอนกรีต มีชานโดยรอบ

ปัจจุบันพลับพลารับเสด็จฯ แบ่งประโยชน์ใช้สอย ดังนี้

ชั้นที่ ๑ เป็นห้องเอนกประสงค์

ชั้นที่ ๒ เป็นหอสมุดวัดบพิตรพิมุข และเปิดบริการให้ประชาชนทั่วไปและได้เป็นที่ศึกษาหาความรู้วิชาการด้านพระพุทธศาสนา

ชั้นที่ ๓ เป็นพิพิธภัณฑ์ เก็บรักษาโบราณวัตถุต่างๆ ที่สำคัญของวัด

๘. กุฏิเก๋งจีน

กุฏิเก๋งจีน เรียกว่า “คณะต้นจันทร์” ที่เรียกเช่นนั้นเพราะมีต้นจันทร์ปลูกอยู่กลางหมู่กุฏิต้นหนึ่ง (ปัจจุบันเป็นคณะ ๑) กุฏิกลุ่มนี้เป็นของเก่าเข้าใจว่าสร้างในรัชกาลที่ ๓ ซึ่งกำลังนิยมศิลปะแบบจีนกันทั่วไป ได้รับคำบอกกล่าวว่า พระยาโชฎึกราชเศรษฐี สร้างถวาย ถ้าเป็นพระยาโชฎึกราชเศรษฐีเจ้ากรมฝ่ายซ้ายในรัชกาลที่ ๓ จริงก็ต้องมีชื่อเดิมว่า “ทองดี”

แต่เดิมนั้นสร้างเป็นแบบจีนทั้งหมด เมื่อเกิดผุพัง จึงซ่อมใหม่ในภายหลังจึงให้เปลี่ยนแปลงใช้แบบไทยเข้าไปปนบ้างบางส่วน แต่เครื่องบนยังคงแสดงให้เห็นถึงการเข้าไม้ตามแบบจีนอยู่อย่างชัดเจน ซึ่งสมควรจะได้มีการรักษาไว้นาน ๆ

๙. กุฏิสงฆ์ทรงไทย

กุฏิคณะ ๒ ลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น รูปตัวแอล หลังคาทรงไทยมุงกระเบื้องเคลือบ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙

กุฏิคณะ ๓ ลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้นเช่นเดียวกับคณะ ๒ ต่างแต่เป็นอาคารรูปตัวยู สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗

กุฏิคณะ ๔ และ คณะ๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น หลังคามุงกระเบื้องเคลือบเช่นเดียวกับคณะ ๒ (ปัจจุบัน ได้รื้อลงและสร้างขึ้นใหม่เป็นอาคารหลังเดียวกัน ทรงไทยประยุกต์ ๔ ชั้น

กุฏิคณะ ๖ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น รูปตัวแอล เช่นเดียวกับกุฏิคณะ ๒

ผลประโยชน์ของวัด

วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร มีผลประโยชน์เกิดจากการให้เช่าธรณีสงฆ์และอาคารร้านค้า ดังนี้

๑. ธรณีสงฆ์ โฉนดเลขที่ ๕๒๖ มีเนื้อที่ ๖๘ ตารางวา อยู่ที่ถนนมหาชัย แขวงวังบูรพาเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งนายทับ นางหวั่น เป็นผู้ถวาย

๒. ตึกแถวด้านทิศตะวันออก ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้และด้านทิศใต้เป็นอาคาร ๒ ชั้น ๓๖ คูหา อาคาร ๓ ชั้น ๙ คูหา

๓. ตลาดสดนางลอย ในเขตจัดผลประโยชน์ของวัด

เจ้าอาวาสผู้ปกครองวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร

วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร เป็นพระอารามหลวงสำคัญมีพระมหาเถรานุเถระปกครองสืบต่อกันมา พระมหาเถรานุเถระเจ้าอาวาสวัดบพิตรพิมุขเท่าที่สอบค้นประวัติได้ มีดังนี้

๑. พระอธิการ	รัชกาลที่ ๑ – ๒
๒.พระวิสุทธิมุนี(จันทร์)[๕]	พ.ศ. ๒๓๖๘ – ๒๓๘๗
๓. พระวินัยมุนี[๖]	พ.ศ. ๒๓๘๘ – ๒๓๙๔
๔. พระธรรมโกษาจารย์	พ.ศ. ๒๓๙๔ – ๒๓๙๙
๕. หม่อมเจ้าพระญาณวราภรณ์ (หม่อมเจ้ารอง ป.ธ.๙)	พ.ศ. ๒๓๙๙ – ๒๔๒๒
๖. พระธรรมวโรดม (ฤทธิ์ ธมฺมสิริ ป.ธ. ๕)[๗]	พ.ศ. ๒๔๒๒ – ๒๔๔๑
๗. พระราชมุนี (ปุ่น ปุณฺณโก ป.ธ. ๖)	พ.ศ. ๒๔๔๑ – ๒๔๔๓
๘. พระราชเมธี (อิ่ม จนฺทสิริ ป.ธ. ๔)[๘]	พ.ศ. ๒๔๔๓ – ๒๔๔๘
๙. พระราชโมลี (น่วม จนฺทสุวณฺโณ)	พ.ศ. ๒๔๔๘ – ๒๔๕๔
๑๐. พระกวีวงศ์ (กระแจะ วสุตฺตโม ป.ธ. ๔)	พ.ศ. ๒๔๕๕- ๒๔๘๙
๑๑. พระสุทธิพงศ์มุนี (พงศ์ พุทฺธสโร ป.ธ.๓)	พ.ศ. ๒๔๙๐- ๒๕๐๑
๑๒. พระสิรินันทมุนี (สนั่น ถาวโร ป.ธ. ๖)	พ.ศ. ๒๕๐๒ – ๒๕๒๑
๑๓. พระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ. ๖)	พ.ศ. ๒๕๒๑- ๒๕๓๗
๑๔. พระธรรมปริยัติโมลี (อาทร อินฺทปญฺโญ)	พ.ศ. ๒๕๓๗- ปัจจุบัน

---

[๕] จดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๓ เล่ม ๒, หจก. ประชาพาณิชย์, กรุงเทพฯ ๒๕๓๐.น. ๓๒

[๖] จากหนังสือพระราชปุจฉา ร.๒, พิมพ์ในงานบำเพ็ญกุศลอดีตเจ้าอาวาสและบุพการีวัดจักรวรรดิราชาวาส ร.พ. ประยูรวงศ์ พ.ศ. ๒๕๓๐ (พ.ศ. ๒๓๘๘) เป็นปีที่แก้พระราชปุจฉา คงจะเป็นเจ้าอาวาสก่อน พ.ศ. ๒๓๘๘ แต่เมื่อไรไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอน)

[๗] พ.ศ. ๒๔๔๑ โปรดให้เป็นเจ้าอาวาสวัดอรุณ ฯ และภายหลังทรงสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

[๘] พ.ศ. ๒๔๔๘ โปรดให้เป็นเจ้าอาวาสวัดราชบูรณะ และภายหลังทรงเลื่อนให้เป็นพระธรรมดิลก

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

(ฤทธิ์ ธมฺมสิริ ป.ธ.๕)

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ **สมัยเป็น พระธรรมวโรดม** ครองวัดบพิตรพิมุข เป็นผู้เอาใจใส่ในกิจการพระศาสนา และขวนขวายบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ เช่น พระอุโบสถ พระวิหาร พระอาราม และเสนาสนะให้อยู่ในสภาพดีเสมอ จนเป็นที่โปรดปรานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และทรงมีพระราชกระแสชมเชยว่า

" สมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นสมภารมีสิริ อยู่วัดไหนก็เจริญวัดนั้น เช่น วัดบพิตรพิมุขก็เคยเจริญมาครั้งหนึ่งแล้ว จึงได้นิมนต์มาไว้วัดอรุรณ ฯ ก็มาทำความเจริญให้แก่วัดอรุณ ฯ เป็นที่เจริญความเลื่อมใส ให้บอกอนุโมทนาด้วยความยินดีไปให้ท่านทราบ "[๙]

---

[๙] กองจดหมายเหตุ กรมศิลปากร. เอกสาร ร.๕ แฟ้มวัดอรุณ ฯ ๑๘.

พระธรรมดิลก

(อิ่ม จนฺทสิริป.ธ.๔)

พระธรรมดิลก **สมัยเป็น พระราชเมธี** มีการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุหลายประการ เช่น

พ.ศ. ๒๔๔๖ ซ่อมพระอุโบสถ พระวิหาร และเสนาสนะอื่น

สร้างซุ้มประตูพระวิหารคดด้านตะวันออก เป็นจตุรมุข สิ้นเงิน ๑,๒๘๑ บาท

พ.ศ.๒๔๔๗ ซ่อมฝาผนังด้านในพระอุโบสถ เขียนลายศิลาอ่อนรองลาย ประแจจีนของเก่า สิ้นเงิน ๑๙๐ บาท ๔๐ อัฐ

พระราชโมลี

(น่วม ป.ธ.๕)

มีการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุและเสนาสนะหลายประการ เช่น

พ.ศ.๒๔๔๙ ซ่อมกุฏิ ๑ หลัง ๓ ห้อง และสร้างกุฏิใหม่อีก ๑ หลัง ๓ ห้อง สิ้นเงิน ๓,๐๕๒ บาท ๑๖ อัฐ

พ.ศ.๒๔๕๐ ซ่อมกุฏิ ๒ หลัง ทาสีพระเจดีย์ และกำแพงพระอุโบสถ

พ.ศ.๒๔๕๑ ซ่อมกุฏิ ๒ หลัง ซ่อมแซมถนนภายในพระอาราม สร้างโต๊ะหมู่ ๑๑ ประดับมุกไว้หน้าพระพุทธปฏิมาประธานในพระอุโบสถ และมีผู้มีจิตศรัทธาถวายหนังสือและอุปกรณ์การศึกษา สิ้นเงินจำนวน ๕,๘๙๓ บาท ๕๗ สตางค์

พ.ศ.๒๔๕๒ ซ่อมกุฏิ ๒ หลัง

พ.ศ.๒๔๕๓ จีนทับสร้างหอสวดมนต์ ๑ หลัง มีเฉลียงรอบ ฝา ๓ ด้าน พร้อมนอกชาน สิ้นเงิน ๓,๔๔๓ บาท ๔๐ อัฐ

พระกวีวงษ์

(กระแจะ วสุตฺตโม ป.ธ.๔)

มีการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุและเสนาสนะหลายประการ เช่น

พ.ศ.๒๔๕๔ ซ่อมพระอุโบสถ สิ้นเงิน ๒,๘๘๖ บาท ๒๘ สตางค์

พ.ศ.๒๔๕๕ ซ่อมแซมสระน้ำภายในวัด

พ.ศ.๒๔๕๖ ซ่อมศาลาการเปรียญ สิ้นเงิน ๙๐๐ บาท
ในสมัยนี้มีคหบดีถวายเรือนปั้นหยาหลังใหญ่ ๒ หลัง
มาสร้างเป็นกุฏิพระสงฆ์ และต่อมาได้เป็นที่พำนักของ
เจ้าอาวาสในสมัยพระสุทธิพงศ์มุนี (พงศ์ พุทธสโร ป.ธ.๓)

พระสิทธิพงศ์มุนี

(พงศ์ พุทฺธสโร ป.ธ.๓)

มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เช่น

๑. ซ่อมพระอุโบสถ โดยเปลี่ยนกระเบื้องมุงหลังคาเป็นกระเบื้องเคลือบ ซ่อมแซมช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ หน้าบรรณ ลายทองเพดาน ซุ้มประตูบ้านหน้าต่าง บานประตูที่เป็นลวดลายปูนปั้นและประดับกระจก

๒. ซ่อมพระวิหาร พระวิหารคด และทำท่อระบายน้ำภายในกำแพง พระอุโบสถ และพระวิหาร

๓. สร้างกุฏิใหม่ ๒ คณะ (คณะ ๓ และคณะ ๔) เป็นกุฏิ ๒ ชั้น ครึ่งตึก ครึ่งไม้ ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน ชั้นบนเป็นไม้ (ของเดิม) พร้อมทั้งสร้างหอ สวดมนต์ประจำทุกคณะ

๔. ซ่อมกุฏิตึกเก่า (คณะตำหนัก)

๕. ติดตั้งไฟฟ้าและต่อน้ำประปาใหม่ทั่วบริเวณพระอาราม

๖. สร้างตึกแถวให้เช่าในที่ดินของวัด ริมวัดด้านตะวันออก ด้านใต้ และด้านตะวันตกเฉียงใต้ เป็นอาคาร ๒ ชั้น ๓๖ คูหา และอาคาร ๓ ชั้น ๙ คูหา

๗. สร้างซุ้มประตูทางเข้าวัด ๒ ซุ้ม ด้านทิศตะวันออก และด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กตามแบบของกรมการศาสนา

๘. สร้างอาคารไม้ภายในวัดหลังตึกแถวด้านตะวันออกและด้านใต้ รวม ๗ หลัง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับวัดอยู่อาศัยโดยเสียค่าบำรุงตามสมควร

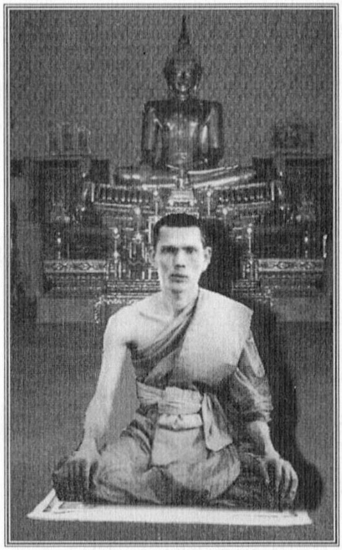
๙. สร้างรั้วกั้นกำแพงที่หน้ามุขพระวิหาร ยาว ๒๙ เมตร สูง ๒.๒๐ เมตร

คนร่อนทอง เพราะคิดว่าในดินนั้นมีทองผสมอยู่ฉันใด

พึงมองคนอื่น เพื่อหาความดีของเขาฉันนั้น ฯ

ไม่มีใครเก่งไปกว่ากัน...แต่ละคนก็เหมือน ๆ กันนั่นแหละ ฯ

ขรัวตาโต

พระสิรินันทมุนี

(สนั่น ถาวโร ป.ธ.๖)

มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุต่าง ๆ เช่น

พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้ปรับปรุงพื้นที่วัดด้านตะวันตก โดยสร้างกำแพงยาวประมาณ ๖๐ เมตร สูง ๒.๑๐ เมตร เพื่อกันเป็นเขตจัดผลประโยชน์

พ.ศ.๒๕๐๔ ก่อสร้างกำแพงด้านทิศใต้ ยาว ๔๕ เมตร สูง ๒.๑๐ เมตร เพื่อกันเป็นเขตสังฆาวาส เนื่องจากในปีนี้วัดประสบอัคคีภัย กุฏิสงฆ์เสียหายทั้งหมดคงเหลือเพียงกุฏิเก๋งจีน (คณะ๑) และกุฏิคณะตำหนัก (คณะ ๒)

พ.ศ.๒๕๐๕ ก่อสร้างศาลาการเปรียญ ๑ หลัง แทนหลังเก่าที่ทรุดโทรม เป็นอาคารคอนกรีต ๒ ชั้น ทรงไทย มุขลด ๒ ด้าน ประดับช่อฟ้าใบระกา หางหงส์ และคันทวย

สิ้นเงินประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ บาทเศษ

พ.ศ.๒๕๐๖ ก่อสร้างกุฏิสงฆ์เป็นอาคารคอนกรีต ๒ ชั้น ๕ ห้อง ๑ หลัง กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๙ เมตร ตั้งชื่อว่า “กุฏิร่วมศรัทธาสามัคคี” สร้างทดแทนกุฏิสงฆ์ที่ถูกอัคคีภัย

พ.ศ.๒๕๐๗ ก่อสร้างกุฏิสงฆ์เป็นอาคารคอนกรีต ๒ ชั้น ๕ ห้อง ๑ หลัง กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๙ เมตร ตั้งชื่อว่า “ กุฏิกวี -สุทธิพงศ์ ” สร้างทดแทนกุฏิสงฆ์ที่ถูกอัคคีภัย

ก่อสร้างศาลาโรงครัว เป็นอาคารคอนกรีตชั้นเดียว ๑ หลัง กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๒ เมตร

ควรละเลิกความชั่ว สร้างความดี และรักษาใจตัวเอง ไม่มีความดีใด จะเท่ากับการรักษาใจตนไม่ให้อยากได้เกินฐานะของตน ไม่ให้คิดร้ายผู้อื่น และไม่ให้หลงผิด อะไรเป็นเครื่องช่วยให้เรารู้ว่า " ความดีนั้นคืออะไร ? "

คำตอบ คือ ปัญญา

ขรัวตาโต

พระเทพมุนี

(ธีร์ มหาธีโร ป.ธ.๖)

มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุต่าง ๆ เช่น

พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้จัดซ่อมพระพุทธรูปจำนวน ๔๘ องค์ ในพระวิหารคด สิ้นเงินจำนวน ๙๖๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้จัดซ่อมพระพุทธปฏิมาประธานในพระอุโบสถ สิ้นเงินจำนวน ๑๘๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้จัดให้ขัดพื้นพระวิหารคด สิ้นเงินจำนวน ๑๗๔,๑๑๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้จัดซ่อมพระวิหาร โดยเปลี่ยนเครื่องบน กระเบื้องหลังคา ช่อฟ้า ใบระกา หน้าบรรณ สิ้นเงินจำนวน ๑,๑๓๔,๘๗๘ บาท

พ.ศ.๒๕๒๓ ได้จัดซ่อมพระอุโบสถ โดยเปลี่ยนเครื่องบน กระเบื้องหลังคา ช่อฟ้า ใบระกา หน้าบรรณ สิ้นเงินจำนวน ๑,๒๓๕,๐๐๐ บาท เมื่อพระอุโบสถซ่อมเรียบร้อยแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราช

สุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเสด็จพระราชดำเนินมาทรงยกช่อฟ้าพระอุโบสถด้วย

พ.ศ.๒๕๒๕ ได้จัดสร้างศาลาบำเพ็ญกุศล ๑ หลัง ภายในกำแพงแก้วพระอุโบสถ สิ้นเงินจำนวน ๕๓๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ.๒๕๒๕ ได้จัดซ่อมและปิดทองซุ้มประตู ซุ้มหน้าต่าง พระอุโบสถ จำนวน ๑๘ ซุ้ม สิ้นเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้จัดซ่อมภาพลายรดน้ำซุ้มประตูหน้าต่างพระอุโบสถ จำนวน ๑๘ ซุ้ม สิ้นเงินจำนวน ๒๖๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ.๒๕๒๖ ได้จัดสร้างโต๊ะหมู่ไม้ชิงชันประดับมุก สิ้นเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (ทดแทนโต๊ะหมู่ภายในพระอุโบสถที่หายไป ๔ ตัว และสร้างโต๊ะรองโต๊ะหมู่หน้าพระประธาน ๑ ตัว)

พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้จัดสร้างศาลาบำเพ็ญกุศล ๑ หลัง ภายในบริเวณกำแพงแก้วพระอุโบสถด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ สิ้นเงินจำนวน ๘๒๔,๐๐๐ บาท

พ.ศ.๒๕๒๘ ได้จัดสร้างพระวิหารคดด้านทิศเหนือพระอุโบสถ กว้าง ๔ เมตร ยาว ๔๐ เมตร ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก มุงกระเบื้องเคลือบกาบกล้วย สิ้นเงินจำนวน ๑,๔๔๔,๕๐๐ บาท

พ.ศ.๒๕๒๙ ได้จัดให้วางท่อระบายน้ำทั้งด้านในและด้านนอกกำแพงแก้วพระอุโบสถ สิ้นเงินจำนวน ๓๓๕,๐๐๐ บาท

พ.ศ.๒๕๒๙ ได้จัดซ่อมศาลาการเปรียญโดยการทาสี ปูกระเบื้องคัมพานาที่ระเบียงชั้นล่าง และชั้นบน พร้อมสร้างห้องสุขาอีก ๒ ห้อง สิ้นเงินจำนวน ๓๘๑,๐๐๐ บาท

พ.ศ.๒๕๒๙ ได้จัดซ่อมกำแพงแก้วเขตพุทธาวาสด้านทิศใต้พระอุโบสถ ยาว ๔๐.๗๐ เมตร ซุ้มประตู ๓ ซุ้ม ซุ้มเสมารอบพระอุโบสถ ๘ ซุ้ม และพระเจดีย์ ๑ องค์ สิ้นเงินจำนวน **๓๗๘,๕๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๒๙ ได้จัดสร้างกุฏิสงฆ์ทรงไทย ๑ หลัง ๒ ชั้น กว้าง ๘,๖๐ เมตร ยาว ๒๕.๒๗ เมตร ลักษณะเป็นรูปตัว ยู (U) ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก มุงกระเบื้องเคลือบหางมน พร้อมติดตั้งไฟฟ้าน้ำประปา สิ้นเงินจำนวน **๗,๒๕๒,๘๓๒** บาท

พ.ศ.๒๕๓๐ ได้จัดซ่อมกุฏิสงฆ์คณะ ๔ “ กุฏิกวี –สุทธิพงศ์ ” และคณะ ๕ “กุฏิร่วมศรัทธาสามัคคี” โดยการทาสี เดินสายไฟฟ้า เปลี่ยนกระเบื้องเป็นกระเบื้องเคลือบหางมน
สิ้นเงินจำนวน **๔๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๓๐ ได้จัดทาสีพระอุโบสถ กำแพงแก้ว และพระวิหารคด
สิ้นเงินจำนวน **๘๗,๑๒๐** บาท

พ.ศ.๒๕๓๐ ได้จัดปรับปรุงต่อเติมห้องครัวห้องสุขาศาลาการเปรียญชั้นล่าง
สิ้นเงินจำนวน **๘๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๓๑ ได้จัดสร้างกุฏิสงฆ์ทรงไทย ๑ หลัง ๒ ชั้น กว้าง ๔.๖๐ เมตร ยาว ๒๗.๐๐ เมตร ลักษณะเป็นรูปตัว แอล (L) ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก มุงกระเบื้องเคลือบหางมน พร้อมติดตั้งไฟฟ้าประปา สิ้นเงินจำนวน **๕,๔๘๗.๖๙๙** บาท

พ.ศ.๒๕๓๒ ได้จัดเทพื้นคอนกรีตเสริมเหล็กบริเวณลานวัดด้านตะวันตก ติดกับกุฏิสงฆ์คณะ ๒ สิ้นเงินจำนวน **๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๓๒ ได้จัดรื้อกุฏิเก่า ๒ หลัง ปรับพื้นที่ด้านติดกับกุฏิสงฆ์คณะ ๑ (เก๋งจีน) ให้เป็นบริเวณลานวัดโดยเทพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก

และได้จัดสร้างกำแพงกุฏิสงฆ์คณะ ๑ ด้านทิศเหนือ สิ้นเงินจำนวน **๑๕๘,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๓๒ ได้จัดสร้าง "โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบพิตรพิมุข คุณแม่อิ่มจิตต์ ถาวรธนสาร" เป็นอาคารทรงไทย ๑ หลัง ๔ ชั้น กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร ด้วยคอนกริตเสริมเหล็ก มุงกระเบื้องเคลือบหางมน พร้อมติดตั้งไฟฟ้า และประปา โดยเงินบริจาคของบุตรธิดาและหลานซึ่งเป็นทายาทของคุณแม่อิ่มจิตต์ ถาวรธนสาร สิ้นเงินจำนวน ๙,๒๓๒,๖๕๐บาท พร้อมกันนี้คณะทายาทของคุณแม่อิ่มจิตต์ ถาวรธนสาร ได้บริจาคเงินตั้งเป็นนิธิบำรุงการศึกษาพระปริยัติธรรมด้วย เป็นเงินจำนวน **๑,๐๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๓๓ ได้จัดสร้างกุฏิสงฆ์ทรงไทย ๑ หลัง ๒ ชั้น กว้าง ๘.๖๐ เมตร ยาว ๒๗ เมตร ลักษณะเป็นรูปตัว แอล (L) ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก มุงกระเบื้องเคลือบหางมน พร้อมติดตั้งไฟฟ้าน้ำประปา สิ้นเงินจำนวน **๖,๗๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๓๔ ได้จัดซื้อโต๊ะนักเรียน ประจำโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบพิตรพิมุข จำนวน ๑๕๐ ชุด สิ้น เงินจำนวน **๑๐๖,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๓๕ ได้จัดซ่อมภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ และได้จัดซ่อมซุ้มประตู ซุ้มหน้าต่างพระวิหาร
สิ้นเงินจำนวน **๕๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๓๖ ได้จัดปูพื้นภายในพระวิหารด้วยแผ่นหินอ่อน
สิ้นเงินจำนวน **๙๓,๐๐๐** บาท

พระธรรมปริยัติโมลี

(อาทร อินฺทปญฺโญ ป.ธ.๙, พธ.บ.)

พระเดชพระคุณดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสต่อจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระเทพมุนี (อดีตเจ้าอาวาส) ได้รับภาระดูแลรักษาทำนุบำรุงวัดบพิตรพิมุข เช่น

พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้จัดการสร้างกุฏิกัมมัฏฐาน ๔ หลัง

ลักษณะ เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ขนาดกว้าง ๑.๕๐ เมตร ยาว ๒.๐๐ เมตร สร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง หลังคามุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก ติดตั้งประตูหน้าต่าง และทำบันไดขึ้นลง

ค่าก่อสร้าง มูลค่าเป็นเงินจำนวน **๒๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้จัดการก่อสร้างซุ้มประตูวัดด้านตะวันออก ๑ ซุ้ม

ลักษณะ ฐานล่างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กประดับหินแกรนิต ตัวซุ้มสร้างด้วยแสตนเลสหล่อคอนกรีตเสริมเหล็กภายใน ลวดลายด้านบนเป็นอัลลอยทาสีทอง กว้าง ๔.๕๐ เมตร สูง ๘.๕๐ เมตร

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๒๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการก่อสร้างศาลาเอนกประสงค์ ในเขตพุทธาวาสด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ จำนวน ๑ หลัง

ลักษณะ เป็นศาลาชั้นเดียวสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคามุงด้วยกระเบื้องกาบกล้วย ติดช่อฟ้า ใบระกา ปั้นลายหน้าบัน ลงรักปิดทองประดับกระจกสี พื้นและผนักประดับหินแกรนิต ขนาด กว้าง ๔.๕๐ เมตร ยาว ๘.๕๐ เมตร

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๙๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๒-๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะปรับปรุงพลับพลารับเสด็จ ฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์และหอสมุดประชาชนวัดบพิตรพิมุข

การดำเนินการ ปรับปรุงเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๓ ชั้น ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร แบ่งเป็นชั้น ดังนี้

ชั้นล่าง เป็นห้องโถงอเนกประสงค์ พื้นเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กติดลูกกรงเหล็ก สร้างห้องน้ำ ๒ ห้องห้องเก็บของ ๒ ห้อง

ชั้นที่ ๒ เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กพื้นปูด้วยไม้ปาร์เก้ มีห้องพัก ๒ ห้อง

ห้องน้ำ ๒ ห้อง ติดประตูหน้าต่าง สร้างตู้ใส่หนังสือและ อุปกรณ์ต่าง ๆ ใช้เป็นหอสมุดวัดบพิตรพิมุขรวบรวมหนังสือของวัด

ชั้นที่ ๓ พื้น เสา และผนังเป็นไม้สักทั้งหมดอนุรักษ์รูปแบบอาคารเดิม ใช้เป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ และแสดงโบราณวัตถุของวัด

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๑๐,๘๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะห้องน้ำประจำอาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบพิตรพิมุข

การดำเนินการ ก่ออิฐผนังแบ่งกั้นห้องจากเดิมที่มีเพียงชั้นละ ๑ ห้อง แบ่งเป็นชั้นละ ๔ ห้อง รวมทั้งสามชั้นเป็น ๑๒ ห้อง ปูพื้นด้วยกระเบื้องโมเสส ผนังประดับกระเบื้อง พร้อมติดตั้งเครื่องสุขภัณฑ์

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๓๓๕,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะปรับปรุงห้องประชุมประจำกุฏิ คณะ ๑ ขนาดกว้าง ๖.๐๐ เมตร ยาว ๑๐.๐๐ เมตร จำนวน ๑ หลัง

การดำเนินการ เปลี่ยนพื้นไม้ที่ชำรุดออก เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กปูด้วยกระเบื้องคัมพาน่า เปลี่ยนกระเบื้องหลังคาใหม่ทั้งหลังเป็นกระเบื้องลอนเล็ก ปรับปรุงพื้นชั้นล่างเพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้โดยปรับปรุงเป็นพื้นคอนกรีตเสริมเหล็กผนังส่วนบนติดวอลเปเปอร์ส่วนล่างกรุไม้ติดขอบบัวทั้งด้านล่างและด้านบน เปลียนสายไฟฟ้าใหม่หมดทั้งหลัง

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๒๖๕,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะห้องพิธีภายในศาลาการเปรียญ ขนาดกว้าง ๕ เมตร ยาว ๑๐ เมตร เพื่อใช้เป็นห้องประกอบพิธีในการบำเพ็ญกุศลของสาธุชน ๑ ห้อง

การดำเนินการ ปรับปรุงผนังห้องเก็บของกับห้องน้ำเดิมออกเป็นห้องเดียวกัน ปรับพื้นใหม่เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ปูด้วยกระเบื้องคัมพาน่า ผนังกรุด้วยไม้ติดประตูหน้าต่างใหม่ สร้างอาสนะสงฆ์ พระพุทธรูปและโต๊ะหมู่บูชา

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๓๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะปรับปรุงห้องน้ำประจำศาลาการเปรียญ จำนวน ๖ ห้อง

การดำเนินการ ปรับปรุงจากเดิมเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก พื้นและผนังปูด้วยกระเบื้องเครือบ ติดตั้งสุขภัณฑ์ครบถ้วน

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๑๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะศาลาบำเพ็ญกุศลภายในเขตพุทธาวาส ขนาด กว้าง ๔ เมตร ยาว ๑๐ เมตรเพื่อใช้เป็นสถานที่ประดิษฐาน พระพุทธรูป (หลวงพ่อแสน) รูปเหมือน สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) รูปเหมือนหลวงปู่ไข่ อินฺทสโรและรูปเหมือน พระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ.๖) อดีตเจ้าอาวาส

การดำเนินการ ปูพื้นและผนังด้วยหินแกรนนิต และก่อสร้างฐานพระพุทธรูป ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กประดับหินแกรนนิต สร้างอาสน์สงฆ์ และติดตั้งระบบไฟฟ้าใหม่ทั้งหมด

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๒๖๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะกำแพงแก้วและปูพื้นลานพระวิหารวัดบพิตรพิมุข กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๒๘ เมตร

การดำเนินการ โดยเทพื้นใหม่ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กปูด้วยหินแกรนนิตสลับสีและบูรณะกำแพงแก้วรอบพระวิหาร

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๓๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะหลังคาอาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบพิตร-พิมุขเพื่อใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาโต๊ะและเก้าอี้ของสำนักเรียน

การดำเนินการ ปูพื้นห้องใต้หลังคาด้วยไม้เนื้อแข็ง ขนาดกว้าง ๘ เมตร ยาว ๓๐ เมตร สร้างบันไดสำหรับขึ้น-ลง

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๕๓๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะกำแพงด้านทิศตะวันออกติดถนนจักรวรรดิ สูง ๑.๕๐ เมตร ยาว ๕๐.๐๐ เมตร และสร้างซุ้มประตู จำนวน ๑ ซุ้ม

การดำเนินการ ก่ออิฐเสริมกำแพงเดิมให้สูงขึ้น ฉาบปูน ทาสี ติดตั้ง ลูกกรงเหล็กตามแบบเดิม สร้างซุ้มประตูตามแบบศิลปะนิยม ของรัชกาลที่ ๓ ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๒.๐๐ เมตร สูง ๓.๕๐ เมตร ติดบานประตูไม้ทาสี

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๑๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้จัดการบูรณะกุฏิสงฆ์เก๋งจีนหลังเล็ก ด้านทิศตะวันออกของกุฏิสงฆ์คณะ ๑ กว้าง ๒ เมตร ยาว ๓ เมตร

การดำเนินการ กระเทาะปูนเก่าออกแล้วฉาบใหม่ด้วยคอนกรีต ปูพื้นและผนัง ชั้นล่างด้วยกระเบื้องเครือบ พื้นชั้นบนเป็นไม้เนื้อแข็งขัดมัน ทาสีผนังและหลังคา

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๑๓๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้จัดการบูรณะปรับปรุงห้องชั้นล่างด้านทิศใต้และทิศตะวันตก กุฏิสงฆ์เก๋งจีน คณะ ๑ ขนาดกว้าง ๓.๗๐ เมตร ยาว ๑๐ เมตร เพื่อใช้เป็นสถานที่เรียนพระปริยัติธรรมภาคค่ำ และเป็นสำนักงาน

การดำเนินการ ขุดดินที่ทับถมกันอยู่ออกถึงพื้นเดิม แล้วเทพื้นใหม่ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กผสมน้ำยากันซึม ปูด้วยกระเบื้อง กะเทาะผนังออกฉาบใหม่ด้วยคอนกรีต ประดับกระเบื้องเคลือบสี พร้อมติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ๒ เครื่อง

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๒๒๕,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้จัดการบูรณะพระวิหารคตเพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม

การดำเนินการ ติดตั้งประตูกระจกกรอบอลูมิเนียมสีชา ๒๑ ช่อง และติดตั้งพัดลมแบบโคจร ๒๑ ตัว เปลี่ยนไฟฟ้าทั้งหมด

ค่าก่อสร้าง แบ่งออกเป็น

ค่าประตูกระจก ๒๑ ช่อง	๒๑๐,๐๐๐ บาท
ค่าพัดลมและอุปกรณ์ไฟฟ้า	๔๐,๐๐๐ บาท
รวมเป็นเงินจำนวน	**๒๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้จัดการก่อสร้างห้องน้ำห้องสุขาระหว่างเขตพุทธาวาสและโรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน ๑๐ ห้อง

ลักษณะ เป็นอาคารชั้นเดียวสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคาเทซีเมนต์ ขนาดกว้างละห้อง ๐๑.๒๐ x ๐๒.๐๐ เมตร พื้น และผนังปูด้วยกระเบื้อง ติดตั้งเครื่องสุขภัณฑ์ครบ

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้จัดการบูรณะกุฏิสงฆ์ (เก๋งจีน) คณะ ๑ จำนวน ๘ หลัง

ขนาดกว้าง ๐๓.๕๐ เมตร ยาว ๑๐.๐๐ เมตร จำนวน ๒ หลัง

ขนาดกว้าง ๐๒.๐๐ เมตร ยาว ๐๓.๐๐ เมตร จำนวน ๒ หลัง

ขนาดกว้าง ๐๒.๕๐ เมตร ยาว ๐๕.๐๐ เมตร จำนวน ๒ หลัง

ขนาดกว้าง ๐๒.๓๐ เมตร ยาว ๐๓.๕๐ เมตร จำนวน ๒ หลัง

การดำเนินการ กระเทาะปูนเก่าออกแล้วฉาบใหม่ด้วยคอนกรีต รื้อกระเบื้องหลังคาเดิมออก เปลี่ยนเครื่องไม้หลังคาบางรายการ มุงกระเบื้องเคลือบศิลปะจีนตามแบบเดิม ปรับพื้นไม้ย้อมเงา ปูพื้นและผนังชั้นล่างด้วยกระเบื้องเครือบ พื้นชั้นบนเป็นไม้เนื้อแข็งขัดมัน ทาสีผนังและหลังคา ปูชานเชื่อมระหว่างกุฏิด้วยหินแกรนิตสลับหินล้าง

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้จัดการบูรณะพระประธานในพระอุโบสถ ๑ องค์ และพระสาวก ๒ องค์

วิธีบูรณะ ซ่อมผิวปูนให้มีความแข็งแรงมั่นคง แล้วปิดทองใหม่ทั้งหมด

ค่าดำเนินการ เป็นเงินจำนวน **๑๒๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้จัดการก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์ในกุฏิสงฆ์คณะ ๒ วัดบพิตรพิมุข จำนวน ๑ หลัง

ลักษณะ เป็นอาคารชั้นเดียวสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคามุงกระเบื้องซีแพค ขนาดกว้าง ๐๕.๐๐ x ๐๖.๓๐ เมตร พื้นและผนังปูด้วยหินแกรนิต ประตูหน้าต่างเป็นกระจก มีห้องน้ำ ๑ ห้อง ติดตั้งเครื่องสุขภัณฑ์ครบ

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๕๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้จัดการบูรณะพระประธานในพระวิหาร ๖ องค์และพระสาวก ๔ องค์

วิธีบูรณะ ซ่อมผิวปูนให้มีความแข็งแรงมั่นคง แล้วปิดทองใหม่ทั้งหมด

ค่าดำเนินการ เป็นเงินจำนวน **๓๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้จัดสร้างศาลาบำเพ็ญกุศลคู่ศาลาการเปรียญด้านทิศใต้ ๑ หลัง เพื่อใช้เป็นสถานที่จัดถวายภัตตาหาร และบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ

ลักษณะ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ขนาดกว้าง ๐๗.๐๐ เมตร ยาว ๒๐.๐๐ เมตร หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบ

ประดับช่อฟ้าและใบระกาประดับกระจกสี หน้าบรรณเป็นลายปูนปั้นปิดทองประดับกระจก พร้อมคันทวย ติดตั้งประตูหน้าต่าง พื้นปูด้วยหินแกรนิตทั้ง ๒ ชั้น

ค่าก่อสร้าง มูลค่าเป็นเงินจำนวน **๔,๕๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้จัดสร้างศาลาคู่ศาลาการเปรียญด้านเหนือ ๑ หลัง

ลักษณะ เป็นศาลาโถงเปิดโล่ง สร้างบนพื้นที่ชั้น ๒ ของศาลาการเปรียญ ด้วยโครงเหล็ก หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบประดับช่อฟ้าใบระกา กว้าง ๓.๐๐ เมตร ยาว ๑๐.๕๐ เมตร

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๒๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๗–๔๘ ได้จัดการปรับปรุงหลังคา และบันไดมุขด้านทิศตะวันตกศาลาการเปรียญ

การดำเนินการ เสริมหลังคาพาไล ตั้งเสาคอนกรีตเสริมเหล็กมุงหลังคาด้วยกระเบื้องเคลือบสี ติดใบระกาประดับกระจกตามแบบศาลาการเปรียญ ปิดทองประดับกระจก ลวดลายหน้าบรรณทำบันไดศาลาใหม่ให้สะดวก ปูพื้นบันไดและพื้นชานชั้น ๒ ขนาดกว้าง ๔.๕๐ เมตร ยาว ๐๘.๕๐ เมตรด้วยหินแกรนิต

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๙๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้จัดการบูรณะพระเจดีย์ใหญ่หลังพระอุโบสถ ๑ องค์

การดำเนินการ กะเทาะปูนที่ชำรุดออกทั้งหมด แล้วเสริมความแข็งแรงและฉาบปูนใหม่ทั่วทั้งองค์พระเจดีย์ พร้อมทาสี

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๑๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๔๙–๕๑ ได้จัดสร้างอาคารเอนกประสงค์ ๑ หลังด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของวัด

ลักษณะ เป็นอาคาร๔ ชั้น ขนาดกว้าง ๒๐.๒๐x๒๕.๐๐ เมตร

ชั้นที่ ๑-๒ เป็นลานที่จอดรถของผู้มาร่วมบำเพ็ญกุศล พื้นเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก และมีราวเหล็กโดยรอบ

ชั้นที่ ๓ จัดเป็นลานเอนกประสงค์ พื้นเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กมีราวเหล็กและลูกกรงโดยรอบ จัดสร้างห้องน้ำห้องสุขาพร้อมติดตั้งสุขภัณฑ์ครบรวม ๘ ห้อง

ชั้นที่ ๔ จัดเป็นห้องประชุมใหญ่เพื่อใช้ในกิจกรรมของวัด โครงสร้างอาคารและหลังคาเป็นเหล็ก พื้นและผนังเป็นไม้ขัดมัน แบ่งเป็นห้องประชุมใหญ่ ๑ ห้อง ห้องรับรอง ๒ ห้อง และห้องควบคุมเสียง ๑ ห้อง

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๗,๓๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๕๓-๕๔ ได้จัดการบูรณะพระอุโบสถ

การดำเนินการ เปลี่ยนกระเบื้องหลังคาใหม่ทั้งหมด เป็นกระเบื้องเคลือบสลับสี เปลี่ยนกระจกช่อฟ้าใบระกา ปิดทองหน้าบรรณ เขียนลายทองฝ้าเพดาน ซ่อมซุ้มประตูหน้าต่าง เปลี่ยนเครื่องไม้ที่ชำรุดใหม่ตามแบบของกรมศิลปากร

งบประมาณ เป็นเงิน **๑๑,๕๐๐,๐๐๐** บาท

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้จัดสร้างตู้และชั้นวางของรอบอาคารเอนกประสงค์ ชั้นที่ ๔

ลักษณะ ส่วนล่างเป็นตู้ทึบ ส่วนบนเป็นตู้กระจก พร้อมประดับไฟฟ้า วัสดุที่ใช้ไม้สัก และไม้สักอัด

ค่าก่อสร้าง เป็นเงินจำนวน **๑,๑๐๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๕๔ ได้จัดการปรับปรุงพื้นซีเมนต์บริเวณรอบพระอุโบสถ พื้นที่ ๖๐๐ ตารางเมตร

การดำเนินการ เปิดพื้นซีเมนต์เดิมที่ชำรุดเสียหายโดยส่วนมากออกทั้งหมด อัดพื้นให้แน่น ถมทราย ผูกเหล็ก เทพื้นซีเมนต์โดยเฉลี่ยหนา ๒๐ เซนติเมตร พร้อมวางท่อติดตั้งระบบน้ำ –สายไฟโดยรอบ

ค่าก่อสร้าง เป็นเงิน **๖๕๐,๐๐๐** บาท

พ.ศ.๒๕๕๔ ได้จัดการปรับปรุงพื้นซีเมนต์บริเวณลานวัด พื้นที่ ๑,๑๐๐ ตารางเมตร

การดำเนินการ เปิดพื้นซีเมนต์เดิมที่ชำรุดเสียหายโดยส่วนมากออกทั้งหมด อัดพื้นให้แน่น ถมทราย ผูกเหล็ก เทพื้นซีเมนต์โดยเฉลี่ยหนา ๒๐ เซนติเมตร พร้อมวางท่อติดตั้งระบบน้ำ –สายไฟ

งบประมาณ เป็นเงิน **๑,๑๐๐,๐๐๐** บาท

กิจวัตรประจำวัน ของพระภิกษุสามเณร

พระภิกษุสามเณรที่อยู่ประจำวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร นอกจากจะปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและกฎมหาเถรสมาคมแล้ว จะต้องปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ดังต่อไปนี้

วันปกติ เวลา ๐๘.๑๕ น. ทำวัตรเช้าในพระอุโบสถ

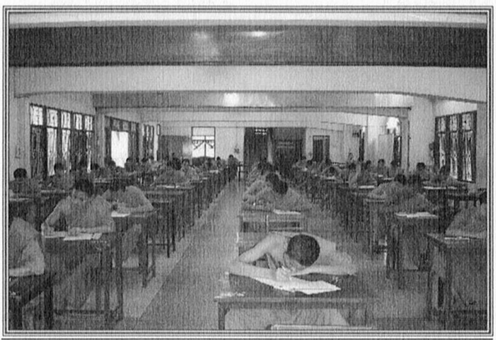
เวลา ๑๗.๓๐ น. ทำวัตรเย็น และสวดมนต์ในพระอุโบสถ

วันพระ เวลา ๐๙.๐๐ น. ทำวัตรเช้า และฟังพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์

ถ้าตรงกับวันอุโบสถ ๑๔ ค่ำ หรือ ๑๕ ค่ำ ทำวัตรเย็นเวลา ๑๕.๐๐ น. แล้วฟังพระปาฏิโมกข์ หลังจากพระภิกษุทำอุโบสถกรรมเสร็จแล้ว สามเณรสมาทานศีลและฟังโอวาทพร้อมกัน

เจ้าสำนักเรียนวัดบพิตรพิมุข รูปแรก

การศึกษาพระปริยัติธรรมสำนักเรียนวัดบพิตรพิมุข

วัดบพิตรพิมุขวรวิหารมีพระภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษาในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก พระเถรานุเถระ ผู้ปกครองวัดทุกรูปเห็นความสำคัญของการสืบต่อพระพุทธศาสนา จึงส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ ทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย เดิมเมื่อยังไม่ได้รับการอนุญาตให้ตั้งเป็นสำนักเรียนก็จัดการตั้งเป็นสำนักศาสนศึกษาและส่งนักเรียนเข้าสอบในสำนักเรียนวัดใกล้เคียง ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๒๒ เป็นต้นมา เมื่อถึงปี พุทธศักราช ๒๕๓๑ มหาเถรสมาคมได้

พิจารณาอนุมัติให้โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบพิตรพิมุข เป็นสำนักเรียนวัดบพิตรพิมุข และปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ ได้รับความไว้วางใจจากแม่กองบาลีสนามหลวงให้ใช้โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบพิตรพิมุขเป็นสถานที่สอบประโยคบาลีสนามหลวงชั้นประโยค ป.ธ. ๔ ของสำนักเรียนต่างๆ ในเขตฝั่งธนบุรีอีกด้วย

พระภิกษุสามเณรภายในวัดต้องเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีที่วัดเปิดสอนโดย ได้เปิดสอนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีโดยแบ่งภาคการเรียนไว้ดังนี้

ภาคเช้า	เข้าเรียน	เวลา ๐๘.๓๐ น.
	เลิกเรียน	เวลา ๑๐.๐๐ น.
ภาคบ่าย	เข้าเรียน	เวลา ๑๓.๐๐ น.
	เลิกเรียน	เวลา ๑๕.๐๐ น.
ภาคค่ำ	เข้าเรียน	เวลา ๑๘.๓๐ น.
	เลิกเรียน	เวลา ๒๐.๓๐ น.

หยุดเรียน วันพระ และวันอาทิตย์

ชั้นเรียนที่เปิดสอน

แผนกบาลี	ตั้งแต่ชั้น บาลีไวยากรณ์ ถึง ประโยค ป.ธ. ๙
แผนกนักธรรม	ตั้งแต่ชั้นนักธรรมชั้นตรี ถึง นักธรรมชั้นเอก

สถิตินักเรียนแผนกบาลี

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

นับแต่เริ่มเปิดการศึกษาเมื่อ พ.ศ.๒๕๒๒ ถึง ปัจจุบัน

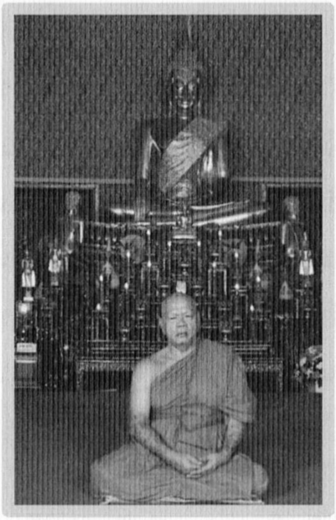
พ.ศ.	จำนวนนักเรียนที่สอบได้								รวม
	ป. ๑-๒	ป.ธ. ๓	ป.ธ. ๔	ป.ธ. ๕	ป.ธ. ๖	ป.ธ. ๗	ป.ธ. ๘	ป.ธ. ๙	
๒๕๒๓	๒	๓	๒	-	๑	-	๑	-	๙
๒๕๒๔	๔	๔	๑	๒	๑	๑	-	๑	๑๔
๒๕๒๕	-	๕	๘	๑	๑	๑	๑	-	๑๗
๒๕๒๖	๓	-	๓	๓	-	-	-	-	๙
๒๕๒๗	-	๒	๕	-	-	-	-	-	๙
๒๕๒๘	๑	๑	-	๖	-	-	-	-	๘
๒๕๒๙	๗	๓	๒	๑	-	-	-	-	๑๗
๒๕๓๐	๖	๕	-	๒	๑	๒	๑	-	๒๘
๒๕๓๑	๗	๓	๘	๒	๖	๑	-	๑	๒๘
๒๕๓๒	๘	๑๒	๕	๑๗	๒	๗	-	-	๕๑
๒๕๓๓	๖	๕	๖	๖	๙	๑	๑	๑	๓๔
๒๕๓๔	๙	๖	๗	๖	๖	๗	-	๑	๔๖
๒๕๓๕	๓	๑๒	๑๐	๑๙	๗	๒	๔	๑	๕๘
๒๕๓๖	๗	๓	๔	๑๑	๙	๒	-	๓	๓๙
๒๕๓๗	๙	๘	๔	๑๔	๑๐	๗	๓	-	๕๕
๒๕๓๘	๑๒	๙	๑๐	๑๑	๑๕	๘	๒	๒	๖๙
๒๕๓๙	๑๙	๓	๖	๘	๗	๑๔	-	-	๕๗

พ.ศ.	จำนวนนักเรียนที่สอบได้								รวม
	ป. ๑-๒	ป.ธ. ๓	ป.ธ. ๔	ป.ธ. ๕	ป.ธ. ๖	ป.ธ. ๗	ป.ธ. ๘	ป.ธ. ๙	
๒๕๔๐	๑๐	๑๖	๗	๑๑	๑๐	๒	๔	๒	๖๒
๒๕๔๑	๗	๑๑	๖	๔	๒	๕	๓	๑	๓๙
๒๕๔๒	๖	๑๐	๑๘	๖	๘	๑	๕	-	๕๔
๒๕๔๓	๓	๒	๑๑	๖	๗	๒	๒	๔	๓๗
๒๕๔๔	๕	๗	๘	๑๕	๖	๓	-	๑	๔๕
๒๕๔๕	๒	๓	๔	๘	๙	๕	๑	-	๓๒
๒๕๔๖	๑๐	๕	๕	๕	๓	๖	-	-	๓๔
๒๕๔๗	๔	๑๑	๕	๔	๓	๑	๑	๑	๓๐
๒๕๔๘	๑๑	๑	๘	๗	๓	๒	๒	-	๓๔
๒๕๔๙	๗	๑๒	๓	๗	๓	๒	-	-	๓๔
๒๕๕๐	๒	๔	๕	๕	๗	๑	-	๑	๒๕
๒๕๕๑	๓	๔	๓	๖	๖	๕	-	-	๒๗
๒๕๕๒	๙	๑	-	๓	๒	๕	-	-	๒๐
๒๕๕๓	๑	๑	๓	-	๘	-	๑	-	๑๔
๒๕๕๔	๙	๖	๖	-	๑	๑	๓	๑	๒๗
๒๕๕๕	๕	๑	๒	-	๑	๓	-	๒	๑๕
๒๕๕๖	๔	๓	๓	๑	๑	๑	-	๑	๑๔
๒๕๕๗	๑๓	๒	๑	๓	๒	๑	-	-	๒๒
รวม	๒๑๔	๑๘๔	๑๗๙	๒๐๐	๑๕๗	๙๙	๓๕	๒๔	๑,๑๑๓

สถิตินักเรียนแผนกธรรม
โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

พุทธศักราช	จำนวนนักเรียนที่สอบได้			รวม
	น.ธ. ตรี	น.ธ. โท	น.ธ.เอก	
๒๕๒๒	๒	-	๑	๓
๒๕๒๓	-	๑	๔	๕
๒๕๒๔	๔	๑	๑	๖
๒๕๒๕	๒	๔	๑	๗
๒๕๒๖	๓	-	๕	๘
๒๕๒๗	๑๑	๗	-	๑๘
๒๕๒๘	๑๑	๑๒	๔	๒๗
๒๕๒๙	๖	๑๑	๘	๒๕
๒๕๓๐	๙	๘	๘	๒๖
๒๕๓๑	๙	๑๕	๑๐	๓๔
๒๕๓๒	๓	๙	๙	๒๑
๒๕๓๓	๓	๙	๙	๒๑
๒๕๓๔	๕	๑๐	๒	๑๗
๒๕๓๕	๑	๗	๖	๑๔
๒๕๓๖	๙	๑๐	๙	๒๘
๒๕๓๗	๒๒	๑๐	๙	๒๘
๒๕๓๘	๑๖	๒๓	๘	๔๗
๒๕๓๙	๙	๑๖	๒๐	๔๕
๒๕๔๐	๑	๖	๑๐	๑๗

พุทธศักราช	จำนวนนักเรียนที่สอบได้			รวม
	น.ธ. ตรี	น.ธ. โท	น.ธ.เอก	
๒๕๔๑	-	๔	๖	๑๐
๒๕๔๒	-	๑๔	๓	๑๗
๒๕๔๓	๑	๔	๑๔	๒๕
๒๕๔๔	๙	๒	๖	๒๒
๒๕๔๕	๑๖	๖	๓	๒๕
๒๕๔๖	๗	๘	๖	๒๑
๒๕๔๗	๒	๑๓	๑๓	๒๘
๒๕๔๘	๒	๔	๑๓	๑๙
๒๕๔๙	๓	-	๑	๔
๒๕๕๐	๘	๓	๔	๑๕
๒๕๕๑	๑๔	๘	๒	๒๔
๒๕๕๒	๑๔	๑๐	-	๒๔
๒๕๕๓	๑๐	๑๐	๑๑	๓๑
๒๕๕๔	๑๖	๑๓	๕	๓๔
๒๕๕๕	๕	-	๖	๑๑
๒๕๕๖	๑๔	๑๐	๕	๒๙
รวม	**๒๔๗**	**๒๖๘**	**๒๒๒**	**๗๓๖**

พระธรรมปริยัติโมลี

(อาทร อินฺปญฺโญ ป.ธ.๙)

เจ้าสำนักเรียนรูปปัจจุบัน

การส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม

วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ได้ส่งเสริมพระภิกษุสามเณรผู้ศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งภายในวัดและนอกวัดตามความเหมาะสม ดังนี้

๑. จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น หนังสือเรียน สมุด ปากกา ไม้บรรทัด ชอล์ก และอุปกรณ์ต่างๆ ตามความจำเป็น และจัดถวายนิตยภัตครูสอนพระปริยัติธรรมตลอดปีการศึกษา

๒. อาหาร ได้จัดภัตตาหารถวายพระภิกษุสามเณรที่เป็นนักเรียน และครูสอนทุกรูปเป็นประจำทุกวัน ปัจจุบันมีพระภิกษุสามเณรมาเรียนและร่วมฉันภัตตาหารเพลประมาณวันละ ๑๐๐ รูป

๓. เสนาสนะ ได้จัดเสนาสนะให้อยู่ตามความเหมาะสม ปัจจุบันวัดได้ก่อสร้างเพิ่มเติมและได้ปรับปรุงเสนาสนะเก่าให้มีสภาพที่ดีขึ้น

๔. สวัสดิการ ได้จัดถวายค่าน้ำประปา-ไฟฟ้า ถวายพระภิกษุสามเณรที่อยู่จำพรรษาในวัด รูปละ ๑๕๐ บาท/เดือน และจัดตั้งทุนนิธิช่วยเหลือพระภิกษุสามเณรเมื่ออาพาธตามความเหมาะสม

๕. สนับสนุนกำลังใจ พระภิกษุสามเณรที่สอบพระปริยัติธรรมได้ทั้งแผนกธรรมและ แผนกบาลี ได้จัดรางวัลถวายทุกรูปตามชั้นนั้นๆ

จัดถวายทุนการศึกษา

พระภิกษุสามเณรนักเรียนพระปริยัติธรรมผู้สอบไล่ได้ในนามสำนักเรียนวัดบพิตรพิมุขในแต่ละปี ทางวัดได้จัดทุนการศึกษาถวายเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจตามลำดับชั้น ๆ ดังนี้

นักธรรมชั้นตรี	มอบให้จำนวน	๑,๐๐๐ บาท
นักธรรมชั้นโท	มอบให้จำนวน	๑,๒๐๐ บาท
นักธรรมชั้นเอก	มอบให้จำนวน	๑,๕๐๐ บาท
ประโยค ๑-๒	มอบให้จำนวน	๒,๐๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ. ๓	มอบให้จำนวน	๓,๐๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๔	มอบให้จำนวน	๔,๐๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๕	มอบให้จำนวน	๕,๐๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๖	มอบให้จำนวน	๖,๐๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๗	มอบให้จำนวน	๗,๐๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๘	มอบให้จำนวน	๒๐,๐๐๐ บาท
ประโยค ป.ธ.๙	มอบให้จำนวน	๕๐,๐๐๐ บาท

ทุนการศึกษาและรางวัลที่จัดมอบ ได้นำผลประโยชน์อันเกิดขึ้นจากทุนนิธิการศึกษาพระปริยัติธรรมวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ซึ่งตระกูล ถาวรธนสาร อันมีบุตร-ธิดา ของ คุณแม่อิ่มจิตต์ ถาวรธนสาร เป็นผู้เริ่มก่อตั้งขึ้นภายหลังจากได้บริจาคทรัพย์สร้างอาคารเรียนแล้วเสร็จ และต่อมาได้บริจาคทรัพย์เพิ่มทุนขึ้นโดยลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาของสำนักเรียนวัดบพิตรพิมุข

การศึกษาสงเคราะห์

วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร เห็นความจำเป็นของการศึกษาทั้งในส่วนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี และแผนกสามัญศึกษาของพระภิกษุสามเณรภายในวัด นอกจากนี้ยังได้จัดหาทุนสงเคราะห์และส่งเสริมการศึกษาสายสามัญสำหรับเยาวชนไว้ ดังนี้

๑. ตั้งทุนค้นคว้าให้แก่ครูอาจารย์ และทุนเรียนดีให้แก่นักศึกษาของวิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ และมหาเมฆ
๒. ตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนระดับประถมศึกษา ให้แก่นั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาตามมติมหาเถรสมาคม
๓. ตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ให้แก่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามมติมหาเถรสมาคม
๔. ตั้งทุนสงเคราะห์นักเรียนระดับอุดมศึกษา ให้แก่นักเรียนในสถาบันอุดมศึกษาตามมติมหาเถรสมาคม

โดยที่วัดบพิตรพิมุขวรวิหารได้จัดตั้งทุนสงเคราะห์การศึกษา นักเรียน นักศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ อุดมศึกษา ตามมติของมหาเถร

สมาคม และนำผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุนดังกล่าว มอบเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา เป็นประจำทุกปี โดยมอบให้สถานศึกษาเป็นผู้คัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ผู้มีความตั้งใจเรียนดี และมีความประพฤติเรียบร้อยเข้ารับทุนการศึกษา โดยมีนักเรียน นักศึกษา เข้ารับทุนเป็นประจำทุกปี ดังนี้

๑. ทุนการศึกษาระดับประถมศึกษา ทุนละ ๑,๐๐๐ บาท

๒. ทุนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทุนละ ๒,๐๐๐ บาท

๓. ทุนการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทุนละ ๔,๐๐๐ บาท

การถวายภัตตาหาร

พระปริยัติธีรคุณ เจ้าอาวาสวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ได้เห็นความจำเป็นของพระภิกษุสามเณรนักเรียนพระปริยัติธรรมซึ่งส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัดไม่รู้จักญาติโยมจึงไม่สะดวกด้านภัตตาหาร และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาเล่าเรียน

ในปี พ.ศ.๒๕๒๗ เป็นต้นมา ได้มอบหมายให้พระครูโสภณจริยคุณ (สำรวย จิตฺตาสุโภ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ขณะนั้น ชักชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมจัดการถวายภัตตาหารเพลพระภิกษุสามเณรเป็นประจำทุกวัน และดำเนินการต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน พระภิกษุสามเณรจึงได้รับความสะดวกด้านนี้ และส่งผลให้การศึกษาของสำนักเรียนก้าวหน้ามาถึงปัจจุบัน

กิจกรรมภายในวัด

๑. กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

วัดบพิตรพิมุขวรวิหารจัดกิจกรรม เนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๓ วัน คือ

วันมาฆบูชา (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓) ราวเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

วันวิสาขบูชา (ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖) ราวเดือนพฤษภาคมของทุกปี

วันอาสาฬหบูชา (ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘) ราวเดือนกรกฎาคม ของทุกปี

กิจกรรมที่วัดจัดเนื่องในวันสำคัญดังกล่าว มีกำหนดการ และขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

ภาคเช้า	เวลา ๐๙.๐๐ น.	พระสงฆ์สามเณรอุบาสกอุบาสิกาทำวัตรเช้า และฟังพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์
ภาคเย็น	เวลา ๑๙.๐๐ น.	พระสงฆ์สามเณรทำวัตรค่ำ
	เวลา ๑๙.๑๕ น.	อุบาสกอุบาสิกา และประชาชนทำวัตรสวดมนต์ แปล
	เวลา ๑๙.๓๐ น.	ฟังพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์
	เวลา ๒๐.๐๐ น.	ร่วมพิธีเวียนเทียน

สงบได้...สงบเป็น...เย็นกาย...สบายใจ

สงบ...ทำง่ายกว่าการสร้างความวุ่นวาย

ขรัวตาโต

๒. กิจกรรมในเทศกาลสำคัญ

๒.๑ วันสงกรานต์ สรงน้ำพระ กำหนดวันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปี มีกิจกรรมดังนี้

เวลา ๑๐.๓๐ น. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล

เวลา ๑๓.๐๐ น. สรงน้ำพระ

๒.๒ วันเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน

กำหนดวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ประมาณเดือนกรกฎาคมของทุกปี ดังนี้

เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล

เวลา ๑๓.๐๐ น. ถวายผ้าอาบน้ำฝน

๒.๓ วันสารทไทย ตักบาตรข้าวสาร

กำหนดวันแรม ๑๔ ค่ำเดือน ๑๐ ประมาณเดือนกันยายนของทุกปี ดังนี้

ตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐ น. เป็นต้นไป เปิดให้สาธุชนร่วมตักบาตรข้าวสาร

เวลา ๑๐.๐๐ น. ฟังพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์

เวลา ๑๐.๓๐ น. พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์

เวลา ๑๒.๓๐ น. ถวายข้าวสาร

๒.๔ งานบุญสืบสานวัฒนธรรมไทย เทศน์มหาชาติ เรื่องพระเวสสันดรชาดก

กำหนดวันศุกร์สัปดาห์ที่ ๒ เดือนมกราคมของทุกปี มีกิจกรรมดังนี้

ตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐ น. เป็นต้นไป เปิดให้สาธุชนร่วมบุญเป็นเจ้าภาพกัณฑ์เทศน์มหาชาติ

เวลา ๐๘.๐๐ น. แสดงพระธรรมเทศนาคาถา ๑,๐๐๐ พระคาถา

เวลา ๑๓.๐๐ น. แสดงพระธรรมเทศนา เรื่อง พระเวสสันดรชาดก

เวลา ๑๕.๓๐ น. ประพรมน้ำพระพุทธมนต ๑,๐๐๐ พระคาถา

๓. กิจกรรมในวันสำคัญของชาติ

๓.๑ วันแม่แห่งชาติ

เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปี วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร จัดกิจกรรมสดุดีเฉลิมพระเกียรติถวายพระพรชัยมงคลและถวายสังฆทานเป็นพระราชกุศล มีกิจกรรม ดังนี้

เวลา ๐๘.๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกา ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน พร้อมกัน ณ มณฑลพิธี

เวลา ๐๘.๓๙ น. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

เวลา ๐๙.๐๙ น.
- สดุดีถวายพระพรชัยมงคล
- ถวายสังฆทาน
- เจริญจิตภาวนา

๓.๒ วันพ่อแห่งชาติ

เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช วันที่ ๕ ธันวาคม ของทุกปี วัดบพิตรพิมุขวรวิหารจัดกิจกรรมสดุดีเฉลิมพระเกียรติถวายพระพรชัยมงคล และถวายสังฆทานเป็น พระราชกุศล มีกิจกรรมดังนี้

เวลา ๐๖.๕๙ น. อุบาสกอุบาสิกา ข้าราชการ และพ่อค้า ประชาชน พร้อมกัน ณ มณฑลพิธี

เวลา ๐๗.๑๙ น. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

เวลา ๐๗.๓๙ น.
- สดุดีถวายพระพรชัยมงคล
- ถวายสังฆทาน
- เจริญจิตภาวนา

๔. วันสำคัญของวัด

๔.๑ วันอดีตเจ้าอาวาส

คณะสงฆ์วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร กำหนดวันมรณภาพแห่งพระเดชพระคุณพระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ. ๖) อดีตเจ้าอาวาสวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร เจ้าคณะเขตสัมพันธวงศ์ และรองเจ้าคณะภาค ๓ เป็นวันอดีตเจ้าอาวาส กำหนดวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี มีกิจกรรมดังนี้

เวลา ๑๐.๓๐ น. พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์

เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล

เวลา ๑๖.๓๐ น. บำเพ็ญกุศลทักษิณานุประทาน

๔.๒ วันมอบทุนการศึกษา

วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ได้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาทุกๆ ด้าน จึงได้ตั้งทุนนิธิการศึกษาพระปริยัติธรรม และทุนการศึกษาสงเคราะห์ขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นต้นมา และได้นำผลประโยชน์ของทุนนิธิดังกล่าวมามอบเป็นทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร นักเรียน นิสิตนักศึกษาเป็นประจำทุกปี โดยมอบให้สถานศึกษาเป็นผู้คัดเลือกนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดทุนทรัพย์เข้ารับทุน กำหนดวันพฤหัสบดีสุดท้ายของเดือนกันยาน ของทุกปี มีกิจกรรมดังนี้

เวลา ๑๓.๓๐ น. คณะครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่สำนักเรียนวัดบพิตรพิมุข อุบาสก อุบาสิกาและสาธุชน พร้อมกัน ณ สถานที่ประกอบพิธี

เวลา ๑๔.๐๐ น. มอบทุนการศึกษา

๕. กิจกรรมเพื่อสังคม

๕.๑ โครงการอบรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

กำหนดวันที่ ๖-๒๐ เมษายนของทุกปี โดยเห็นว่า เยาวชนเป็นอนาคตของชาติ การพัฒนาเยาวชนให้ซึมซาบในพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ร่วมกับสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาได้จัดโครงการอบรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนขึ้น ณ วัดบพิตรพิมุขวรวิหารเป็นประจำทุกปี โดยเน้นพัฒนาเยาวชนในด้านมีความรู้พระพุทธศาสนา, ฝึกหัดกิริยามารยาท, สร้างความภาคภูมิใจในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

การจัดกิจกรรมในแต่ละปีได้รับความสนใจจากสาธุชนเป็นจำนวนมาก และได้ถวายความอุปถัมภ์กิจกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น

รับจองเป็นเจ้าภาพบรรพชาสามเณร

รับจองเป็นเจ้าภาพถวายอุปกรณ์

รับจองเป็นเจ้าภาพถวายภัตตาหารเช้า และเพล (กลางวัน)

รับจองเป็นเจ้าภาพถวายน้ำปานะ บ่าย และค่ำ

๕.๒ การอบรมศีลธรรมนักศึกษา

วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ สำนักบริหารบพิตรพิมุข จักรวรรดิได้จัดโครงการอบรมศีลธรรมนักศึกษาของสถาบัน ฯ ในนามโครงการ “นักศึกษาใหม่ใฝ่ธรรมะ” โดยให้นักศึกษาใหม่ที่เพิ่งเข้าสู่สถาบัน ฯ เข้าร่วมกิจกรรมรับน้องที่วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร เป็นประจำทุกปี ในเดือนมิถุนายนโดยใช้สถานที่ภายในพระวิหาร วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร มีกิจกรรม

- สมาทานศีล
- ฟังธรรม
- ฝึกหัดสมาธิ
- แผ่เมตตา

มงคลวัตถุวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร

วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ได้จัดสร้างมงคลวัตถุขึ้นเพื่อมอบแก่พุทธศาสนิกชนไว้สักการบูชาหลายโอกาส และมีแบบพิมพ์แตกต่างกัน ดังนี้

๑. พระรูปเหมือนพระประธานในพระอุโบสถ

จัดสร้างขึ้นตามแบบพิมพ์พระประธานในพระอุโบสถวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ได้จัดสร้างขึ้นในโอกาสสำคัญของวัด ดังนี้

๑.๑ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินมาถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ คณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนได้จัดสร้างเหรียญรูปใบเสมาตรงกลางเป็นรูปพระประธานในพระอุโบสถ เพื่อมอบแก่ผู้บริจาคทรัพย์โดยเสด็จพระราชกุศล ชื่อ “เหรียญบุญญฤทธิ์”

๑.๒ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒

พระปริยัติธีรคุณ (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ. ๖) ได้บูรณะพระประธานในพระอุโบสถแล้วนำมวลสารขององค์พระประธานที่เหลือจากช่างขัดแต่งมาผสมสร้างเป็นพระสมเด็จพิมพ์สี่เหลี่ยมมี ๒ พิมพ์ คือ พิมพ์ใหญ่ และพิมพ์เล็ก เพื่อมอบแก่ผู้ร่วมบูรณะพระอาราม

๑.๓ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕

ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาทรงยกช่อฟ้าพระอุโบสถวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร คณะสงฆ์ให้จัดสร้างเหรียญเหมือนพระประธานในพระอุโบสถ เป็นพิมพ์หยดน้ำ เนื้อทอง เงิน นาก และ

ทองแดง เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และมอบแก่ผู้บริจาคทรัพย์ร่วมบูรณะพระอุโบสถอีกส่วนหนึ่ง

๑.๔ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓

คณะสงฆ์วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร และพุทธศาสนิกชนได้ร่วมกันสร้างพระผงพิมพ์สมเด็จรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีรูปพระประธานในพระอุโบสประดิษฐานด้านหน้า ด้านหลังเป็นตราสัญญูลักษณ์ของวัดถวายนามว่า “สมเด็จบพิตรพิมุข” รุ่นสบายใจ ไตรมาส ๒๕๔๓ เพื่อมอบแด่ผู้ร่วมถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสามเณรวัดบพิตรพิมุขวรวิหารประจำวัน และพุทธศาสนิกชนทั่วไป

๒. พระรูปเหมือนพระสัมพุทธบพิตร (หลวงพ่อแสน)

พระสัมพุทธบพิตร (หลวงพ่อแสน) เป็นพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งของวัดบพิตรพิมุขวรวิหารประดิษฐานอยู่ ณ พระวิหารทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพระอุโบสถภายในเขตพุทธาวาสได้มีการสร้างวัตถุมงคลรูปองค์ขึ้นหนึ่งครั้ง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ พร้อมกับการสร้างพระปรกใบมะขามของวัดนี้ซึ่งถ่ายพิมพ์มาจากพระสัมพุทธบพิตรนี้เอง

๓. หลวงปู่ไข่

หลวงปู่ไข่ อินฺทสโร เป็นพระวิปัสสนาจารย์ที่มีชื่อเสียงรูปหนึ่ง และเป็นรู้จักกันในวงการท่านที่นิยมพระเครื่องว่า “พระอาจารย์ไข่ วัดเชิงเลน” ท่านเป็นพระที่มีคุณธรรมสูง เป็นที่ยอมรับกันในหมู่ปฏิบัติธรรม เมื่อครั้งท่านยังมีชีวิตอยู่ นอกจากจะเป็นผู้เคร่งครัดในการปฏิบัติแล้ว หลวงปู่ได้สร้างพระแจกให้ศิษย์และผู้ที่มานมัสการท่านเพื่อนำไปบูชาให้เกิดสิริมงคลอีกด้วย ปรากฏว่า วัตถุมงคลที่ท่านแจกไปนั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเด่นในด้านเมตตามหานิยมและลาภผลพูลทวี

วัตถุมงคลที่สร้างในสมัยหลวงปู่นั้นมีเหรียญรูปเหมือนองค์ท่าน, พระปิดตา, พระอรหังและผ้ายันต์ วัตถุมงคลของท่านมีผู้แสวงหากันโดยทั่วไป แต่หาได้ยากมาก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ วัดได้จัดสร้างวัตถุมงคลของท่านเป็นครั้งแรกหลังจากท่านมรณภาพแล้ว การจัดสร้างครั้งนั้นวัดได้รับความเอื้อเฟื้อจากนายเช้า เฉลิมช่วง อดีตผู้พิพากษาซึ่งเคยเป็นศิษย์ผู้ใกล้ชิดในสมัยท่านยังมีชีวิตอยู่ นำพระเครื่องทุกชนิดที่ท่านสร้างไว้มาถ่ายแบบเพื่อให้เหมือนของเดิมทุกประการเพื่ออนุชนรุ่นหลังจะได้มีไว้สักการบูชา และได้รับความนิยมเป็นจำนวนมาก บางอย่างก็หมดไปในระยะเวลาไม่ถึงสองสัปดาห์

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ กาลได้ลวงเลยมาเป็นเวลา ๑๘ ปี วัตถุมงคลส่วนใหญ่ที่สร้างไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้หมดไปคงเหลืออยู่เฉพาะรูปเหมือนเนื้อทองแดงเท่านั้น แต่มีผู้สนใจมาถามหาอยู่เสมอ วัดมีความประสงค์ที่จะให้ประชาชนมีไว้สักการบูชา จึงได้จัดสร้างขึ้นใหม่เป็นครั้งที่สองสร้างตามแบบเดิมทุกประการในจำนวนไม่มากนัก เพื่อให้ผู้ที่ยังไม่มีจะได้มีโอกาสนำไปสักการะบูชา เมื่อพ.ศ. ๒๕๓๖ พระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ.๖) เจ้าอาวาสพร้อมด้วยคณะสงฆ์วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ได้ปรารภถึงรูปเหมือนขนาด ๕ นิ้ว และ ๓ นิ้ว ที่จัดสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้หมดไปจึงจัดสร้างขึ้นอีกครั้ง โดยในครั้งนี้ได้ฝังตระกุดทอง เงิน นาค ไว้ใต้ฐานด้วย พร้อมกันนี้ได้สร้างวัตถุมงคลหลวงปู่ไข่ชนิดอื่นๆ ขึ้นอีก ได้แก่ พระปิดตาเนื้อผง, พระหยดน้ำ (อรหัง) เนื้อผง, พระรูปเหมือนพิมพ์เตารีดเนื้อผง,และรูปเหมือนรูปไข่เนื้อผง

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ พระราชปริยัติดิลก (อาทร อินฺทปญฺโญ ป.ธ. ๙ , พธ.บ) เจ้าอาวาสพร้อมคณะกรรมการวัดได้จัดสร้างพระผงรูปเหมือนพิมพ์หลังเล็บ ด้านหน้าเป็นรูปหลวงปู่ไข่และด้านหลังเป็นตราพระราชลัญจกรของรัชกาลที่ ๕ เพื่อมอบแก่ผู้บริจาคทรัพย์บูรณะพลับพลา รับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งตั้งอยู่ภายในวัดบพิตรพิมุขวรวิหารด้านริมคลองโอ่งอ่าง

ภาค ๒

เรื่องเล่า...ชาวบพิตร

๑

ประวัติ หลวงปู่ไข่

วัดเชิงเลน (วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร)

อินฺทสโร ภิกฺขุ (ไข่) หรือที่รู้จักกันดีในหมู่นักสะสมพระเครื่องว่า **หลวงปู่ไข่ วัดเชิงเลน** เป็นชาวแปดริ้ว บ้านเกิดอยู่บริเวณ ประตูน้ำท่าไข่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทราในปัจจุบัน หลวงปู่เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๐๒ ตรงกับ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะแม เป็นบุตรของนายกล่อม นางบัว จันทร์สัมฤทธิ มีพี่น้องกี่คนไม่ปรากฏ

ขณะที่ท่าน อายุ ๖ ขวบ (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๐๘) บิดาได้นำไปฝากเป็นศิษย์ หลวงพ่อปาน วัดโสธร คือวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทราในปัจจุบัน เพื่อให้เรียนหนังสือ ต่อมาจึงได้บรรพชาเป็นสามเณรเมื่อได้บรรพชาแล้วก็ได้หัดเทศน์มหาชาติและเทศน์ประชัน

กล่าวกันว่า **หลวงพ่อปู่ไข่** มีความสามารถในการเทศน์มหาชาติกัณฑ์กุมารและกัณฑ์มัทรีได้ไพเราะกังวานจับใจผู้ฟังยิ่งนักแม้ภายหลังเมื่อชราแล้ว ศิษย์ผู้อยู่ใกล้ชิดก็มักจะได้ยินหลวงปู่ทบทวนการเทศน์มหาชาติ ทั้ง ๒ กัณฑ์ ในตอนกลางคืนอยู่เสมอๆ

ครั้นเมื่อหลวงพ่อปาน วัดโสธร มรณภาพแล้ว **หลวงปู่ไข่** ได้ไปอยู่กับพระอาจารย์จวง วัดน้อย ซึ่งปัจจุบันอยู่ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จนกระทั่งพระอาจารย์จวงมรณภาพ ขณะนั้น**หลวงปู่ไข่** มีอายุได้ ๑๕ ปี (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๑๗)

ตามประวัติกล่าวว่า**หลวงปู่ไข่** ได้เดินทางมากรุงเทพฯ ไปอยู่กับพระอาจารย์รูปหนึ่ง (ไม่ปรากฏนาม) ที่วัดหงส์รัตนาราม อำเภอบางกอกใหญ่ ฝั่งธนบุรี เพื่อเรียนพระปริยัติธรรม อีก ๓ ปีต่อมา (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๒๐) **หลวงปู่ไข่** ได้เดินทางไปอยู่กับพระอาจารย์เอี่ยม วัดลัดด่าน ซึ่งอยู่ที่แม่กลอง จังหวัดสมุทรสาคร และได้เล่าเรียนปริยัติธรรมและพระวินัยจนอายุครบบวช (ประมาณ พ.ศ.๒๔๒๒) จึงได้อุปสมบทที่วัดนี้ โดยมี

พระอาจารย์เนตร วัดบ้านแหลม เมืองสมุทรสงคราม เป็นพระอุปัชฌาย์

พระอาจารย์เอี่ยม วัดลัดด่าน เมืองสมุทรสงคราม เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พระอาจารย์ภู่ วัดบางกะพ้อม เมืองสมุทรสงคราม เป็นพระอนุสาวนาจารย์

อุปสมบทแล้วได้เดินทางไปเรียนพระกรรมฐานกับพระอาจารย์รูปหนึ่ง (ไม่ปรากฏนาม) ซึ่งอยู่ที่เชิงเขา แขวงเมืองกาญจนบุรี เรียนอยู่ระยะหนึ่งจึงกลับมาอยู่วัดลัดด่านตามเดิม

ต่อมา**หลวงปู่ไข่** ได้ออกธุดงค์ไปตามสำนักพระอาจารย์ต่างๆ ซึ่งอยู่ที่อำเภอโพธาราม เมืองราชบุรี และเมืองกาญจนบุรี จากนั้นได้กลับมาอยู่ที่วัดลัดด่านอีกระยะหนึ่งจึงได้ออกธุดงค์ไปเรียนวิปัสสนากรรมฐานกับพระอาจารย์ในถ้ำที่เมืองกาญจนบุรีเป็นเวลาประมาณ ๖ ปี (ราว พ.ศ. ๒๔๒๓ – ๒๔๒๙)

ตามประวัติกล่าวถึงเหตุการณ์ตอนนี้ว่า "ท่านเล่าว่า ระหว่างอยู่ในถ้ำนั้น ตกกลางคืนจะมีสิงห์สาราสัตว์ต่างๆ เข้ามานอนล้อมกอด พอเช้ามืดต่างคนต่างออกไปหากิน ส่วนท่านก็จะออกบิณฑบาตเป็นกิจวัตรประจำวัน (ท่านฉันหนเดียว)

เมื่อท่านศึกษาอยู่ในถ้ำนั้นเป็นเวลานานพอสมควร เห็นว่าจะช่วยเหลือโลกได้บ้างแล้ว ท่านก็เดินธุดงค์ออกจากถ้ำไปในที่ต่าง ๆ โดยไม่ยอมขึ้นรถลงเรือ และไม่มีจุดหมายปลายทาง สุดแต่มืดที่ไหนก็กางกลดนอนที่นั่น เช้าก็ออกเดินธุดงค์ต่อไป

ในระหว่างทางมีราษฎรมาขอความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด เรื่องตกทุกข์ได้ยาก หรือเจ็บไข้ได้ป่วยหรือเป็นบ้าเสียจริต ท่านมีจิตเมตตาช่วยรักษาให้ตามที่อธิษฐานทุกคน" **หลวงปู่ไข่** เดินธุดงค์อยู่ราว ๑๕ ปี (ประมาณ พ.ศ.๒๔๒๙ - พ.ศ.๒๔๔๔) เกียรติคุณของ**หลวงปู่ไข่** ได้เลื่องลือเข้ามาถึงกรุงเทพฯ

จึงมีผู้นิมนต์มาอยู่ที่วัดบางยี่เรือ ฝั่งธนบุรี เป็นเวลา ๑ ปี จากนั้น**หลวงปู่ไข่** ก็ออกธุดงค์ไปตามป่าเขาลำเนาไพรอีกหลายปี ในที่สุด**หลวงปู่ไข่** ก็เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ อีกครั้งหนึ่ง เข้าใจว่าคงราว ๆ พ.ศ.๒๔๕๕ -พ.ศ.๒๔๖๑

การเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ครั้งนี้ **หลวงปู่ไข่** ได้เลือกจำพรรษาอยู่ที่**วัดเชิงเลน** หรือ**วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร** ทั้งนี้เพราะที่**วัดบพิตรพิมุข**มีพระภิกษุน้อย และมีคณะกุฏิ ซึ่ง

ใช้เป็นที่เก็บศพ และบางครั้งก็มีชาวบ้านเข้ามาใช้เป็นที่ถ่ายอุจจาระด้วย ดังนั้นคณะกุฏินี้จึงเป็นสถานที่เงียบสงบ ไม่มีใครมารบกวนมากนัก หลวงปู่ไข่จึงเข้ามาอยู่ที่คณะกุฏิในป่าช้าของวัดบพิตรพิมุข

สมัยนั้นพระภิกษุรูปใดจะเข้ามาอยู่วัดก็ได้โดยเสรี ไม่ต้องมีบัตรและไม่มีใครตรวจตรา ไม่ต้องขออนุญาต เพียงแต่ถึงคราวเข้าปุริมพรรษา ก็บอกกล่าวเจ้าอาวาสให้รับทราบเพื่อจะได้จำพรรษาที่วัดนั้น และเมื่อ**หลวงปู่ไข่** มาอยู่ที่**วัดบพิตรพิมุข**นั้น พระกวีวงศ์ (กระแจะ วสุตตโม ป.ธ.๔) เป็นเจ้าอาวาส

ในระหว่างที่**หลวงปู่ไข่** จำพรรษาอยู่ ณ **วัดบพิตรมุข หลวงปู่ไข่** ได้ปฏิบัติทางธรรมและสร้างการกุศลหลายประการ ได้แก่ สอนพระกรรมฐานแก่บรรพชิตและฆราวาส ช่วยอนุเคราะห์แก่ผู้เจ็บไข้ได้ทุกข์ บริจาคทรัพย์ส่วนตัวและชักชวนบรรดาศิษย์และผู้ที่คุ้นเคยให้มาร่วมการทำบุญ เช่น สร้างพระพุทธปฏิมา ซ่อมพระพุทธรูปของเก่าที่ชำรุดหักพังให้ดีขึ้น สร้างพระไตรปิฎก โดย**หลวงปู่ไข่** ลงมือจารใบลานด้วยตนเองบ้าง ให้ช่างจารขึ้นบ้าง ซ่อมแซมกุฏิที่ชำรุดทรุดโทรมให้ดีขึ้น สร้างกุฏิเป็นห้องแถวไม้ขึ้นอีกหลายกุฏิ ทั้งได้สร้างถนน สระน้ำ ถังรับน้ำฝน ขึ้นภายในบริเวณวัด สร้างแท่นสำหรับนั่งพักภายในคณะกุฏิให้เป็นที่สะดวกแก่พระภิกษุสามเณรที่อาศัยอยู่ในคณะนั้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏว่าเมื่อครั้ง**หลวงปู่ไข่** จำพรรษาอยู่ตามหัวเมือง ก็ได้สร้างและปฏิสังขรณ์วัดต่าง ๆ มาแล้วหลายแห่ง

หลวงปู่ไข่ เป็นผู้ที่ตั้งมั่นอยู่ในคุณพระรัตนตรัย มีจิตสุขุมเยือกเย็นประกอบด้วยเมตตากรุณา มีจริยาวัตรอัธยาศัยเรียบร้อย เคร่งครัดในทางสัมมาปฏิบัติ เป็นที่เคารพนับถือแก่บรรดาศิษย์และผู้ที่รู้จักคุ้นเคยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเป็นอันมาก หลวงปู่ไข่เป็นพระที่สมณะใฝ่สันโดษ เจริญวิปัสสนากรรมฐานเป็นนิตย์ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร บรรดาศิษย์ของหลวงปู่ไข่ได้ป่วยก็มาหา หลวงปู่ไข่ก็จะแนะนำให้ไปซื้อยามาเสกให้กิน เมื่อมีเวลาว่างหลวงปู่ไข่ก็จะสร้างพระ ตะกรุด ธง และเหรียญออกแจกจ่ายแก่บรรดาศิษย์

ราว พ.ศ. ๒๔๗๐ **หลวงปู่ไข่** เตรียมบาตร กลด และย่ามเพื่อจะออกธุดงค์ แต่บรรดาศิษย์ทั้งที่เป็นข้าราชการ พ่อค้า ได้ปรึกษาหารือกันว่า **หลวงปู่ไข่** ชราภาพมากแล้ว หากออกธุดงค์คราวนี้ไซร้คงจะไม่ได้กลับมาแน่ จึงได้นิมนต์ยับยั้งไว้ โดยขอให้**หลวงปู่ไข่** อยู่วิปัสสนากรรมฐานแก่บรรดาศิษย์ต่อไป

หลวงปู่ไข่ เริ่มอาพาธด้วยโรคชราตั้งแต่วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ.๒๔๗๕ ครั้นวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ.๒๔๗๕ เวลา ๑๓.๒๕ น. ก็ถึงแก่มรณภาพ ก่อนเวลาที่จะมรณภาพ **หลวงปู่ไข่** ได้ข่มความทุกข์เวทนาอยู่ในเวลานั้น ให้หายไปได้ ประดุจบุคคลที่ไม่มีอาการเจ็บป่วยใด ๆ แล้วขอให้ศิษย์ที่พยาบาลอยู่ ประคองตัวให้ลุกขึ้นนั่ง และให้จุดธูปเทียนบูชาพระ เมื่อกระทำนมัสการบูชาพระเสร็จแล้วก็เจริญสมาธิสงบระงับจิต เงียบเป็นปกติอยู่ประมาณ ๑๕ นาที ก็หมดลมปราณ ถึงวาระสุดท้ายศิษย์ผู้คอยเฝ้าพยาบาลอยู่ จึงประคองตัว**หลวงปู่ไข่** ให้นอนลง รวมอายุได้ ๗๔ ปี พรรษา ๕๔ พรรษา

ตามปรกติที่**วัดบพิตรพิมุข** ไม่มีที่ประชุมเพลิงศพโดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้คณะสงฆ์เห็นว่า**หลวงปู่ไข่** เป็นพระเก่าแก่ของวัด และมีผู้เคารพนับถือมาก จึงขออนุญาตเป็นกรณีพิเศษเพื่อทำการประชุมเพลิงศพ**หลวงปู่ไข่** ที่บริเวณกุฏิ กำหนดประชุมเพลิงในวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ.๒๔๗๖ เวลา ๑๗.๐๐ น. (คือประมาณ ๑๐๐ วันหลังจากมรณภาพ สมัยนั้นวันขึ้นปีใหม่เป็นวันที่ ๑ เมษายน)

ในวันประชุมเพลิงศพ มีคนมาร่วมงานมากมาย ถึงกับล้นออกไปตามตรอกซอยและถนน พอถึงเวลาเคลื่อนศพเพื่อนำไปขึ้นเชิงตะกอน ทันใดนั้นเอง แผ่นดินบริเวณคณะได้เกิดไหวขึ้น คนตกใจถึงกับออกปากว่า อภินิหารของ**หลวงปู่ไข่** มีมากเหลือเกิน

เมื่อประชุมเพลิง แล้วสัปเหร่อได้จัดการแปรธาตุเก็บอัฐิ บรรดาศิษย์เข้าขออัฐิของ**หลวงปู่ไข่** ไปไว้บูชาเป็นจำนวนมาก

๒ กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข กรมพระราชวังหลัง

เมื่อกล่าวถึงวัดบพิตรพิมุขนั้น ก็อดไม่ได้ที่จะต้องกล่าวถึงกรมพระราชวังบวรสถานพิมุข หรือกรมพระราชวังหลัง เพราะระหว่างที่มีพระชนมายุอยู่ได้ทรงปฏิสังขรณ์วัดบางว้าน้อยตามเสด็จพระมารดาได้พระราชทานนามว่า วัดอัมรินทารามตามพระนามเดิมของทองอิน และ **วัดเชิงเลน** อีกวัดหนึ่งได้พระราชทานนาม **วัดบพิตรพิมุข** ส่วนวัดระฆังนั้นเจ้าครอกทองอยู่ พระชายาทรงปฏิสังขรณ์ในเวลาต่อมา

ตามหลักฐานพระราชประวัติ **"พระวังหลัง"** โดยสมภพ จันทรประภา มีเนื้อหาที่น่าศึกษายิ่ง

"พระวังหลัง" เกิดในกรุงเก่า เมื่อปีขาล พ.ศ.๒๒๘๙ รัชสมัยพระเจ้าบรมโกศ ก่อนกรุงเก่าแตก ๒๑ ปี พระอินทรรักษา (หม่อมเสม) เป็นพระบิดา ส่วนพระมารดานั้นชื่อสา เป็นพระพี่นางพระองค์ใหญ่ของพระพุทธยอดฟ้า ซึ่งเมื่อปราบดาภิเษกแล้วทรงพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาเทพสุดาวดี ในพงศาวดารไม่ปรากฏว่า "พระวังหลัง" รับราชการในตำแหน่งใดครั้งกรุงเก่า มาปรากฏในพงศาวดารกรุงธนบุรีครั้งแรกว่า เป็นที่หลวงนายฤทธิ์เมื่ออายุ ๓๘ ปี "พระวังหลัง" นี้มีพระนามเดิมว่า "ทองอิน" มีน้องสองคน สมัยธนบุรีได้เป็นนายจ่าเรศคนหนึ่ง เป็นที่นายเล่ห์อาวุธคนหนึ่ง

จนกระทั่งเมื่อเมืองย้ายมายังพระนครด้วยคุณงามความดีที่สร้างไว้ สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกขึ้นเสวยราชสมบัติจึงโปรดให้เลื่อนขึ้นเป็น "กรมพระราชวังบวรสถานพิมุขฝ่ายหลัง" รับพระราชบัญชา ตั้งวังอยู่ที่สวนลิ้นจี่ (โรงพยาบาลศิริราช) ฝั่งธนริมคลองบางกอกน้อย

ตลอดชีวิตของ "พระวังหลัง" เต็มไปด้วยราชการสงครามกับพม่าข้าศึกไม่มีเวลาที่จะหาความอภิรมย์ให้แก่ตนเอง เพราะในสมัยนั้นพระเจ้าปดุงผู้ครองกรุงอังวะเข้มแข็งในการสงครามพอทราบว่าเมืองไทยผลัดแผ่นดินใหม่ก็ยกทัพมาทันที แบ่งเป็นห้า

ทัพ พระพุทธยอดฟ้าให้กรมพระราชวังบวร (เจ้าพระยาสุรสีห์) เป็น ทัพหน้า พระองค์เป็นทัพหลวงยกไปรับทัพพระปดุงที่กาญจนบุรี ส่วนทางเหนือนั้นให้ "พระวังหลัง" ยกทัพขึ้นไปตั้งรับทัพพม่าที่นครสวรรค์ถือพล ๑๕,๐๐๐ คน

การสงครามครั้งนั้นยังคงติดต่อกัน มีบันทึกว่า กรมพระราชวังหลังก็ยกทัพไปถึงกองทัพกรุงที่ตั้งอยู่ ณ เชียงใหม่ พอดีเวลาก่อนหน้าที่อินแซะวุ่นจะเข้าปล้นเมือง จึงเรียกนายทัพนายกองมาพร้อมกันแล้วเชิญท้องตรารับสั่งอ่านให้ฟัง แล้วกรมพระราชวังหลังจึงมีพระบัญชาสั่งนายทัพนายกองให้ตีพม่าให้แตก แต่ในเวลารุ่งขึ้นไปกินข้าวเช้าในเมืองเชียงใหม่ให้ได้ ถ้าผู้ใดย่อท้อก็จะเอาโทษตามพระอัยการศึก

คืนนั้นพอ ๓ ยาม กองทัพไทยก็ยกกรูเข้าแหกค่ายพม่าซึ่งต้องฝ่าปืนตับที่วางอยู่ตามสนามเพลาะแหกไม่สำเร็จ ต้องแอบอยู่ตามคันนา จนสว่าง **พระยาพิชัย (โต)** เป็นคนกล้าหาญลุกขึ้นนำกองทัพเข้าไล่บุกบั่นฟันแทงเข้าไปก่อน นายทัพนายกองทั้งนั้นก็ยกตามทัพพระยาพิชัยเข้าไปไล่ฟันไล่แทงพม่า จนพม่าสู้ไม่ได้วิ่งหนีเข้าค่ายบ้าง เข้าค่ายไม่ทันวิ่งเลยไปบ้าง กองทัพไทยก็ปีนค่ายพม่าเข้าไปได้ทุกค่ายพม่าก็แตกไป

หลังจากนั้น พระราชวังหลังได้ทรงผนวชอย่างเปิดเผยเสด็จอยู่กับวัดระฆังกับพระองค์เจ้าฉัตร ผนวชได้ ๕ ปีก็ทิวงคต ณ วันเสาร์เดือนอ้ายขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีขาล จุลศักราช ๑๑๖๘ (พ.ศ.๒๓๔๙) เวลาบ่ายสี่โมง พระชนมายุได้ ๖๑ พรรษา เป็นปีที่ ๒๕ ในรัชกาลพระพุทธยอดฟ้า จึงมีพระบรมราชโองการให้เชิญพระศพข้ามฟากมาเข้าสู่พระเมรุท้องสนามหลวง มีการมหรสพสมโภช ๓ วัน วันจันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ได้พระราชทานเพลิงแล้วมีการสมโภชพระอัฐิอีก ๑ วัน ในการพระศพนี้พระเจ้าเวียดนามยาลองได้จัดของเข้ามาสดัปกรณ์ด้วย พระอัฐินั้นเดิมเชิญไปประดิษฐานอยู่วังหลัง มาในรัชกาลที่ ๓วังหลังทรุดโทรมลงจึงเชิญมาไว้ในหอพระธาตุมณเฑียรในพระบรมมหาราชวังจนทุกวันนี้

ที่มา : กรมศิลปากร. **กรมพระราชวังหลัง.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๔.

๓ พระควัมปติเถระ

๑. ประวัติพระควัมปติ

พระควัมปติปรากฏครั้งแรกในพระวินัยปิฎกเล่ม ๔ โดยกล่าวถึงสหายคฤหัสถ์ ๔ คนของพระยสะออกบรรพชาประกอบด้วย คือ วิมล ๑ สุพาหุ ๑ ปุณณชิ ๑ ควัมปติ ๑ เป็นบุตรของตระกูลเศรษฐีในพระนครพาราณสี พอได้ทราบข่าวว่า ยสะกุลบุตรปลงผมและหนวด นุ่งห่มผ้ากาสายะ ออกจากเรือน บวชเป็นบรรพชิตแล้ว ครั้นทราบดังนั้นแล้วจึงได้พากันดำริว่า ธรรมวินัยและบรรพชาที่ยสะกุลบุตร ปลงผมและหนวดนุ่งห่มผ้ากาสายะออกจากเรือน บวชเป็นบรรพชิตแล้วนั้น คงไม่ต่ำทรามแน่นอน ดังนี้ จึงพากันเข้าไปหาท่านพระยส อภิวาทแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง จึงท่านพระยสะพาสหายคฤหัสถ์ทั้ง ๔ นั้น เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ได้กราบทูลว่า พระพุทธเจ้าข้า สหายคฤหัสถ์ของ ข้าพระองค์ ๔ คนนี้ ชื่อ วิมล ๑ สุพาหุ ๑ ปุณณชิ ๑ ควัมปติ ๑ เป็นบุตรของสกุลเศรษฐี ในพระนครพาราณสี ขอพระผู้มีพระภาคโปรดประทานโอวาทสั่งสอนสหายของข้าพระองค์ด้วย

พระพุทธเจ้าทรงแสดงอนุปุพพิกถาแก่พวกเขา คือ ทรงประกาศทานกถา สีลกถา สัคคกถา โทษ ความต่ำทราม ความเศร้าหมองของกามทั้งหลาย และอานิสงส์ในความออกจากกาม เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงทราบว่า พวกเขามีจิตสงบ มีจิตอ่อน มีจิตปลอดจากนิวรณ์ มีจิตเบิกบาน มีจิตผ่องใสแล้ว จึงทรงประกาศพระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ดวงตาเห็นธรรมปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวล มีความดับเป็นธรรมดา ได้เกิดแก่พวกเขา ณ ที่นั่งนั้นแล ดุจผ้าที่สะอาดปราศจากมลทินควรได้รับน้ำย้อมเป็นอย่างดี หลังจากพวกเขาได้เห็นธรรมแล้ว ได้บรรลุธรรมแล้ว ได้รู้ธรรม แจ่มแจ้งแล้ว มีธรรมอันหยั่งลงแล้ว ข้ามความสงสัยได้แล้ว ปราศจากถ้อยคำแสดงความสงสัย ถึงความเป็นผู้แกล้วกล้า ไม่ต้องเชื่อผู้อื่นในคำสอนของพระศาสดา ได้ทูลคำนี้

ต่อว่า "พระพุทธเจ้าข้า ขอพวกข้าพระองค์พึงได้บรรพชา พึงได้อุปสมบทในสำนักพระผู้มีพระภาค" พระพุทธเจ้าจึงทรงตรัสว่า "พวกเธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ดังนี้ แล้วได้ตรัสต่อไปว่า ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว พวกเธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด"

พระวาจานั้นแล ได้เป็นอุปสมบทของท่านผู้มีอายุเหล่านั้น ต่อมา พระผู้มีพระภาคทรงประทานโอวาทสั่งสอนภิกษุเหล่านั้นด้วยธรรมีกถา เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงประทานโอวาทสั่งสอนภิกษุเหล่านั้นด้วยธรรมีกถา จิตของภิกษุเหล่านั้น พ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น สมัยนั้น มีพระอรหันต์เกิดขึ้นในโลก ๑๑ องค์

บุรพกรรมของพระควัมปติ

ในอรรถกถาพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถาได้อธิบายบุรพชาติของพระควัมปติไว้ดังนี้

เรื่องมีอยู่ว่า ท่านเป็นผู้มีบุญญาธิการอันกระทำไว้แล้ว ในพระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ ในกัปที่ ๓๑ แต่ภัทรกัปป์นี้ เห็นพระพุทธเจ้า ทรงพระนามว่า สิขีมีใจเลื่อมใส ได้ทำการบูชาด้วยดอกไม้ ด้วยบุญกรรมนั้น ท่านบังเกิดในเทวโลก กระทำบุญไว้มากอย่าง ให้สร้างฉัตร และไพรที ไว้บนเจดีย์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพระนามว่า โกนาคมนะ ก็ท่านบังเกิดในเรือนมีตระกูลแห่งใดแห่งหนึ่ง

ในกาลของพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงพระนามว่ากัสสปะ ก็ในตระกูลนั้น ได้มีฝูงโคเป็นอันมากพวกนายโคบาลก็เฝ้ารักษาฝูงโคนั้น ถึงมาณพผู้นี้ก็เที่ยวตรวจดูกิจกรรมที่พวกนายโคบาลขวนขวายประกอบแล้วทุกซอกมุมในฝูงโคนั้น เขาเห็นพระเถระผู้ขีณาสพรูปหนึ่งเที่ยวบิณฑบาตในบ้าน แล้วทำภัตกิจนอกบ้าน ณ ประเทศแห่งหนึ่งทุกๆ วันคิดว่าพระคุณเจ้าจักลำบาก ด้วยความร้อนของแดด ดังนี้ จึงให้ยกท่อนซึก ๔ ท่อน มาวางซ้อนกิ่งซึก ๔ กิ่ง บนต้นซึกเหล่านั้น ได้กระทำสาขามณฑป ถวายแล้ว ส่วนอาจารย์บางพวกกล่าวว่า ปลูกต้นซึกไว้ใกล้มณฑป เพื่อจะอนุเคราะห์เขา พระเถระจึงนั่งใต้ต้นซึกนั้นทุก ๆ วัน

ด้วยบุญกรรมนั้น เขาจุติจากมนุษยโลกนั้นแล้ว บังเกิดในวิมานชั้นจาตุมหาราชิกะ ป่าไม้ซึกใหญ่อันระบุถึงกรรมเก่าของเขาเกิดใกล้ประตูวิมานมีดอกไม้เหล่าอื่นที่สมบูรณ์ด้วยสีและกลิ่น เข้าไปช่วยเสริมความงามทุกฤดูกาลด้วยเหตุนั้น วิมานนั้นจึงปรากฏนามว่า "เสรีสกวิมาน" เทวบุตรนั้นท่องเที่ยวไปในเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ตลอดพุทธันดรหนึ่ง ในพุทธุปบาทกาลนี้ เป็นผู้มีชื่อว่า "ควัมปติ" ในบรรดาสหายผู้เป็นคฤหัสถ์ทั้ง ๔ ของพระยสะเถระ พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่เขาแล้ว ในเวลาจบพระธรรมเทศนา เขาดำรงอยู่ในอรหัตผล

พระเถระแสดงฤทธิ์หยุดกระแสน้ำ

ในอรรถกถาพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถายังได้เล่าถึงปาฏิหาริย์ที่ท่านแสดงไว้ดังนี้

ก็พระเถระครั้นบรรลุพระอรหัตแล้ว เสวยวิมุตติสุขอยู่ในอัญชนวันเมือง สาเกต ก็โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่เสด็จไปยังเมืองสาเกต แล้วประทับอยู่ในพระวิหารอัญชนวัน เสนาสนะไม่พออาศัย ภิกษุเป็นอันมากพากันนอนที่เนินทราย ริมน้ำสรภู ใกล้ๆ พระวิหาร ครั้งนั้น เมื่อห้วงน้ำหลากมาในเวลาเที่ยงคืน พวกสามเณรเป็นต้น ส่งเสียงร้องดังลั่น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบเหตุนั้นแล้ว สั่งท่านพระควัมปติไปว่า "ดูก่อนควัมปติ เธอจงไปจงสะกด (ข่ม) ห้วงน้ำไว้ ทำให้ภิกษุทั้งหลายอยู่อย่างสบาย" พระเถระรับพระพุทธดำรัสวา "ดีแล้วพระเจ้าข้า" แล้วสะกดกระแสน้ำให้หยุดด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ ห้วงน้ำนั้นได้หยุดตั้งอยู่ดุจยอดเขาแต่ไกลทีเดียว จำเดิมแต่นั้นมาอานุภาพของพระเถระได้ปรากฏแล้วในโลก

ครั้นวันหนึ่ง พระบรมศาสดาทอดพระเนตรเห็นพระเถระ นั่งท่ามกลางเทวบริษัทจำนวนมาก แล้วแสดงธรรมอยู่ เมื่อจะทรงสรรเสริญพระเถระ เพื่อประกาศคุณของท่านด้วยความอนุเคราะห์สัตวโลก จึงได้ทรงภาษิตพระคาถาว่า

"เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พากันนอบน้อมพระควัมปติ ผู้ห้ามแม่น้ำสรภูให้หยุดไหลได้ด้วยฤทธิ์ ไม่ติดอยู่ในกิเลสและตัณหาไรๆ ไม่หวั่นไหวต่ออะไรทั้งสิ้น เป็นผู้ผ่านพ้นเครื่องข้องทั้งปวง เป็นมหามุนี เป็นผู้ถึงฝั่งแห่งภพ ดังนี้"

ต่อแต่นั้นเทวดาและมนุษย์แม้ทั้งปวง ก็พากันนอบน้อมพระควัมปติ ผู้ชื่อว่าไม่หวั่นไหว เพราะไม่มีกิเลสเครื่องหวั่นไหวทั้งหลาย ผู้ผ่านพ้นเครื่องข้องทั้งปวง นั้นคือผู้เช่นนั้น ชื่อว่าผู้พ้นเครื่องข้องทั้งปวง พราะก้าวล่วงธรรมเป็นเครื่องข้องคือ ราคะ โทสะ โมหะ มานะและทิฏฐิเสียได้แล้วตั้งอยู่ชื่อว่าเป็นมหามุนี เพราะเป็นมุนีผู้อเสขะ ต่อแต่นั้น ชื่อว่า เป็นผู้ถึงฝั่งแห่งภพ เพราะถึงพระนิพพาน อันเป็นฝั่งแห่งภพ แม้ทั้งสิ้น อันต่างด้วยกามภพและกรรมภพเป็นต้น

พระควัมปติเถระกับเทพบุตรปายาสิ

ในพระสุตตันตปิฎก ๑๐ ทีฆนิกาย มหาวรรคข้อที่ ๓๓๐ ได้เล่าถึงการสนทนาการสร้างบุญกันระหว่างพระควัมปติเถระกับเทพบุตรปายาสิดังนี้

ก็โดยสมัยนั้น ท่านพระควัมปติเถระไปพักกลางวันยังเสรีสก วิมานอันว่างเปล่าเนืองๆ ลำดับนั้น ปายาสิเทวบุตรเข้าไปหาท่านควัมปติถึงที่อยู่ แล้วอภิวาทยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ท่านควัมปติได้กล่าวถามปายาสิเทวบุตรว่า "ท่านผู้มีอายุ ท่านเป็นใคร"

"ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าคือเจ้าปายาส"

"ดูกรท่านผู้มีอายุ ท่านเป็นผู้มีความเห็นอย่างนี้ว่า แม้เพราะเหตุนี้ โลกหน้า ไม่มีเหล่าสัตว์ผู้ผุดเกิดขึ้นไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดีทำชั่วไม่มี มิใช่หรือ"

"เป็นความจริง ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าเป็นผู้มีความเห็นอย่างนี้ว่า แม้เพราะ เหตุนี้ โลกหน้าไม่มี เหล่าสัตว์ผู้ผุดเกิดขึ้นไม่มี ผลวิบากของกรรมที่สัตว์ทำดี ทำชั่วไม่มี แต่ว่า พระผู้เป็นเจ้ากุมารกัสสปได้ไถ่ถอนข้าพเจ้าออกจากทิฐิอันลามก นั้นแล้ว"

"ดูกรท่านผู้มีอายุ ก็อุตตรมาณพซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในทานของท่าน ไปเกิดที่ไหน"

"ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อุตตรมาณพซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในทานของข้าพเจ้านั้น ให้ทานโดยเคารพ ให้ทานด้วยมือของตน ให้ทานด้วยความนอบน้อม มิได้ให้ทานอย่างทิ้งให้ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ คืออยู่ร่วมกับพวกเทวดาชั้นดาวดึงส์ ส่วนข้าพเจ้ามิได้ให้ทานโดยเคารพ มิได้ให้ทานด้วยมือของตน มิได้ให้ทานด้วยความนอบน้อม ให้ทานอย่างทิ้งให้ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ก็เข้าถึงซึ่งความอยู่ร่วมกับพวกเทวดาชั้นจาตุมหาราช คือได้วิมานชื่อเสรีสกะอันว่างเปล่า ท่านควัมปติผู้เจริญ ถ้าอย่างนั้นท่านไปยังมนุษยโลกแล้วโปรดบอกอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลายจงให้ทานโดยเคารพ จงให้ทานด้วยมือของตน จงให้ทานโดยความนอบน้อม จงอย่าให้ทานอย่างทิ้งให้ เจ้าปายาสิมิได้ให้ทานโดยเคารพ มิได้ให้ทานด้วยมือของตน มิได้ให้ทานโดยความนอบน้อมให้ทานอย่างทิ้งให้ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตกเข้าถึงความอยู่ร่วมกับพวกเทวดาชั้นจาตุมหาราช คือได้วิมานชื่อเสรีสกะอันว่างเปล่า ส่วนอุตตรมาณพ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในทานของเจ้าปายาสินั้นให้ทานโดยเคารพ ให้ทานด้วยมือของตน ให้ทานโดยความนอบน้อม มิได้ให้ทานอย่างทิ้งให้ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ คืออยู่ร่วมกับพวกเทวดาชั้นดาวดึงส์"

ลำดับนั้น ท่านควัมปติมาสู่มนุษยโลกแล้ว ได้บอกอย่างนี้ว่า "ท่านทั้งหลาย จงให้ทานโดยเคารพ จงให้ทานด้วยมือของตน จงให้ทานโดยความนอบน้อม จง อย่าให้ทานอย่างทิ้งให้ เจ้าปายาสิมิได้ให้ทานโดยเคารพ มิได้ให้ทานด้วยมือของ ตน มิได้ให้ทานโดยความนอบน้อม ให้ทานอย่าทิ้งให้ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะ กายแตก เข้าถึงความอยู่ร่วมกับพวกเทพชั้นจาตุมหาราชคือได้วิมาน ชื่อเสรีสกะ อันว่างเปล่า ส่วนอุตรมาณพซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในทานของเจ้าปายาสินั้น ให้ทานโดยความเคารพ ให้ทานด้วยมือของตน ให้ทานโดยความนอบน้อม มิได้ให้ ทานอย่างทิ้งให้ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ คืออยู่ร่วมกับพวกเทพชั้นดาวดึงส์"

๒. การสร้างพระภควัมปติ (พระปิดตา)

ตามความเข้าใจดั้งเดิมโดยทั่วๆ ไปเข้าใจกันว่า พระปิดตาหรือพระปิดทวารทั้งเก้า เป็นพระมหาอุตม์จะอุดโชคอุดลาภต่าง ๆ เช่นเดียวกับพระรอด ซึ่งมักจะเข้าใจกันว่า โชคลาภต่างๆ ระรอดพ้นไปหมด ยังเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

คำว่า " อุตม์ " กับ " อุด " มีความหมายต่างกัน

"อุตมะ" มีความหมายว่า สูงยิ่ง เลิศ มากมาย บริบูรณ์

"อุตมัตถ์" มีความหมายว่า ผลอันยอดเยี่ยม

"มหา" มีความหมายว่า ยิ่งใหญ่

ส่วนคำว่า "อุด" มีความหมายว่า จุกกันจุดช่อง จุดให้แน่น ดังนั้น "มหาอุตม์" จึงมีความหมายว่า ผลอันยอดเยี่ยมและยิ่งใหญ่ และเป็นความหมายที่ถูกต้องกว่าคำที่ว่า "มหาอุด" เช่นเดียวกับคำว่า " รอด" หรือทางเหนือเขียนว่า "ลอด" ซึ่งหมายถึงมีขนาดเล็ก

พระมหาอุตม์ จึงมีความหมายว่า พระนั้นๆ มีพุทธานุภาพอันยอดเยี่ยมและยิ่งใหญ่ ซึ่งมีความหมายที่ถูกต้องกว่าคำว่า "มหาอุด" หมายถึงยิงไม่ออก ยิงไม่เข้า

พระมหาอุตม์ หรือพระปิดตาหรือพระปิดทวาร หรือพระปิดทวารทั้งเก้า ก็คือพระอรหันต์องค์หนึ่งซึ่งเป็นสาวกของพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าชื่อว่า "พระภควัมบดี" หรือที่เรียกว่า "พระควัมปติมหาเถระ" แต่อยู่ในพุทธลักษณะแตกต่างกันไป

- ปางปิดตา
- ปางปิดทวารทั้งเก้า
- ปางอุ้มท้องหรือสังกัจจายน์

ดังนั้น ที่ถูกต้อง พระภควัมบดี ควรจะเป็น "พระมหาอุตม์" ซึ่งหมายถึง เป็นพระที่ยอดเยี่ยมดีทุกอย่าง มากกว่าคำว่า "พระมหาอุด" ที่มีความความเฉพาะดีทางคงกระพันเท่านั้น

คำว่า “อุตมะ” เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต ตรงกับคำในภาษาไทยว่า “อุดม” พระภควัมบดี จึงเป็นพระที่อุดมไปด้วยความดีทุกอย่าง ทุกทางโดยสมบูรณ์เช่นเดียวกับพระสมเด็จของสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังษี นับว่าใช้ได้ทุกทางที่เรียกว่า “ครอบจักรวาล” เช่นเดียวกับยาไทย คือ ยาดำ ยาเขียว สามารถรักษาได้หลายๆ โรค ไม่ใช่เป็นพระ “อุด” ดังมีความเข้าใจกันโดยทั่วๆ ไปแต่เพียงอย่างเดียว พระภควัมบดีไม่ได้เป็นพระอุดโชคลาภ ตลอดจนผู้มีครรภ์ พระจะอุดไม่ให้ผู้มีครรภ์สามารถคลอดบุตรได้ ถ้าจะเทียบกับพุทธานุภาพพระภควัมบดีเป็นโอสถ โอสถนี้ก็จะสามารถรักษาได้สารพัดโรค ถ้าพระเกจิอาจารย์ได้สร้างและปลุกเสกตามแบบฉบับมาตรฐานพระคณาจารย์แต่ครั้งโบราณกาล เว้นแต่พระเกจิอาจารย์บางองค์บางท่านจะดัดแปลง ประจุพุทธมนตร์คาถา โดยที่พระเกจิอาจารย์ท่านนั้นจะเลือกเอาดีทางหนึ่งทางใดโดยเฉพาะเท่านั้น เป็นต้นว่าประจุพุทธมนตร์คาถาทางคงกระพัน หรือทางแคล้วคลาดแต่เพียงอย่าง

พระพุทธานุภาพของพระภควัมบดี สามารถแยกออกได้ ๓ ประการ ตามตำราแต่ครั้งโบราณกาล กล่าวถึงการสร้างพระภควัมบดี ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ให้มีสง่าราศีเป็นสิริมงคล และมหาอำนาจเปรียบดังราศีของพระภควัมบดี

ประการที่สอง ให้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและฉับพลันเปรียบดังพระสารีบุตร ผู้ทรงด้วยปัญญา

ประการที่สาม ให้มีโชคลาภสักการะ ดุจดังพระสีวลี ผู้เพรียบพร้อมไปด้วยลาภสักการะนานัปการ

การสร้างพระภควัมบดีตามตำราโบราณ

ตามตำราโบราณให้ใช้รากหิงหายผี หรือรากรักซ้อนที่ดอกบานชี้ไปทางตะวันออกมาแกะเป็นรูปพระปิดตา นั่งสมาธิราบขนาดเล็กใหญ่ตามที่ต้องการ หรือตามขนาดรากไม้ทั้งสองที่หามาได้ถ้าเอาไว้ที่บ้านเรือนก็ให้มีขนาดใหญ่สำหรับตั้งไว้บูชา ถ้าต้องการนำติดตัว

ห้อย ก็ให้มีขนาดเล็กกระทัดรัด เพื่อสะดวกในการนำติดตัวไปไหนๆ คว้านใต้ฐานองค์พระให้กว้างพอดีขนาดบรรจุของตามที่ตำรากำหนดไว้ คือ

- ยอดรักซ้อน ๑
- ยอดชัยพฤกษ์ ๑
- ยอดราชพฤกษ์ ๑
- ยอดสวาท ๑
- ยอดหิงหายผี ๑
- ยอดกาหลง ๑
- ยอดมะยม ๑
- พระธาตุสารีบุตร
- พระธาตุสิวลี
- กระดาษว่าวลงพระยันต์ตามตำราการสร้างพระภควัมบดี

เอาส่วนยอดไม้มงคลต่างๆ บดให้ละเอียดรวมกับพระธาตุสารีบุตร และพระธาตุสิวลี ห่อด้วยกระดาษว่าวที่ลงยันต์ตามตำรากำหนดไว้ ประจุเข้าใต้ฐาน พระภควัมบดีที่คว้านไว้แล้วอุดด้วยชันนะโรงใต้ติน หรือขี้ครั่งที่จับต้นพุทราให้แน่นจากนั้นอาจจะลงรักปิดทองทั้งองค์

พระภควัมบดีสร้างขึ้น ถ้าเป็นองค์เล็กๆ ก็ใช้นำติดตัว โดยแขวนห้อยคอ ส่วนที่สร้างขึ้นเป็นองค์ใหญ่ก็ใช้บูชาที่บ้าน โดยที่คาถาสวดบูชาทุกค่ำเช้า ก็จะประสบลาภผล พูนทวีหาที่สุดมิได้ ดั่งพระสิวลีมหาเถโร ในสมัยพุทธกาลนั้นเปี่ยมไปด้วยลาภนานัปการ

การบรรจุพระธาตุพระสารีบุตรและพระธาตุสิวลี

เนื่องมาจากคติของพระคาณจารย์ของพระคณาจารย์เหล่านั้นคือการประจุพระธาตุพระสารีบุตร ถือเคล็ดว่ามีปัญญาเฉลียวฉลาดเพราะพระสารีบุตรเป็นเอกทัคคะในด้านนี้

ส่วนพระธาตุสิวลี ซึ่งเรียกกันว่า "พระฉิม" หรือ "พระฉิมพลี" เป็นพระที่มีลาภไม่ขาดมือ ไม่มีสาวกองค์ใดร่ำรวยลาภเสมอเหมือน ท่านบวชในสำนักพระสารีบุตร และได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ขณะที่ปลงผมอยู่

ด้วยเหตุที่กล่าวนี้จึงทำให้พระคณาจารย์ครั้งโบราณยึดการประจุพระธาตุของทั้งสองสาวก เพื่อเป็นการเพิ่มความขลังให้แก่พระภควัมบดีที่สร้างขึ้น นับได้ว่าพระคณาจารย์เหล่านั้น ท่านเป็นนักออกแบบที่ดี ทั้งในทางวิชาการและด้านปฏิบัติได้อย่างยอดเยี่ยม ในเวลาต่อมาได้หาพระธาตุของสาวกทั้งสองยากมากพระเกจิอาจารย์จึงใช้กระดาษว่าวจารึกนามพระอรหันต์ทั้งสองพระองค์บรรจุแทนพระธาตุ ต่อมาอีกเกจิอาจารย์ได้สร้างจากผงมหาราช ปัทมังอิธิเจ และผงพุทธคุณ ต่างๆ นำมาผสมน้ำมันตั้งอิ๊วบ้าง ผสมรักบ้างอัดขึ้นเป็นองค์พระ เช่นพระปิดตาหลวงพ่อแก้ว วัดเครือวัลย์ จังหวัดชลบุรี พระปิดตาหลวงปู่ไข่ อินฺทสโร วัดเชิงเลน กรุงเทพฯ พระปิดตาหลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี พระปิดตาหลวงพ่อจีน วัดท่าราบ แปดริ้ว พระปิดตาหลวงพ่อยิ้ม วัดหนองบัว จังหวัดกาญจนบุรี

นอกจากนี้ยังมีการสร้างด้วยปัญโลหะ นวโลหะ สำริด เมฆสุทธิ์เมฆพัด ตะกั่วทองแดง เงิน ทองคำ งาช้าง ฯลฯ เช่นของ หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง บางขุนเทียน หลวงพ่อทับ วัดอนงค์ ธนบุรี หลวงพ่อทัพ วัดทองบางกอกน้อย หลวงพ่อนาค วัดห้วยจรเข้ นครปฐม หลวงพ่อทา วัดพะเนียงแตก นครปฐม หลวงพ่อบุญ วัดกลางบางแก้ว นครชัยศรี หลวงพ่อเดิม วัดหนองโพ นครสวรรค์ หลวงพ่อแช่ม วัดตาก้อง นครปฐม

วัสดุที่จัดสร้างมักจะหาจากแหล่งที่พระเกจิอาจารย์จำพรรษาอยู่ เช่น หลวงพ่อวัดมะขามเฒ่านิยมสร้างพระภควัมบดีจากรากไม้หิงหายผีเพราะบริเวณวัดและอาณาเขตใกล้เคียงจากวัดสิงห์ถึงอุทัยธานี มีเถาไม้หิงหายผีอยู่มาก หรือจำพวกเนื้อเมฆพัดมักจะสร้างแถบนครปฐม เพราะแถบนั้นนิยมพวกเนื้อเมฆพัด เช่น พระปิดตาวัดห้วยจรเข้ ของหลวงพ่อนาค หรือหลวงพ่อแช่ม วัดตาก้อง หรือหลวงพ่อทา วัดพะเนียงแตก เป็นต้น นอกจากนี้พวกที่สร้างจากผงพุทธคุณต่างๆ ก็มักนิยมสร้างกันแถวเมืองชลฯ เช่นของ

หลวงพ่อแก้ว วัดเครือวัลย์ ซึ่งได้รับความนิยมสูงสุดจนกลายเป็นแฟชั่นของเมืองชล ใครเห็นพระปิดตาก็มักจะเรียกว่าพระหลวงพ่อแก้วไปหมด เรียกโดยความไม่เข้าใจที่แท้ก็เป็นพระภควัมบดีนั่นเอง

ตามตำราโบราณกาลกล่าวไว้ว่าบุคคลใด ครอบครัวใดมีพระภควัมบดี สวดมนต์บูชาทุกเช้าค่ำจะปราศจากทุกข์โรคโศกภัยเจริญด้วยลาภยศสรรเสริญ แคล้วคลาดจากศาสตราวุธ คุ้มกันได้สารพัด เอาพระภควัมบดีแช่น้ำมันเสกด้วยพระคาถาเสกน้ำมัน น้ำมันนั้นจะใช้ได้ในทางเมตตามหานิยมอย่างดีเลิศ ติดต่อหรือเข้าหาผู้ใหญ่ก่อให้เกิดความรักความเมตตาอย่างได้ผล จะมีลาภสักการะไม่ขาดมือ เนื่องจากพุทธานุภาพ ๓ ประการ คือ

ความงามซึ่งได้จากบารมีของพระภควัมบดี

ความมีสติ และปัญญาหยั่งรู้ ได้จากบารมีของพระสารีบุตร

ความอุดมสมบูรณ์ด้วยลาภได้จากบารมีของพระสิวลี

ด้วยบารมีของพระอรหันต์ทั้งสามที่พระคณาจารย์ได้ประจุลงในพระภควัมบดี จึงก่อให้เกิดพุทธานุภาพ ดังได้กล่าวมาแล้วขอให้ท่านผู้มีพระภควัมบดีบูชาทุกเช้าค่ำ จะก่อให้เกิดสิริมงคลแก่ตัวเองพระภควัมบดีจะไม่อุดมโชคลาภและสิ่งดีงาม แต่จะขจัดความไม่ดีงามความไม่เป็นมงคลแก่ท่านออกไปโดยสิ้นเชิง อย่าได้ไปหลงเชื่อพวกอคติ ประเดี๋ยวท่านจะต้องนำพระปิดตา ปิดทวารทั้งเก้าไปทิ้งตามวัดตามโคนต้นโพธิ์ เพราะจะไม่เป็นมงคล ปรากฏว่ามีจำนวนไม่น้อยที่หลงเชื่องมงาย ขนาดที่วัดบวรนิเวศน์มีนับสิบองค์ แล้วพวกอคติเหล่านั้น ก็ได้ไปเก็บพระบัวเข็มซึ่งเป็นพระของมอญ และได้รับตกทอดจากบรรพบุรุษมาหลายชั่วอายุคน อยู่ ๆ ต้องมาเสียของตกทอดมรดกด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ คือนำพระบัวเข็มไปให้นักเลงพระเช่า บางองค์มีราคานับหมื่นบาททีเดียว กลายเป็นเรื่องเศร้าใจแก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้น ขอให้ระมัดระวังอย่าได้เข้าใจผิดนำพระปิดทวารทั้งเก้า

ของวัดหนัง วัดทองฯลฯ ไปไว้ตามโคนโพธิ์ โดยเชื่อคนยุยงว่า ไม่เป็นมงคลก็ได้ กว่าจะรู้เรื่องก็เข้ากับคติที่ว่า "พรุ่งนี้ก็จะสายไปเสียแล้ว"[๑๐]

๓. พระปิดตาทำไม ?

ท่านคงเคยเห็นรูปแบบของพระกรุ หรือพระเครื่องที่ออกให้บูชาในรุ่นต่างๆ ในรูปองค์แบบ "ปิดตา" บางท่านที่ไม่อยู่ในวางการพระเครื่อง หรือยังไม่ได้ศึกษา เราจะมาเผยแพร่ให้ท่านลองศึกษาดูนะครับ

ความหมายเบื้องต้นแห่งการปิดตาก็คือ การปิด "ทวาร" หรือทางเข้าทางออกแห่งอาสวะกิเลสทั้งหลาย ซึ่งเราชื่อกันว่าร่างกายของมนุษย์(หรือสัตว์) มี "ทวาร" หมายถึงประตูแห่งการเข้าออก ๙ ทาง ได้แก่ ตา ๒ จมูก ๒ หู ๒ ปาก ๑ รวมทั้ง ช่องทางขับถ่ายด้านหน้าและ ด้านหลังอีก๒ รวมเป็นทวาร๙

การปิดกั้นทวารทั้ง ๙ เป็นปริศนาธรรมที่กั้นกิเลสจากภายนอกไม่ให้เข้ามาสู่ภายในเพื่อจุดหมายแห่งการปฏิบัติกรรมฐาน ซึ่งโบราณาจารย์ที่สร้างพระปิดตา (หรือปิดทวาร) ในอดีตจะเป็นพระภิกษุที่ขึ้นชื่อลือเลื่องทางวิปัสสนาธุระทั้งสิ้น

ประวัติการสร้างพระปิดตาในสยามประเทศนั้น เริ่มต้นในยุคอยุธยาตอนปลาย จากหลักฐานที่พบพระปิดตายุคแรกเป็นเนื้อโลหะ ได้แก่ พระปิดตากรุวัดท้ายย่าน อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท ต่อมา จึงมีการสร้างพระปิดตาเนื้อผงคลุกรักและพระปิดตาอื่นๆ เช่น พระปิดตาหลวงพ่อแก้ว วัดเครือวัลย์ จ.ชลบุรี

การสร้างพระปิดตาเริ่มได้รับความนิยมแพร่หลายตั้งแต่ตอนต้นยุครัตนโกสินทร์ เรื่อยมามีพระเกจิอาจารย์หลายสำนักพากันจัดสร้างพระปิดตาขึ้นและได้รับความนิยมไปทั่ว เช่นพระปิดตาวัดพลับ (วัดราชสิทธาราม) พระปิดตาวัดหนัง พระปิดตาวัดทองพระปิดตาหลวงปู่ศุข พระปิดตาแร่บางไผ่ และพระปิดตาหลวงปู่ยิ้ม เป็นต้น

---

[๑๐] http://www.bp.or.th

จากข้อมูลดังกล่าว อาจได้ข้อสรุปในเบื้องต้นว่า พระปิดตาทั้งหมดเป็นพระปิดตาคณาจารย์ ซึ่งหมายถึงพระเกจิอาจารย์ผู้ทรงวิทยาคุณเป็นผู้จัดสร้างไม่ใช่เป็นพระกรุที่สร้างโดยเจ้าพระยามหากษัตริย์แม้แต่กรณีพระปิดตาท้ายย่านก็น่าจะจัดอยู่ในลักษณะเดียวกันและไม่มีการสร้างก่อนสมัยอยุธยาตอนปลาย

ลักษณะเด่นของพระปิดตานั้นนับเป็นพระเครื่องที่แสดงถึง “นัย” หรือ “ปริศนาธรรม” แห่งงานพุทธศิลปะอย่างโดดเด่น ยากจะหาพระเครื่องประเภทใดเทียบเทียมได้

แต่การสร้างรูปจำลองในลักษณะนี้ ค่อนข้างยากต่อการออกแบบส่วนใหญ่จึงพบการแสดงความหมายให้เห็นเพียงการปิดพระพักตร์ซึ่งรวมถึงการปิดปากเท่านั้น หากมองในแง่ความสำคัญทางการเมืองการปกครองจะพบว่าอำนาจของภิกษุสงฆ์ไม่ได้จำกัดอยู่ใน “พุทธจักร” อย่างเดียว หากแต่ยังก้าวไปถึง “อาณาจักร” อีกด้วย ตัวอย่างของบทบาทดังกล่าวจะเห็นได้ชัด ในกรณีท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆัง ธนบุรีที่สามารถเดินเข้าไปถาม เจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินถึงข่าวลือเรื่องการยึดอำนาจกลับจาก ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕ และขอคำยืนยันว่าจะไม่เกิดเหตุดังกล่าว หรือแม้แต่การที่ท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯ จุดไต้ตอนกลางวันเข้าไปเตือนพระสติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ “พุทธจักร” ที่มีต่อ “อาณาจักร” อย่างเด่นชัด

เป็นที่น่าสังเกตว่าพระเกจิอาจารย์ที่สร้างพระปิดตาในระยะแรกๆ จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับราชสำนักไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง อาทิ สมเด็จพระสังฆราช (สุกไก่เถื่อน) หลวงปู่ศุข หลวงปู่เอี่ยม หลวงปู่ทับ เป็นต้น ดังนั้น “พระปิดตา”อาจถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของการประกาศตนไม่ยุ่งเกี่ยวกับอาณาจักร เพื่อมิให้เกิดการถูกนำไปอ้างอิงหรือใช้เป็นเครื่อง “ชี้นำ” ในชะตาของบ้านเมือง

พระปิดตาแบ่งออกเป็น ๓ ชนิด

๑. พระปิดตา ชนิดปิดตานั่งยอง ความหมายเดิมคือพระโพธิสัตว์เจ้าในพระครรภ์ เรียกว่าพระมหาอุด หรือเป็นพระปิดทวารทั้งเก้าเต็มภาค ไม่มีคำเรียกอย่างอื่น สร้างโดยรูปแบบบุคคลาธิษฐานของการปิดทวารทั้งเก้า โดยจินตนาการรูปลักษณะของทารกในครรภ์ซึ่งมีการปิดทวารโดยอัตโนมัติ ดังนี้

๑.๑ ดวงตาทั้งสองต้องไม่มองสรรพสิ่งใดๆ (ปิด ๒ ทวาร)

๑.๒ หูทั้งสองไม่รับฟังสรรพสำเนียงใดๆ (ปิด ๒ ทวาร)

๑.๓ รูจมูกทั้งสองไม่ทำการหายใจ (ปิด ๒ ทวาร)

๑.๔ ไม่เอ่ยปากเจรจากับผู้ใด (ปิด ๑ ทวาร)

๑.๕ ทวารหนักเบาไม่ทำการถ่าย (ปิด ๒ ทวาร)

รวมทั้งสิ้น เป็นการปิดทวารทั้งเก้าทวารด้วยกัน ไม่เกี่ยวกับการอายตนะเท่าที่ค้นพบ นิยมสร้างด้วยเนื้อตะกั่วเถื่อน เช่น พระของหลวงพ่อดำ วัดกุฎิ ปราจีนบุรี สร้างเป็นลักษณะก้อนกลม มีเท้าทั้งสองข้างโผล่ให้เห็นเพียงเล็กน้อย ดูคล้ายมิใช่องค์พระ นั่นแหละพระเจ้าในครรภ์ อายุยังน้อยประมาณ ๓ เดือนเท่านั้น “พระปิดตา ปักเป้า” แสดงให้เห็นว่าสถิตอยู่ในครรภ์ พระปิดตากุมารในครรภ์ อาจารย์เจ๊ก พระปิดตาหลวงพ่อปาน วัดบางกระสอบ อาจารย์หลวงพ่อเชย พระปิดตาคุมโปง วัดท่าพระ เนื้อชินปรอท เนื้อผงคลุกรักพบบนเพดานพระอุโบสถวัดพระแก้ววังหลวง สร้างขึ้นที่วัดพระแก้ววังหน้า เนื้อดินผสมผงพบในกรุวัดราชนัดดา และอาจมีที่อื่นอีกพระเครื่องปิดตาในรูปแบบนี้ จะเรียกว่า “ภควัม” “พระควัมปติ” ไม่เป็นการถูกต้อง เรียกได้เพียงพระมหาอุดหรือพระปิดทวารทั้งเก้าเท่านั้นจึงจะตรงกับความหมาย “พระปิดตา”

๒. พระปิดตา ชนิดปิดตานั่งขัดสมาธิยกหัตถ์ปิดทวารทั้งเก้า ความหมายเดิมคือ พระเจ้าเข้านิโรธ ควรใช้ศัพท์เรียกว่า “ภควัม” ไม่มีคำว่า พระนำหน้า และไม่มีคำบดีหรือ ปติ ตามหลัง จะเรียกภควันต์ก็ไม่ได้ เพราะคำศัพท์หมายถึงพระอิศวรหรือนามแห่งพระพุทธเจ้า ภควัม ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถานหมายความถึง

พระปิดทวารทั้งเก้าปิดตาคว่ำพระพักตร์ จนมีคำพังเพยว่า "หน้าคว่ำเป็นภควัมเจียวนะ" หมายถึง สาวแสนงอน มองไปหลายตลบ ก็ไม่พบพระปิดตาหน้าคว่ำ คำราชบัณฑิต หมายถึง ผู้แปลบาลีท่านจะเป็นนักพระเครื่องด้วยหรือเปล่าก็ไม่ทราบ

พระปิดตานั่งขัดสมาธิ หรือพระเจ้าเข้านิโรธสมบัติ ผิดลักษณะจากทารกในครรภ์ ตามเหตุผลแล้วการเข้านิโรธ ไม่เป็นการปิดทวารอะไร อย่างน้อยยังมีอัสสาสะ ปัสสาสะ คือลมหายใจเข้า-ออก ยกเว้นเพียงไม่กล่าวคำพูดและไม่ฉันอาหารเท่านั้น อาจดื่มน้ำ เพราะความต้องการของร่างกาย มิเท่านั้น ยังมีการถ่ายหนักถ่ายเบาจากสิ่งที่ตกค้างหลง เหลือภายในร่างกายตามระบบการขับถ่ายและก็มิใช่นั่งเป็นตัวตอ ทั้ง ๗ วัน ๗คืน ก็แปลรูปเป็นเนสัชชิกังไปในอิริยาบถสี่ ยืน เดิน นั่ง นอน ล้วนเป็นการปฏิบัติสมาธิทั้งสิ้น การทำสมาธิแบบวิปัสสนาญาณ (มิใช่ฌาน) ล้วนตื่นเบิกบาน รู้ตัวทั่วพร้อม ประกอบด้วยสัมมาสมาธิ คือสมาธิลืมตาหรือสมาธิพุทธ ตามองเห็นเป็นรูป ตัวเป็นนาม ไปหลับตาแล้วจะรู้อะไร

ส่วนสมาธิหลับตานั้นมิใช่สมาธิพุทธ เป็นมิฉาสมาธิ หรือสมาธิสากล ไม่เลือกลัทธิ เป็นพวกไสยศาสตร์ ไสยะแปลว่านอนหรือหลับพุทธะแปลว่าตื่น การที่ พระพุทธโฆษาจารย์แห่งลังกาทรงนิพันธ์คัมภีร์วิสุทธิมรรค ว่าด้วยการปฏิบัติพระกรรมฐาน ซึ่งมีอยู่ด้วยกันถึง ๔๐ แบบ ล้วนนอกลัทธิพุทธทั้งสิ้น เพราะอะไรก็เพราะว่ากรรมวิธีนี้เกิดมาก่อนพุทธ และพระพุทธองค์ได้ทรงศึกษากรรมวิธีนี้จากพระอาจารย์สองท่านคืออุทกดาบส รามบุตร อาฬารดาบส รามโคตร์ ซึ่งทั้งสองท่านมิใช่พุทธแต่เป็นโยคีศึกษาแบบนั่งหลับไปจนถึงอรูปฌานก็ไม่เห็นทางหลุดพ้น จัดเป็นเพียงสมถะมีสมาธิแต่ไม่ถึงขั้นปัญญา มีฤทธิ์สามารถแสดงออกได้ เพ่งกสิณก็ได้ เหาะเหินเดินฟ้ายังได้ เช่น คันธารีฤๅษีและพระเทวทัต ซึ่งสำเร็จสมาบัติ ๘ คือรูปฌาม ๔ อรูปฌาม ๔ จนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาเลื่อมใสของพระเจ้าอชาติศัตรู พระเทวทัตเหาะได้และแปลงกายเป็น พญานาคราชก็ได้ แต่ขั้นโสดาบันยังไม่ได้คือไปสร้างตัวยึด ไม่ทำตัวหลุด แต่ก็เป็นอุปการะในการทำเสโตสมาธิหรือกระทำวิปัสสนาไม่ต่ำช้าอะไร

เมืองไทยเราพอเห็น ใครนั่งหลับตาหรือแสดงฤทธิ์ได้เล็กน้อย ก็ยกย่องเป็นพระอรหันต์เมื่อพระพุทธองค์ ปลีกตัวออกจากอาจารย์ทั้งสองท่านแล้ว ก็ทรงค้นหาทางดับทุกข์จนบรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณจากนั้นพระองค์ท่านก็เสด็จออกไปยืนทอดพระเนตรสู่เบื้องบรูพาทิศ หรือทิศตะวันออก ลืมพระเนตรทั้งสองไม่กระพริบตลอด ๗ ทิวาราตี ไม่กลัวแดดเกรงตะวัน ปางนี้เรียกว่า “ปางถวายพระเนตร” ท่านได้สอนไว้แล้วทำตัวอย่างให้ดู ท่านผู้ใดยังสงสัยเรื่องสมาธิพุทธลืมตา ว่างๆ ย่องไปดูพระท่านเดินหลับตาหรือลืมตา เมื่อเดินลืมตานั่งก็ลืมตายืนก็ลืมตา นอนก็ลืมตาได้ เพราะอยู่ในอิริยาบถสี่หลับตานั้นเป็นวิธีของฤาษี บรรลุฌาน ๘ ลืมตาเป็นวิธีของพุทธบรรลุญาณ ๑๖ แยกญาณกับฌามให้ออก พระเจ้าเข้านิโรธสมบัติส่วนใหญ่เป็นพระอรหันตาเจ้าเรียนรู้สมาธิพุทธตามคำสอนของพระบรมครู ท่านถือสายกลางอย่าไปคิดว่าเคร่งครัดแบบอัตกิลมถานุโยคะ ซึ่งเป็นการเบียดเบียนตนเอง นั่งนานเมื่อยท่านก็ลุกยืนนานท่านเมื่อยท่านก็ออกเดินจงกลม เดินเมื่อยนักท่านก็นอนตะแคงแบบสีหไสยาสน์ตะแคงขวา เป็นการนอนแบบมีสติในการพิจารณาธรรม

ถ้านอนตะแคงซ้ายเรียกว่ากามโภคี ใช้ไม่ได้การเข้านิโรธสมาบัติเป็นเพียงการเพิ่มตบะธรรม สำคัญที่สติ ตาก็ดูหูก็ฟัง ไม่ลืมตาแล้วจะไปพิจารณามหาภูตรูป คือธาตุทั้งสี่วัตถุแท่งทึบ โปร่งใสได้อย่างไรเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณรวมเป็นจิตตัวรู้และเป็นนาม จะรู้ตัวทั่วพร้อมได้อย่างไร เพียงแต่ว่าสิ่งที่ผ่านมากระทบอารมณ์จะพิจารณาในธรรมหมวดใดจะเป็นพระไตรลักษณ์ ทุกข์ อนิจจัง อนัตตา หรือพิจารณาในมหาสติปัฏฐานสี่ กาย เวทนา จิต ธรรม เช่นกายก็สักแต่ว่าเป็นกายไม่ใช่สัตว์ ตัวตน บุคคล เราเขา ท่านจะใช้ธรรมสองหมวดยกขึ้นพิจารณา ที่กล่าวว่าวิญญาณ คือธาตุรู้เช่น

จักขุวิญญาณ (ตา), โสตะวิญญาณ (หู), ฆานะวิญญาณ (จมูก), ชิวหาวิญญาณ (ลิ้น), มันจะไปรู้อะไรมันเป็นเพียงเจตะสิกจิต (จิตตังเจตะสิกกัง) ตาทำหน้าที่เพียงจับภาพแล้วส่งผ่านไปยังสัญญาจะบอกได้ว่ารูปอะไรภาพอะไร จะกล่าวเพียงว่าเห็นเป็นรูปตัว รู้เป็นนาม ได้ยินเสียงเป็นรูป รู้เป็นนาม มันออกจะยากอยู่สักหน่อย

เช่นนี้การเข้านิโรธสมาบัติก็ไม่ใช่การปิดทวารแน่ (พระปิดตา) ในเมื่อพระคณาจารย์มีความประสงค์จะสร้างพระมหาอุด บางท่านก็แนะแนวกับช่าง บางท่านก็มิได้สนใจสุดแต่ช่างจะจัดการให้ จึงออกมาหลายรูปแบบตามความรู้ของช่าง จึงอย่าไปยึดติดในรูปเพราะพระมหาอุดหลายชนิดไม่มีการปิดตาเช่น พระพิจิตรหัวดง พระท่ากระดาน พระร่วงสนิมแดง พระหูยานลพบุรี พระท่ามะปราง ฯลฯ เป็นต้น

และพระปิดตาวัดหนังของหลวงปู่เอี่ยม ไม่ต้องมีมากแค่อย่างละ ๒๐ องค์พอขอให้เป็นของแท้ ลาภผลจะไหลมาเทมาเรียกว่ารับเละแน่นอน ประเภทมีกูไว้ไม่จนเช่นกัน

พระปิดตาแบบพระเจ้าเข้านิโรธ ปรมาจารย์ผู้ปลุกเสกมีเจตนาให้เป็นพระมหาอุดจะไปเรียกพระควัมปติไม่ได้ เรียก ภควัม พออนุโลม เรียกพระปิดตาก็ได้ เพียงระบุวัดด้วยรูปแบบแห่งบุคคลาธิษฐานอธิบายแล้ว มิใช่ปิดทวารทั้งเก้า ส่วนมากค้นพบสร้างด้วยเนื้อเมฆสิทธิ์ เช่น พระปิดตาวัดอนงคาราม ของหลวงพ่อทับ เนื้อเมฆพัด ปิดตาวัดห้วยจระเข้ของหลวงพ่อนาค พระปิดตาวัดพะเนียงแตก ของหลวงพ่อทา พระปิดตาหลุมดิน ของหลวงพ่อปล้อง มากมายจำไม่หวาดไม่ไหว พระปิดตา ที่สร้างมีทั้งเนื้อสัมฤทธิ์เงิน สัมฤทธิ์ทองพระคาถาประจำองค์พระ “พระปิดตา”อุดทัง อัดโท นะโมพุทธายะ

๓. พระปิดตาชนิดปิดตานั่งขัดสมาธิยกหัตถ์ทั้งสองขึ้นปิดพระพักตร์ เว้นส่วนอื่น เป็นพระเมตตามหานิยมและลาภผล เรียกว่า “พระควัมปติ” พระปิดตา ทั้ง ๓ ชนิด มีทั้งฝ่ายบู้ ฝ่ายบุ๋น ความหมายมิได้คล้ายคลึงกันเลย ยังมีบุคลบางท่านเข้าใจผิด คิดว่าเป็นประเภทเดียวกัน จำต้องสังคายนาให้เห็นชัดสักครั้ง เพราะมีผู้นิยม “พระปิดตา” กันมาก

ความผิดแผกแตกต่างกับ พระปิดตาชนิดที่ ๑ และพระปิดตาชนิดที่ ๒ ทั้งรูปและนาม พระปิดตาสองแบบแรกรูปลักษณ์ไปคนละอย่าง อิทธิคุณออกไปด้านป้องกันคุ้มครองทั้งมิได้เป็นองค์แทนของผู้ใด ส่วนแบบที่ ๓ ที่จะกล่าวถึงนี้ อิทธิคุณเน้นหนักไปในทางนิ่มนวล เมตตามหานิยม เสน่ห์ ลาภผล แคล้วคลาด การจัดสร้างเนื้อหาก็แตกต่างกัน ไม่นิยมใช้สัมฤทธิ์เงิน สัมฤทธิ์ทอง เมฆพัด เมฆสิทธิ์ ที่สร้างขึ้นส่วนมากประกอบด้วย เนื้อผงตัวยา

คลุกรัก คือ ผงมหาราช หรือ ผงอิทธิเจ อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นผงวิเศษ ประเภทเมตตามหานิยมที่แกะด้วยไม้โพธิ์ กาฝากรักซ้อน บรรจุด้วยพระธาตุสิวลีห่อด้วยกระดาษสา ลงพระยันต์ อุดด้วยขี้สูดดินราบ (ชันโรงใต้ดิน) ถ้าแกะด้วยรากชิงหายผี นำไปแช่น้ำมันจันทน์เสกจนพระลุกขึ้นนั่ง เอาน้ำมันทาตัวล่องหนแล ที่แกะด้วยงาช้างและกระดูกสัตว์ก็พอมีอยู่แต่ไม่เป็นการถูกต้องเทพสิงจะไม่สถิตในกระดูกสัตว์เดรัจฉานได้เพียงพลังจิตของผู้ปลุกเสกเท่านั้น ที่สร้างด้วยเนื้อโลหะส่วนมาก เป็นพวกชินตะกั่ว ความมุ่งหมายของการสร้างเป็นไปได้ทั้ง บุคคลาธิษฐานและธรรมาธิษฐาน นิยมเรียกกันว่า “**พระควัมปติ**”

สรุป คำว่า “ พระปิดตา” แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ

๑. พระปิดตามหาอุดโดยสมบูรณ์เรียกว่าพระปิดทวารทั้งเก้านั่งยองหรือพระเจ้าในครรภ์พระปิดตากุมารในครรภ์

๒. พระปิดตานั่งขัดสมาธิยกหัตถ์ปิดทวารทั้งเก้าความหมายเดิมคือพระเจ้าเข้านิโรธ ควรใช้ศัพท์เรียกว่า “ภควัม” ปิดตานั่งขัดสมาธิหรือพระเจ้าเข้านิโรธสมบัติ ผิดลักษณะจากทารกในครรภ์ ตามเหตุผลแล้วการเข้านิโรธไม่เป็นการปิดทวารอะไร

๓. พระปิดตานั่งขัดสมาธิ ยกหัตถ์ทั้งสองขึ้นปิดพระพักตร์เว้นส่วนอื่น เป็นพระเมตตามหานิยมและลาภผล เรียกว่า “พระควัมปติ”

พระปิดตาถึงจะแบ่งตามลักษณะที่กล่าวมาแต่พุทธคุณในองค์พระ (พระปิดตา) อาจจะไม่เป็นแบบที่กล่าวมาเสมอไป อยู่ที่พระเกจิอาจารย์ผู้สร้างจะบรรจุพุทธคุณอธิษฐานจิตให้พระปิดตามีพุทธคุณตามที่ท่านต้องการ[๑๑]

---

[๑๑] http://www.bopunkan.com

พระคาถาที่นิยมใช้อาราธนาพระปิดตา

นะโมพุทธัสสะ คะวัมปะติสสะ

นะโมธัมมัสสะ คะวัมปะติสสะ

นะโมสังฆัสสะ คะวัมปะติสสะ

สุขา สุขะ วะรัง นะโมพุทธายะ

มะอะอุ ทุกขัง อะนิจจัง อะนัตตา เจวะ เสกขา ธัมมา ยะธาพุทโมนะ ฯ

“ เป็นโภคทรัพย์ เจริญด้วยโชคลาภเมตตามหานิยม ”

พระคาถาพิมพ์พระภควัมปติ “ปิดตา”

ควัมปติ จะ มหาเถโร มหาโภโค มหาลาโภ เชยยะสิทธิเม

โลกุตตะโร จะ มหาเถโร อะหัง วันทามิตัง สะทา ควัมปติ จะ มหาเถโร

มหาโภโค มหาลาโภ เชยยะ สิทธิ เม

๔ หลวงพ่อวัดบพิตร ๑

วันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ วันสารทไทย ในปีหนึ่ง เมื่อเสร็จจากการทำบุญตักบาตร สวดมนต์ไหว้พระ ฟังธรรม อันเป็นภารกิจในภาคเช้าแล้ว ใกล้เวลาที่จะต้องทำอุโบสถสังฆกรรมฟังพระปาติโมกข์ในเวลา ๑๕.๐๐ น. พระภิกษุวัยเกือบจะกลางคน ครองผ้าจีวรพาดสังฆาฏิและคาดผ้ารัดอกตามธรรมเนียมของวัดแห่งนี้เรียบร้อยแล้ว เดินจากกุฏิที่พักเข้าไปสู่เขตพุทธาวาสอันเป็นสถานที่ที่ท่านมีความสุขที่สุดที่ได้เข้ามาอยู่ในบริเวณนี้ เพราะทั้งสงบ เงียบและน่าศรัทธา

ท่านเปิดประตูพระอุโบสถเข้าไปภายใน เมื่อแสงสว่างส่องเข้าไปกระทบองค์พระพุทธปฏิมาประธานองค์ใหญ่ ทองที่ปิดไว้ทั่วทั้งองค์พระสะท้อนแสงสุกสดใส มองเห็นพระพักตร์ที่สงบนิ่งพระเนตรทอดลงเบื้องหน้าแต่พระโอษฐ์นั้นดูเหมือนจะยิ้มน้อยๆ ดังจะตรัสธรรมะอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาอย่างนั้น

พระภิกษุค่อยๆ เปิดบานหน้าต่างจากบานหน้าสุดไปตามลำดับ แสงจากภายนอกยิ่งส่องเข้ามากระทบภายในพระอุโบสถให้สว่างสุกใสยิ่งขึ้น ผนังสีเหลืองอ่อนเสริมให้องค์พระพุทธปฏิมาดูราวกับว่ากำลังแผ่พระรัศมีออกจากทั่วทั้งองค์

เมื่อเปิดหน้าต่างครบแล้ว พระภิกษุรูปนั้นก็กลับมานั่งบนอาสน์สงฆ์กลางพระอุโบสถกราบลง ๓ ครั้ง แล้วนั่งเพ่งมองพระพักตร์พระพุทธปฏิมาองค์ใหญ่นั้นครู่หนึ่ง จึงเปลี่ยนลงมานั่งพับเพียบแต่สายตายังคงเพ่งมองที่พระพักตร์ขององค์พระอยู่

" หลวงพ่อครับ...วันนี้เป็นวันสำคัญแท้ๆ ยังไม่มีคนเข้าวัดมาทำบุญกันเลย ต่อไปจะเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ "

" วันนี้ เป็นวันอะไรหรือ...เจ้าคุณ ? "

" วันสารทไทยครับ...หลวงพ่อ "

" ไม่เห็นว่ามันจะสำคัญพิเศษกว่าวันอื่นๆ เลยนี่นา...หรือว่าเจ้าคุณเห็นว่ามันมีอะไรพิเศษอย่างนั้นหรือ "

“ มีซิครับ....หลวงพ่อ วันสารทไทย เป็นวันที่คนไทยเรานิยมทำบุญอุทิศให้ญาติๆ ผู้ล่วงลับไปแล้วด้วยความกตัญญูและกตเวที อีกส่วนหนึ่งก็ถือกันว่าเป็นวันทำบุญกลางปีด้วยครับ ”

“ แล้วเขาทำอย่างไรกันบ้างล่ะ ? ”

“ ที่กระผมเคยเห็นผ่านมาคนไทยเราก็จะหยุดงาน หรือภารกิจต่างๆ แล้วพากันนำอาหารเข้ามาทำบุญ รับศีล ฟังธรรมกันที่วัด อีกอย่างหนึ่งเขาทำขนมกระยาสารทไปตักบาตรทำบุญด้วยนะครับ ”

“ ฉันก็เมื่อเช้ามีคนมาทำบุญตักบาตร รับศีล สวดมนต์ไหว้พระ และเจ้าคุณนั่นแหละก็เทศน์อยู่ไม่ใช่หรือ จะมีก็แต่ขนม...อะไรนะ ”

“ ขนมกระยาสารทครับ...หลวงพ่อ ”

“ นั่นละ...ขนมที่เจ้าคุณพูดนั่นแหละที่ไม่เห็นมีใครเอามาถวายเจ้าคุณๆ ก็เลยเหมาเอาว่าไม่มีคนมาทำบุญ แล้วที่มานั่นล่ะ...ไม่ใช่คนหรือ ? ”

“ ใช่ครับ...หลวงพ่อ แต่ผมหมายถึงว่าคนไม่เห็นความสำคัญของวันนี้ จึงมากันน้อยครับ ”

“ แล้วเจ้าคุณจะให้เขามากันสักเท่าไรจึงจะเรียกว่ามากล่ะ ? ”

พระภิกษุนิ่ง เพราะไม่รู้จะตอบอย่างไร

“ ท่าที่เขามากันวันนี้ เจ้าคุณสอนให้เขาพ้นจากทุกข์ได้หมดแล้วหรือ ถ้าคนมากันมากๆ เจ้าคุณจะมีกำลังสอนเขาได้หรือ ? ”

พระภิกษุยังคงนั่งนิ่ง

“ ทำต่อไปเถอะ...เจ้าคุณ ค่อยๆ ทำไปอย่าไปนึกท้อแท้ จงอย่ามองข้ามคน จะน้อยจะมากอย่างไร เจ้าคุณตั้งใจสอนเขานะ สอนให้เขาละจากการทำความชั่ว มุ่งทำแต่ความดี และรู้จักรักษาใจไม่ให้ขุ่นมัว คนเพียงคนเดียวที่เราสอนให้เขาดีได้ก็วิเศษแล้ว เหมือนพ่อแม่มีลูกคนเดียวถ้าสามารถจะเลี้ยงดูให้เป็นคนดีได้ก็วิเศษแล้ว แต่ถ้ามีลูกสัก ๑๐ คน หาลูกดีสักคนไม่ได้ก็คงไม่มีใครต้องการ เจ้าคุณเองก็เหมือนกัน...อย่ามัวสอนแต่คน

อื่น แล้วตัวเองลืมทำอย่างที่สอนเขาล่ะ ใกล้จะได้เวลาทำสังฆกรรมแล้ว เจ้าคุณยังไม่ได้ปลงอาบัติมิใช่หรือ ”

“ ครับ...หลวงพ่อ กราบขอบพระคุณหลวงพ่อมากเลยครับที่เมตตาช่วยแนะนำให้ผมมีปัญญาในวันนี้ ”

“ เป็นหน้าที่ของฉันอยู่แล้ว ขอให้เจ้าคุณตั้งใจทำอย่าออกนอกทางคำสอนของฉันเสียล่ะ ”

“ ครับ...หลวงพ่อ ”

บุญ คือ ความสุขใจ ความอิ่มใจที่เกิดขึ้นจากการทำความดี ผู้ใดได้ทำความดี ผู้นั้นเป็นคนมีบุญ เพราะบุญเป็นชื่อของความสุข ดังนั้น ท่านทั้งหลายจงทำความดีให้เกิดเป็นบุญเถิด.

ขรัวตาโต

๕ หลวงพ่อวัดบพิตร ๒

“ หลวงพ่อครับ ! โบสถ์เราเก่ามากแล้วฝนก็รั่ว ปูนก็หลุดล่วง กรอบหน้าต่างก็ถูกปลวกกินจนผุ ผมตั้งใจว่าจะบูรณะให้มั่นคงสวยงาม หลวงพ่อต้องช่วยผมด้วยนะครับ”

“ คุณก็ซ่อมไปสิ เงินทองก็มีแล้วจะมาให้ช่วยอะไรอีกล่ะ เออ ! อีกอย่างผมเองก็ยังรู้สึกว่าไม่เดือดร้อนสักเท่าไร ฝนรั่วคุณก็เช็ดให้แห้ง ปูนมันเก่าก็ต้องล่วงหล่นบ้างแต่มันก็ยังพอจะทนอยู่ได้ ไม่เห็นจะต้องเดือดร้อนอะไร”

“ แต่ผมไม่สบายใจนี่ครับ อยากจะซ่อมให้สวยงาม สมกับเกียรติหลวงพ่อ และวัดเราครับ ”

“ เจ้าคุณนี่ได้แต่สอนคนอื่น ทำไมไม่สอนตัวเองบ้างล่ะ”

“ อะไรครับ ? หลวงพ่อ”

“ วัตถุมันก็ต้องเสื่อมสิ จะให้ไม่เสื่อมมันก็ไม่ตรงกับหลักของความไม่เที่ยง ไม่ทนทาน และไม่มีตัวตนไป ฉันได้ยินเจ้าคุณเทศน์สอนเขาอยู่บ่อย ๆ ไม่ใช่รึ ”

“ ครับ ! ข้อนั้นก็จริงอยู่ แต่นี่ผมเห็นว่าน่าจะทำให้ดีทนทานใช้ได้อีกนานนี่ครับ ”

“ แล้วเจ้าคุณจะให้มันอยู่นานไปถึงไหนล่ะ ถ้าเก่าอีกจะทำอย่างไร ? ”

“ ก้อซ่อมกันต่อไปสิครับ ”

“ ปีนี้เจ้าคุณอายุเท่าไร ? ”

“ สี่สิบต้น ๆ ครับ ”

“ สมมติว่าอีกสี่สิบปีข้างหน้าล่ะ เจ้าคุณอายุเท่าไร ? ”

“ ก็แปดสิบปีกว่าแล้วละครับ ”

“ เจ้าคุณก็ต้องมารบกวนฉันอีกใช่มั๊ย ”

“ แน่นอนครับ ผมจะทำให้หลวงพ่อ ๆ ก็ต้องร่วมด้วยช่วยกันสิครับ”

“ แล้วฉันจะไปเอาเงินเอาทองที่ไหนมาล่ะ ฉันไปเที่ยวขอใคร ๆ เขาอย่างเจ้าคุณไม่ได้เสียด้วย ”

" หลวงพ่อก็ช่วยดลจิตใจคนเขาให้มาช่วยอีกทางหนึ่ง หลายทางช่วยกันคงไม่ยาก "

" จะให้ฉันไปขอเขาอย่างนั้นละสิ "

" ครับ..."

"เมื่อเขาให้มาตามที่ฉันขอ ถ้าเขามาขอกับฉันบ้างล่ะ ฉันจะมีอะไรให้เขาได้ล่ะ"

" เรื่องนั้นก็แล้วแต่หลวงพ่อสิครับ "

" เออ ! เจ้าคุณนี่สรุปเอาง่าย ๆ จังเลยนะ เรื่องบูรณะซ่อมแซมน่ะ...ฉันเห็นด้วยกับความตั้งใจของเจ้าคุณ และก็จะช่วยอย่างเต็มใจ แต่ฉันก็มีความหนักใจของฉันเหมือนกันนะ เจ้าคุณจะช่วยบ้างได้ไหมล่ะ "

" หลวงพ่อมีอะไรต้องหนักใจหรือครับ ? "

" เรื่องที่ฉันหนักใจน่ะ เจ้าคุณก็รู้อยู่แก่ใจแล้วนี่นา "

" อะไรหรือครับ...หลวงพ่อ ผมนึกไม่ออกจริง ๆ "

" วันนี้เป็นวันพระ เมื่อเช้าเจ้าคุณทำอะไรบ้างล่ะ ? "

" เมื่อเช้าผมทำวัตรสวดมนต์ แล้วก็เทศน์อย่างที่ทำมาตลอดนี่ครับ "

" มีใครเขามาสวดมนต์ทำวัตร และฟังเทศน์เจ้าคุณบ้างล่ะ ? "

(เจ้าคุณนั่งอึ้ง เพราะเมื่อเช้าถ้าไม่มีพระใหม่ก็จะมีพระเก่ามาทำวัตรแค่สองรูป ส่วนสามเณรก็เพียงสิบสี่รูป และฆราวาสจากถิ่นอื่นอีกสองคน)

" เจ้าคุณทำไมไม่ตอบฉันล่ะ ฉันเห็นเจ้าคุณเทศน์อยู่ตั้งครึ่งชั่วโมง ดูเหมือนจะเทศน์เรื่องกตัญญูกตเวทีให้เขามีความกตัญญูรู้บุญคุณคน และหาทางตอบแทนพระคุณ อุตส่าห์เล่าเรื่องพระนางสามาวดีที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่จนได้ดี เห็นเจ้าคุณหันไปดูข้างๆ แล้วเป็นอย่างไร ? "

" นั่งหลับกันถึงขนาดกรนเลยละครับ "

“ นั่นแหละที่ฉันหนักใจ อุโบสถ อ้อ ! ต้องเรียกว่า “พระอุโบสถ” ซินะ เพราะวัดนี้เป็นพระอารามหลวงนี่ ที่เขาสร้างให้ฉันไว้ใหญ่ขนาดนี้ เจ้าคุณรู้ไหมว่าทำไมเข้าต้องสร้างใหญ่โตอย่างนี้ ”

“ คงให้เหมาะสมกับเกียรติยศกระมังครับ ”

“ ไม่ใช่อย่างนั้น แต่ก่อนวัดนี้มีพระเณรมาก ทิศใต้มีกุฏิเต็มไปหมด ทิศเหนือก็มีกุฏิอีกเหมือนกัน พระเณรมีจำนวนมากถึงร้อยสองร้อยรูปเลยเชียวนะ”

“ แล้วหายไปไหนกันหมดล่ะครับ ”

“ เอ ! เจ้าคุณนี่จะมาถามเอาอะไรกันแน่ ที่ฉันพูดนี่น่ะเมื่อก่อน วันนี้ท่านก็ต้องล้มหายตายจากกันไปบ้างเป็นธรรมดาจะให้เขาอยู่ตลอดไปได้อย่างไร แต่นั่นไม่แปลกเท่าสามเณรของเจ้าคุณเถอะ เห็นกลางคืนมาท่องหนังสือกันตั้งสามสิบสี่สิบรูป แล้วทำไมมาทำวัตรเพียงสิบกว่ารูปเท่านั้น ที่เหลือหายไปไหนกันหมดล่ะ”

(เจ้าคุณไม่ตอบ เพราะไม่รู้จะตอบว่าอย่างไร)

“ เอาละ...เจ้าคุณมาขอให้ฉันช่วยฉันก็จะช่วย แต่เจ้าคุณก็ต้องช่วยฉันบ้างนะ ”

“ หลวงพ่อจะให้กระผมช่วยอย่างไรหรือขอรับ ? ”

“ เจ้าคุณช่วยมาสวดมนต์ให้ฉันฟังทุกวัน ๆ อย่าหายไปเหมือนรูปอื่นล่ะ อย่างน้อยจะได้มาช่วยดูที่อยู่ให้ฉัน ไม่ให้ถูกแมลงรบกวน อีกอย่าง....ช่วยเทศน์สอนพุทธบริษัทต่อไปอย่าปล่อยให้เขาหลงกันไปนอกทางเสียหมดก็แล้วกัน ”

“ ครับ ! กระผมก็ตั้งใจว่าหากยังมีแรง มีลมหายใจอยู่ก็จะทำต่อไป เดินมาทางนี้แล้วนี่ครับจะกลับก็สายไปเสียแล้ว ”

“ สาธุ ! ฉันขออนุโมทนา เอาละ...ได้เวลาทำวัตรเย็นแล้ว พระท่านเข้ามานั่งรอนานแล้ว เดี๋ยวท่านจะสงสัยว่าทำไมเจ้าคุณจึงนั่งนิ่งอยู่ ”

๖ เหตุเกิด...ที่กุฏิวัดบพิตร

เรื่องนี้เกิดขึ้นในสมัยเจ้าคุณพระกวีวงศ์เป็นเจ้าอาวาสวัดบพิตรพิมุข โดยอาจารย์สำนวน วงศ์สมบัติ ศิษย์ฆราวาสคนสำคัญสายพระอาจารย์มั่น ซึ่งขณะนั้นอุปสมบทเป็นพระภิกษุพร้อมด้วยสามเณรรูปหนึ่งชื่อสามเณรเลื่อน เข้ามาขอพักอาศัยเพื่อศึกษาพระธรรมต่อในกรุงเทพฯ เจ้าคุณพระกวีวงศ์ เจ้าอาวาสในสมัยนั้นได้ให้อาจารย์สำนวน พักที่กุฏิหลังหนึ่งซึ่งกุฏิหลังนี้ต่อมาจะเรียกว่าสมรภูมิรบระหว่างคนกับ ผีก็ได้ (กุฏิหลังนี้เจ้าคุณพระวินัยกิจโกศล ได้เคยพักอาศัยอยู่ก่อนที่จะย้ายไปเป็นเจ้าอาวาสวัดกัลยาณมิตร).....

กุฏิหลังนี้เป็นกุฏิไม้สักหลังใหญ่ เสากุฏิเป็นไม้ตะเคียนขนาดใหญ่ ไม่มีผู้พักอาศัย เสาตะเคียนต้นที่อยู่ทางทิศใต้ตกน้ำมันอย่างแรง เมื่ออาจารย์สำนวนเห็นดังนั้นจึงได้บอกกล่าวกับภุมมเทวา รุกขเทวา ที่สถิตรักษาอยู่ ณ ที่นั้น ถึงการมาบำเพ็ญธรรมสร้างสมบารมีของท่าน (มีกุฏิหลังเล็กอีกหนึ่งหลังปลูกอยู่ในพื้นที่เดียวกัน)......

คุณนายฟักและคุณนายลูกจันทร์เล่าให้อาจารย์สำนวนฟังว่า เดิมทีกุฏิทั้งสองหลังนี้เป็นบ้านของบิดามารดาคุณนายลูกจันทร์ผีดุอย่าง ร้ายกาจ แสดงตัวให้คนในบ้านเห็นทั้งกลางวันกลางคืน ฆ่าคนในครอบครัวนี้ตายเกือบทั้งหมดคงเหลือแต่คุณนายลูกจันทร์และคุณหอม จันทร์ และคุณหอมจันทร์ก็ถูกเล่นงานอย่างหนัก จนเพื่อนบ้านแนะนำว่าให้รื้อบ้านนำไปถวายวัดเสียก่อนที่จะมีเหตุร้ายขึ้นอีก จึงรื้อบ้านมาสร้างกุฏิถวายให้กับ วัดบพิตรฯ ได้สองหลัง เมื่อสร้างเสร็จใหม่แลดูสวยงาม ทางวัดจึงจัดให้เจ้าคุณพระวินัยกิจโกศลพร้อมด้วยลูกศิษย์เข้าไปพักอาศัย ณ กุฏิหลังใหญ่ ส่วนหลังเล็กก็ให้พระภิกษุสามเณรและลูกศิษย์อยู่อาศัย.....

ในวันที่เจ้าคุณพระวินัยกิจโกศลและลูกศิษย์เข้าอยู่ในกุฏิปลูกใหม่นี้ คุณนายลูกจันทร์ได้นิมนต์พระมีเจ้าคุณฯกวีวงศ์ เป็นต้น รวม ๙ รูปมาสวดมนต์ฉันเช้าเพื่อเป็นการ

ฉลองกุฏิและทำบุญไปในตัว คุณนายทั้งสองผลัดกันเล่าให้ฟังว่าท่านเจ้าคุณฯและคณะดีใจที่ได้อยู่กุฏิ หลังใหม่ สวยงาม หน้าตาอิ่มเอิบไปตามกันในวันแรกหลังการทำบุญฉลองกุฏิไม่มีอะไรเกิดขึ้น.....

ท่านเจ้าคุณ ฯ และคณะลูกศิษย์อยู่กันอย่างเป็นปกติสุขได้ประมาณ ๓ วัน พอเริ่มวันที่ ๔ ผีก็เริ่มเล่นงาน ตอนนี้คุณนายทั้งสองเล่าอย่างเอาจริงเอาจังว่า ย่างเข้าวันที่ ๔ ประมาณ ๒ ทุ่มเศษ ท่านเจ้าคุณกำลังดูหนังสืออยู่ในห้องโถงของกุฏิหลังใหญ่ ประตูกุฏิถูกเปิดไว้ ห้องนอนที่ระเบียงมีสามเณรอยู่หนึ่งรูป อ่านหนังสืออยู่ กุฏิหลังเล็กมีพระภิกษุอยู่ ๒ รูปกำลังดูหนังสืออยู่เช่นกัน จู่ๆประตูที่เป็นทางเข้าตรงบันไดขึ้นกุฏิถูกผลักออกอย่างแรงประหนึ่งว่าจะ พัง เมื่อประตูเปิดออกมีชายแก่คนหนึ่งหัวขาวผมยาวประหลัง ตัวซีดขาวก้าวเข้ามาด้วยหน้าตาถมึงตึง เด็กลูกศิษย์ต่างเห็นเต็มตากลัวตัวสั่นร้องเสียงหลงว่า “ผี” ในขณะที่พระภิกษุ ๒ รูปที่อยู่กุฏิหลังเล็กและสามเณรที่อยู่ห้องระเบียงวิ่งออกมาดู ชายแก่ผู้นั้นกระโดดไปที่ระเบียงดังโครม แล้วกระโดเข้าประตูกุฏิหลังใหญ่ สวนกับท่านเจ้าคุณฯที่ลุกเข้ามาดู ทุกคนจึงมารวมกันที่กุฏิหลังใหญ่ จากการเล่าเหตุการณ์ของลูกศิษย์ให้ท่านเจ้าคุณฯฟังแล้ว ก็พากันตรวจดูในห้องต่างๆ ก็ไม่พบเห็นอะไร จึงลงความเห็นกันว่าเป็นผีแน่แต่เป็นใครมาจากไหน.....

เมื่อสรุปเหตุการณ์ว่าเป็นผี ท่านเจ้าคุณพระวินัยกิจโกศลสั่งพระเณรและลูกศิษย์ไปปิดประตูหน้าต่างทุกห้องทุกบาน ให้รวมกันอยู่ในโถงของกุฏิใหญ่ แล้วท่านเจ้าคุณฯ นำพระและสามเณรสวดมนต์แผ่ส่วนกุศลให้ผี ในขณะที่สวดอยู่ ประตูห้องนอนในกุฏิหลังใหญก็ถูกเปิดออกอย่างแรง มีเสียงคนเดินกระแทกส้นเท้าไปที่ประตูใหญ่ของกุฏิ ประตูถูกเปิดออกเสียงดังปังใหญ่แทบจะพัง เจ้าคุณฯ และคณะพระเณรจึงตกลงกันสวดขับไล่ โดยตั้งใจว่าเมื่อทำให้ดีๆแล้วไม่รับ ก็ต้องขับไล่ อยู่ด้วยกันไม่ได้ จะได้ไม่ต้องมาก่อความวุ่นวายอีก แต่ตรงกันข้าม ชายแก่หัวขาวผมยาว กลับมายืนดูพระสวดอยู่ที่ประตูใหญ่หน้าตากินเลือดกินเนื้อ ปิดประตูดังปังแล้วเดินหายวับเข้าไปในห้องนอนของกุฏิอย่างไม่เกรงกลัวอะไรเลย

ในที่สุดท่านเจ้าคุณฯกับลูกศิษย์จึงตกลงกันเด็ดขาดว่าจะไม่ขออยู่ที่กุฏิ หลังนี้อีกต่อไป จึงช่วยกันขนอัฏฐบริขารที่จำเป็น ออกจากกุฏิไปอยู่ที่ศาลาการเปรียญกลางดึกคืนนั้นนั่นเอง รุ่งขึ้นจึงขนของที่เหลืออยู่ย้ายไปอยู่กุฏิอื่น ต่อมาท่านเจ้าคุณพระวินัยกิจโกศลจึงย้ายไปเป็นเจ้าอาวาสวัดกัลยาณมิตรดังกล่าว.....

ท่านอาจารย์สำนวนจึงเข้าใจเหตุที่ว่ากุฏิหลังใหญ่ สวยงามแต่ไม่มีผู้ใดอยู่อาศัยและท่านเจ้าอาวาสก็มอบกุฏินี้ให้ท่านอยู่อย่างง่ายดาย.....

ท่านอาจารย์สำนวน ได้ผจญกับผีตนนี้เป็นระยะๆ (เรื่องมันยาวจะขอเล่าแต่ย่อๆ) แต่ด้วยจิตที่ถูกฝึกมาเป็นอย่างดีเป็นขั้นเป็นตอนจากครูบาอาจารย์ และการปฏิบัติกรรมฐานอย่างเคร่งครัด ท่านอาจารย์สำนวนและสามเณรเลื่อนจึงอยู่รอดปลอดภัยมาได้โดยตลอด (สามเณรเลื่อนรับนิสัยกรรมฐานมาจากครูบาโฮซึ่งเป็นลูกศิษย์สมเด็จรุณ ซึ่งสมเด็จรุณเป็นพระนักปฏิบัติที่น่าเลื่อมใสมีชื่อเสียงโด่งดังมาตั้งแต่เป็นสามเณร บางท่านเรียกสำเร็จลุน)...

จนกระทั่งมาถึงคืนวันที่แตกหักกับอมุษย์ตนนี้ก็เกิดขึ้นเมื่อต้นเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๖๙ ท่านพระครูพิพัฒน์สุตคุณ เจ้าอาวาสวัดลานคา อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี และคณะศิษย์มาซื้อเครื่องกฐินและของจำเป็นต่าง ๆ ท่านได้มาพักอยู่กุฏิหลังนี้ด้วย.....

ท่านอาจารย์สำนวนเล่าว่าเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น.เศษ ของคืนวันที่เกิดเหตุ ท่านได้ยินเสียงท่านพระครูฯคราง ฮือๆ เสียงเตียงนอนดังตึงตัง ท่านรีบวางหนังสือที่กำลังอ่านอยู่พร้อมร้องเรียกชื่อสามเณรเลื่อน ทั้งสองพรวดไปที่ประตูห้องพระครู ฯ พอดีกับที่ชายแก่ผมขาวผู้นั้นกระโดดพรวดพราดออกมาจากประตู กระโดดลงบนระเบียงดังโครม แล้ววิ่งทะลุประตูออกไปเสมือนหนึ่งว่าประตูไม่ได้ลั่นดาล ทุกคนจึงวิ่งเข้าไปดูท่านพระครูฯ ท่านพระครูฯตกใจกลัวจนตาค้าง ไม่ได้สติ พูดไม่ได้ นายสอนกับเจ๊กบ๊อต้องกดท้องนวดเส้นอยู่ นานจึงได้สติ ท่านแสดงอาการหวาดกลัวอย่างหนักและบอกให้ช่วยพยุงออกมายังโถงด้านนอกที่ อาจารย์สำนวนใช้มุมหนึ่งเป็นที่นอน แล้วท่านเล่าให้ฟังว่าขณะที่ท่านเคลิ้มๆ กำลังจะหลับ ท่านได้ยินเสียงผิดปกติที่ช่องเพดาน มองขึ้นไปเห็นชายแก่หัวขาวผมยาว ผิวซีดขาว เอาเท้าเกาะช่องเพดานไว้ ห้อยหัวลงมาหน้าตาน่ากลัวมาก ยื่นมือมาจะบีบคอ จึง

ร้องขอความช่วยเหลือ แต่ร้องไม่ออก จะลุกขึ้นวิ่งหนี ก็ขยับตัวไม่ได้ ในความรู้สึกได้ยินเสียงอาจารย์สำนวนเรียกสามเณรเลื่อน คำเดียวก็หมดสติไป ไม่รู้เรื่องอะไรอีก ท่านกล่าวว่า กุฏิหลังนี้ผีดุมากคืนนี้เราจะนอนกันอย่างไร ท่านอาจารย์สำนวนจึงเล่าเรื่องที่ผีที่สิงอยู่ในกุฏินี้ฆ่าเจ้าของบ้านตาย เกือบหมด เหลือแม่ลูกสองคนจึงรื้อบ้านมาปลูกเป็นกุฏิถวายวัด เมื่อมาอยู่ที่วัดก็เป็นมิจฉาทิฐิ ไม่ยอมรับส่วนบุญที่อุทิศให้ เล่นงานพระเณรจนอยู่ไม่ได้ ไล่ก็ไม่ไป หาช่องทางทำร้ายทุกครั้งที่มีโอกาส และไม่ได้มีแค่ตนเดียวแต่มีผีผู้หญิงอีกตนหนึ่งคอยสนับสนุนร่วมกันเล่นงานผู้ที่มาพักกุฏินี้ หมดหนทางที่จะอยู่ร่วมกันต่อไปแล้ว กระผม (อาจารย์สำนวน) และสามเณรเลื่อนจะทำการขับไล่ให้สำเร็จ.....

ท่านอาจารย์สำนวนเคยได้รับตะปูเสกจากพระอาจารย์สิงห์มา ๑๖ ดอก สำหรับป้องกันตัว จึงทำพิธี ตอกตะปูสะกดที่เสาตกน้ำมัน และประตูทางเข้าจำนวนทั้งหมด ๖ ดอก เสร็จแล้วท่านบอกแก่คณะว่า ปลอดภัยแล้ว ขอให้ทุกคนนอนหลับกันให้สบาย.....

ต่อมาเวลาตี ๔ ได้ยินเสียงร้องขอความช่วยเหลือดังมาจากฐานพระ(ส้วม) ได้ความว่าพระเณรไปถ่ายอุจจาระที่ฐาน ถูกชายแก่ผมขาวเล่นงาน ตกใจกลัวจึงร้องขอความช่วยเหลือ (มันเฮี้ยนจริงๆ นะนี่ จะขี้ยังหลอกอีก)

ท่านอาจารย์สำนวนจึงนึกได้ว่า เจ้าสองตนนี้คงไปสิงอยู่ที่ฐานพระเพราะตอนตอกตะปูสะกดอธิษฐานแต่เพียงว่า ให้หลีกไป มันก็หลีกไปจริง แต่ไปสิงอยู่ที่อื่น ท่านจึงเอาตะปูอีก ๓ ดอกไปตอกที่ฐานพระและอธิษฐานให้ไปอยู่นอกเขตวัดบพิตรพิมุข ตั้งแต่นั้นมาก็ไม่มีวี่แววของอมนุษย์สองตนนี้อีกเลย เหล่าคุณนายดีใจอย่างสุดขีดที่สามารถขับไล่ผีออกไปได้ นำภัตตาหารเครื่องไทยทานมาถวายท่านอาจารย์สำนวนเสมอๆ ......

กุฏิหลังดังกล่าว ต่อมาได้เป็นที่พำนักของท่านเจ้าคุณพระสุทธิพงศ์มุนี(พงศ์) อดีตเจ้าอาวาส ปัจจุบันถูกไฟไหม้ไปเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๔

----

๗ กาลครั้งหนึ่ง...วัดบพิตร

"ป้าพริ้ง" เล่าเรื่องในอดีตจากวัดบพิตรพิมุข ถ้าเอ่ยชื่อ "วัดเชิงเลน" มักไม่มีใครรู้จัก เพราะเป็นชื่อวัดมาตั้งแต่สมัยโบร่ำโบราณเต็มที ชาวพระนครสมัยก่อน หรือชาวกรุงเทพฯ สมัยนี้มักจะรู้จักแต่ชื่อใหม่ของวัดเชิงเลน คือ "วัดบพิตรพิมุข" เท่านั้น ถึงแม้คนย่านสะพานหัน ย่านจักรวรรดิก็เลือนๆ ไปตามกาลเวลา เหลือแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย เท่านั้นแหละค่ะที่รู้จัก

วัดเชิงเลนเป็นวัดเดียวในประเทศไทย ที่มีทางรถรางแล่นผ่าเข้ามาในวัดดื้อๆ กระเด๊งๆ ผ่านข้างโบสถ์กับโรงเรียนมัธยมบพิตรพิมุข ไม่รู้ว่าอะไรดลใจซีคะ ? เออ...คนเรานะ กระทั่งต่อมาจึงนึกได้ว่าอุตริวิตถาร แถมพิสดารน่าถองเสียจริงๆ เลยเปลี่ยนเส้นทางอ้อมไปข้างโรงพักจักรวรรดิ ใครจะว่าไม่แปลก ไม่พิสดารก็แล้วแต่ใครเถอะนะ อย่างที่เขาว่า...ต่างคนก็ต่างจิตต่างใจ ไม่ว่ากันดอก

อีกเรื่องหนึ่งก็คือ วัดเชิงเลนเป็นวัดที่มีทางสัญจรเข้าออกภายในบริเวณวัดมากมายเหลือเกินค่ะ ทั้งหน้าวัด ข้างวัด หลังวัด กลางวันงี้ผู้คนเดินกันขวักไขว่เชียว ทางเข้าออกที่นิยมกันมาก สมัยนี้เรียกสุดฮิต แต่สมัยก่อนเรียกว่าเฟเวอริตมากๆ คือเส้นทางที่เลียบมาจากสะพานหัน เป็นตรอกผ่านตลาดริมคลอง แล้วผ่านวัดไปออกท้ายวัดโน่นเลย ตามเส้นทางนี้เมื่อใกล้วัดก็จะเป็นร้านรวงจำหน่ายยาเส้นชนิดต่างๆ มีทั้งยาสูบที่เรียกว่า "ยาตั้ง" สำหรับใช้มวนสูบ จะใบจากหรือใบตองก็แล้วแต่รสนิยมของใครของมัน มีทั้งยาฉุนและยาจืดที่คนเฒ่าคนแก่ติดหมากพลูใช้ถูฟันให้ขาว หรือดำเป็นมันวาวก็แล้วแต่จะติดหมากมามากน้อยแค่ไหน ถูฟันแล้วก็จุกปากไว้ เคี้ยวหมากหยับๆ ถ่มน้ำหมากปรี๊ดแล้วใช้ถูฟันต่อไป พวกที่มานั่งมวนยาบุหรี่ใบตองหน้าร้านริมตรอก ล้วนแต่เป็นสาวๆ แส้ๆ ในย่านนั้น มีทั้งสะสวยรวยรูปกับหน้าตาพื้นๆ ปะปนกันไป ทำให้พวกหนุ่มๆ มากรีดกรายเป็นเจ้าชู้ประตูดินอยู่บ่อยๆ

การเกี้ยวพาราสีกันย่อมเกิดขึ้นเป็นของธรรมดา ! การหาโอกาสพบกันไม่ได้สะดวกง่ายดายเหมือนเคี้ยวข้าวอย่างสมัยนี้ ต้องหาโอกาสตอนมีงานวัด มีมหรสพเช่น ลิเก, จำอวด, ฉายหนัง หรือไม่ก็เวลามีงานศพของคนร่ำรวย เจ้าภาพหามหรสพมาเล่นครึกครื้น แถมจุดดอกไม้ไฟกันสนุกอีกด้วย, พ่อค้าแม่ขายสรรหาของกินของเล่นสารพัดชนิด จุดตะเกียงเจ้าพายุสว่างไสวไปทีเดียว อย่างเบาะ ๆ ก็ต้องมีตะเกียงลาน...เป็นโอกาสของหนุ่มสาวจะได้พบปะพูดคุยเพิ่มความสนิทชิดเชื้อกันยิ่งกว่าเดิม นึกถึงหนุ่มสาวสมัยใหม่ ไวน้ำไวไฟจนหนุ่มสาวสมัยก่อนต้องซ่อนหน้าเอียงอายกันจริงๆ

เมื่อมีการสร้างโรงเรียนมัธยมบพิตรพิมุขขึ้นมา คนส่วนมากจึงพากันลืมๆ เลือนๆ ชื่อวัดเชิงเลนไป ชักจะเรียกกันติดปากว่าวัดบพิตรฯ มีแต่คนเก่าแก่เท่านั้นละค่ะถึงจะเรียกว่าวัดเชิงเลนตามเดิม

เรื่องผีดุสมัยก่อนไม่ว่าวัดไหนๆ ใครอยู่ใกล้ก็อ้างว่าวัดนั้นๆ ล้วนแต่ผีดุกว่าวัดอื่นทั้งเพ ที่วัดเชิงเลนก็เช่นกัน ! สัปเหร่อสนแกมาก๊งเหล้าหน้าวัด เล่าว่าระยะหลังๆ มีเรื่องน่าแปลก ตอนกลางคืนหมูหมาพากันเห่าหอนโหยหวน บ้างก็ครวญครางงึ้ดง้าดเหมือนมันได้ประสบพบเห็นอะไรบางอย่าง แสนจะน่าเกลียดน่ากลัวเหลือประมาณ

ป้าเชื่อมกลับจากธุระมาตอนหัวค่ำ กำลังจะเดินไปท้ายวัดเพื่อกลับบ้านที่ตลาดริมคลอง จู่ๆ ก็เห็นคนกลุ่มใหญ่นั่งล้อมวงกันเป็นเงาตะคุ่ม ๆ อยู่ที่ลานหน้าโรงเรียน ทั้งที่ไม่เคยเจอะเจอภาพแบบนั้นมาก่อน ยอดโพธิ์ไหวซ่า ...ร่างดำๆ กลุ่มนั้นก็หันมาหัวเราะครืน ป้าเชื่อมร้อง...ตาเถน ! ออกมาได้คำเดียวก็วิ่งปอดอ้ารวดเดียวไปสลบที่หน้าบ้าน !

เสียงโจษจันชักจะหนาหูขึ้นทุกที ชาวบ้านชักสงสัยว่าเกิดอะไรขึ้นแน่ จนกระทั่งทางโรงเรียนในวัดเชิงเลน ได้จัดการขยายพื้นที่ให้กว้างขวางขึ้น โดยจ้างช่างมาปรับพื้นที่และขุดดิน เพื่อสร้างเป็นลานกว้างหรือสนามกีฬาให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย จึงได้ประสบกับสิ่งน่าขนลุกขนชันเข้าอย่างจังเบอร์ นั่นคือขุดดินลงไปพบศพมากมายหลายสิบศพ เป็นซากแห้งๆ ก็มี เหลือแต่กระดูกก็ไม่ใช่น้อย หลายๆ คนยืนว่านับได้ถึงร้อยกว่าศพด้วยซ้ำไป ! พวกผู้ใหญ่เล่าว่า ที่นั่นเคยเป็นป่าช้าเก่าแก่ สมัยก่อนมีคนตายด้วยโรคระบาดกันมาก ทั้ง

อหิวาต์และกาฬโรค หลุมฝังศพจึงเรียงรายกันเป็นตับ บ้างก็เป็นหลุมใหญ่เอาศพมาสุมๆ กันไว้เพราะจะฝังหลุมละศพคงไม่ทันการณ์แน่ หลังจากประกาศหาญาติผู้ตายแล้ว ก็ยังมีศพอีกมากมายที่ไร้ญาติขาดมิตรกลายเป็นศพอนาถา ทางวัดเชิงเลนจึงประกาศเผาศพไม่มีญาติ โดยบอกบุญทายกทายิกาในละแวกนั้น แล้วตั้งบาตรขนาดใหญ่ไว้รับเงินที่มีคนบริจาคที่หน้าเมรุเมื่อการบำเพ็ญเผาศพไร้ญาติผ่านไป อุทิศส่วนบุญให้ผู้ตายถูกต้องตามประเพณี สนามหญ้าหน้าโรงเรียนบพิตรพิมุขก็อุบัติขึ้นมาโดยราบรื่น กิตติศัพท์ปีศาจวัดเชิงเลนก็เงียบหายไปตั้งแต่นั้นมา

ความจริงของโลก คือ ลมหายใจ

ความสุขที่ยิ่งใหญ่ คือ รู้ตัวเอง

ระวังตัว รักษาใจ ไม่หลงผิด

คิดรอบครอบ อยู่ในกรอบศีลธรรม

ขรัวตาโต

๘ “โครงการช่วยน้องพออิ่มท้อง”

บุญนิธิพระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ.๖)

พระสิรินันทเมธี (พิชิตชัย อภิชโย ป.ธ.๗) พร้อมด้วยคณะศิษยานุศิษย์ในหลวงพ่อพระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ.๖) อดีตเจ้าอาวาสวัดบพิตรพิมุขวรวิหาร เจ้าคณะเขตสัมพันธวงศ์ และรองเจ้าคณะภาค ๓ พร้อมด้วยผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมกันจัดตั้งทุนสงเคราะห์อาหารกลางวันแก่นักเรียนโรงเรียนต่างๆ ในนาม *“บุญนิธิพระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ.๖)”* และได้จัดอุปกรณ์การศึกษา เพื่อถวายกุศลแด่หลวงพ่อพระเทพมุนี (ธีร์ มหาธีโร ป.ธ.๖) เป็นประจำทุกปี โดยใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการช่วยน้องพออิ่มท้อง” สนองเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อที่ว่า “เมื่อเด็กนักเรียนมีอาหารทานกันอิ่มแล้ว ก็จะมีกำลังศึกษาเล่าเรียนได้” นับแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๔ ถึง ปัจจุบัน มีสถิติของโครงการดังนี้

พ.ศ.๒๕๔๔ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน	ทุนอาหารกลางวัน	อุปกรณ์การศึกษา
บ้านขีศรีสง่า	๑๖,๕๐๐	๒๒๗

พ.ศ.๒๕๔๕ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

โรงเรียน	ทุนอาหารกลางวัน	อุปกรณ์การศึกษา
วัดบ้านลำนัง	๒๐,๐๐๐	๑๒๐
วัดบ้านประดาทอง	๗,๑๐๐	๕๐
รวม	**๒๗,๑๐๐**	**๑๗๐**

พ.ศ.๒๕๔๖	**อำเภอชัยบาดาล**	**จังหวัดลพบุรี**	
	โรงเรียน	**ทุนอาหารกลางวัน**	**อุปกรณ์การศึกษา**
	บ้านไร่พัฒนา	๒๐,๐๐๐	๑๐๐
	บ้านซับผาสุก	๘,๒๐๐	๑๐๐
	บ้านโพธิ์นิมิต	๙,๕๐๐	๖๐
	บ้านโค้งรถไฟ	๘,๒๐๐	๑๐๐
	รวม	**๔๕,๙๐๐**	**๓๖๐**
พ.ศ.๒๕๔๗	**อำเภอด่านช้าง**	**จังหวัดสุพรรณบุรี**	
	โรงเรียน	**ทุนอาหารกลางวัน**	**อุปกรณ์การศึกษา**
	บ้านใหม่ กม.๘	๑๕,๐๐๐	๒๒๗
	หนองมะค่า	๑๐,๐๐๐	๒๐๐
	หนองปลาดุก	๑๐,๐๐๐	๒๐๐
	รวม	**๓๕,๐๐๐**	**๖๒๗**
พ.ศ.๒๕๔๘	**อำเภอหันคา**	**จังหวัดชัยนาท**	
	โรงเรียน	**ทุนอาหารกลางวัน**	**อุปกรณ์การศึกษา**
	บ้านหนองอ้ายสาม	๑๕,๐๐๐	๑๒๕
	บ้านรางจิก	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
	บ้านไพรนกยูง	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
	วัดพรหมวิหาร	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
	บ้านวังเดือนห้า	๑๐,๐๐๐	๑๐๐

	อำเภอปง	**จังหวัดพะเยา**	
	บ้านป่ว	๑๕,๐๐๐	๑๐๐
	รวม	**๗๐,๐๐๐**	**๖๒๕**
พ.ศ.๒๕๔๙	**อำเภอสามโก้**	**จังหวัดอ่างทอง**	
	โรงเรียน	**ทุนอาหารกลางวัน**	**อุปกรณ์การศึกษา**
	วัดหนองบ้านกร่าง	๑๕,๐๐๐	๑๓๐
	วัดมงคลธรรมนิมิต	๑๐,๐๐๐	๒๑๐
	บ้านหนองถ้ำ	๑๐,๐๐๐	๓๐๐
	วัดสามโก้	๑๐,๐๐๐	๑๑๐
	รวม	**๔๕,๐๐๐**	**๗๕๐**
พ.ศ.๒๕๕๐	**อำเภอพนมสารคาม**	**จังหวัดฉะเชิงเทรา**	
	โรงเรียน	**ทุนอาหารกลางวัน**	**อุปกรณ์การศึกษา**
	บ้านม่วงโพรง	๑๕,๐๐๐	๒๐๐
	บ้านเขาหินซ้อน	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
	บ้านหนองแสง	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
	บ้านเกาะแก้วสุวรรณ	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
	สว่างศรัทธาธรรม	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
	บ้านห้วยหิน	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
	บ้านดอนขี้เหล็ก	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
	รวม	**๗๕,๐๐๐**	**๘๐๐**

พ.ศ.๒๕๕๑ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

โรงเรียน	ทุนอาหารกลางวัน	อุปกรณ์การศึกษา
บ้านลำนางแก้ว	๑๘,๘๔๐	๓๗๖
บ้านพัดทะเล	๑๐,๓๐๐	๑๒๕
บ้านรักเมืองไทย ๑	๑๐,๓๐๐	๘๔
บ้านบ่อปลา	๑๐,๓๐๐	๑๒๘
บ้านคลองซับน้อย	๑๐,๓๐๐	๑๓๔
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ฯ	๑๔,๖๐๐	๖๑
รวม	**๗๔,๖๔๐**	**๙๐๘**

พ.ศ.๒๕๕๒ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

โรงเรียน	ทุนอาหารกลางวัน	อุปกรณ์การศึกษา
บ้านร่องเจริญ	๑๐,๕๐๐	๑๐๐
บ้านพุหิน	๕,๕๐๐	๑๐๐
อนุบาลบ้านคา	๑๐,๕๐๐	๒๐๐
บ้านพุบอน	๑๐,๕๐๐	๑๐๐
บ้านโป่งกระทิงล่าง	๑๐,๕๐๐	๑๐๐
บ้านโป่งกระทิงบน	๑๐,๕๐๐	๑๐๐
บ้านพุน้ำร้อน	๑๕,๐๐๐	๒๐๐
รวม	**๗๓,๐๐๐**	**๙๐๐**

พ.ศ.๒๕๕๓ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

โรงเรียน	**ทุนอาหารกลางวัน**	**อุปกรณ์การศึกษา**
วัดเขาสมอระบัง	๒๐,๐๐๐	๒๐๐
วัดเวฬุวนาราม	๑๐,๕๐๐	๑๐๐
วัดหนองปลาไหล	๑๐,๕๐๐	๑๐๐
วัดกุญชรวชิราราม	๑๐,๕๐๐	๑๐๐
วัดดอนทราย	๑๐,๕๐๐	๑๐๐
วัดหนองส้ม	๑๐,๕๐๐	๑๐๐
รวม	**๗๒,๕๐๐**	**๗๐๐**

พ.ศ.๒๕๕๔ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

โรงเรียน	**ทุนอาหารกลางวัน**	**อุปกรณ์การศึกษา**
วัดโบสถ์วรดิตถ์	๔๐,๐๐๐	๕๐๐
อนุบาลวัดโบสถ์สายทอง	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
รวม	**๕๐,๐๐๐**	**๖๐๐**

พ.ศ.๒๕๕๕ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

โรงเรียน	**ทุนอาหารกลางวัน**	**อุปกรณ์การศึกษา**
บ้านใหม่คลองอังวะ	๑๐,๐๐๐	๑๒๐
บ้านคลองเสลา	๑๐,๐๐๐	๑๓๐
บ้านเจ้าวัด	๑๐,๐๐๐	๙๙
บ้านใหม่ร่มเย็น	๑๐,๐๐๐	๘๐
อีมาดอีทราย	๑๐,๐๐๐	๑๕๖
รวม	**๕๐,๐๐๐**	**๕๘๕**

พ.ศ.๒๕๕๖ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

โรงเรียน	**ทุนอาหารกลางวัน**	**อุปกรณ์การศึกษา**
วัดประดับ	๑๕,๐๐๐	๒๐๐
วัดขุนสงฆ์	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
วัดตะโกรวม	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
วัดวังกระจับ	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
วัดม่วง	๑๐,๐๐๐	๑๐๐
รวม	**๕๕,๐๐๐**	**๖๐๐**

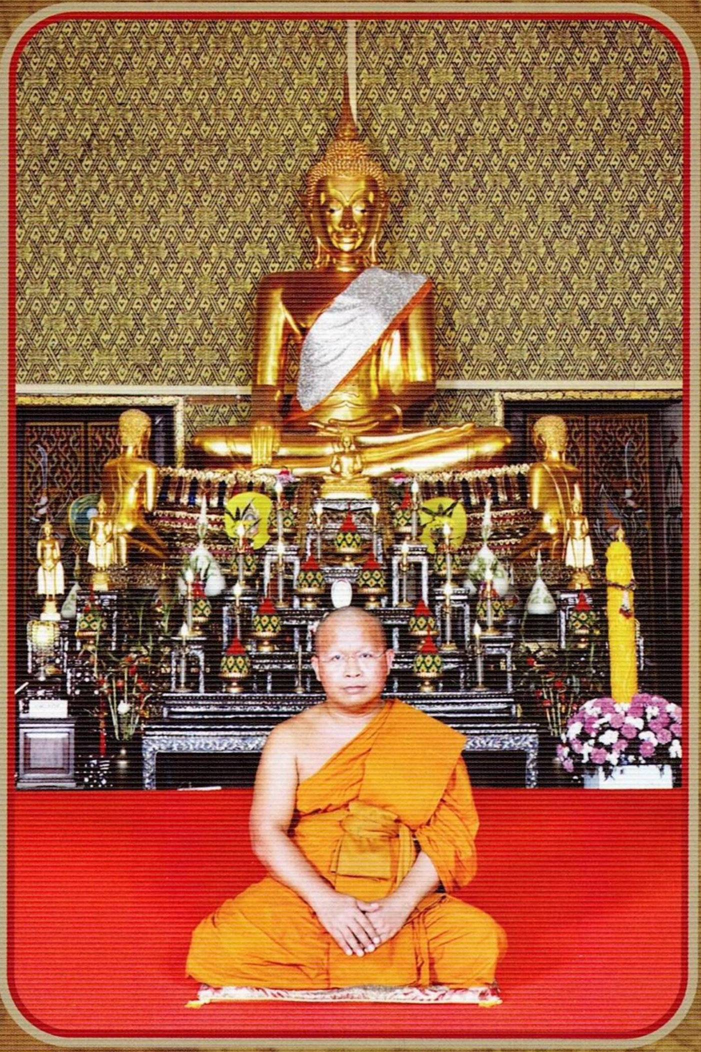
รวม ๑๔ จังหวัด ๕๘ โรงเรียน ๖๘๙,๖๔๐ ๗,๘๕๒

อากาศร้อน ดินแล้งขาดน้ำ ต้นไม้เหี่ยวแห้ง
ขอให้ทุกคนอย่าขาดปัญญา
มีน้ำใจ มีความเมตตาหวังดีต่อกัน
ร่วมแรง ร่วมใจ แก้ไขภัยแล้ง
ขรัวตาโต

พระสิรินันทเมธี (พิชิตชัย อภิชโย)

เปรียญธรรม ๗ ประโยค, พุทธศาสตร์บัณฑิต (พธ.บ.),
อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยมหิดล)

เกิด	๒๙ กรกฎาคม ๒๕๑๑	
บรรพชา	๑๐ เมษายน ๒๕๒๔ ณ วัดบพิตรพิมุข กรุงเทพ ฯ	
อุปสมบท	๙ มิถุนายน ๒๕๓๒ ณ วัดบพิตรพิมุข กรุงเทพ ฯ	
การทำงาน	พ.ศ.๒๕๔๑	เป็นอาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดบพิตรพิมุข
	พ.ศ.๒๕๔๓	เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบพิตรพิมุข
	พ.ศ.๒๕๔๕	เป็นเลขานุการเจ้าคณะภาค ๓
	พ.ศ.๒๕๕๗	ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ ประเภทวิสามัญ
สมณะศักดิ์	พ.ศ.๒๕๔๖	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์พระราชาคณะชั้นสามัญ ที่ "พระสิรินันทเมธี"

พระสิรินันทเมธี (พิชิตชัย อภิชโย ป.ธ.๗)

"ต้นไม้เก่าต้นนี้...ถึงจะอยู่ท่ามกลางตึกโบราณแต่ยังพอให้ความร่มเย็นกับทุกคนได้ตลอดมา
โปรดร่วมกันรักษาดูแลให้อยู่ต่อไปได้อีกนานๆ
ประโยชน์ของต้นไม้นั้น...ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เข้ามาอาศัย
บางคนต้องการผล...บางคนต้องการใบ...บางคนต้องการต้น บางคนต้องการเพียงความร่มเย็น
แต่...บุคคลอาศัยประโยชน์จากต้นไม้ใด ไม่พึงทำลายต้นไม้นั้น.."

ขรัวตาโต

